

BETÆNKNING

VEDRØRENDE

ÆNDRING AF UDDANNELSEN FOR LÆRERE OG LÆRERINDER I FOLKE- SKOLEN

AFGIVET AF DEN AF
UNDERVISNINGSMINISTERIET DEN 17. NOVEMBER 1947
NEDSATTE KOMMISSION

Det administrative bibliotek

Slotsholmsgade 12
1216 København K

J. H. SCHULTZ A/S
UNIVERSITETS-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN
1951

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Indledning	7
<i>Den nuværende ordning.</i>	8
Den 4-årige uddannelse	8
Forskolelærerindeuddannelsen	12
<i>Kommissionens forslag.</i>	14
Seminariet for småbørnslærere	17
Den 4-årige læreruddannelse	17
Studenterklasserne	22
Videregående læreruddannelse	22
Forslag til lov om uddannelse af lærere til folkeskolen	25
Bemærkninger til lovforslaget	42
Forslagets økonomiske konsekvenser	79
<i>Undervisningen på seminarierne.</i>	84
Pædagogik, psykologi og praktisk skolegerning	84
Dansk, historie og kristendomskundskab	89
Naturlære, matematik, regning, naturhistorie, geografi	93
Skrivning, sløjd og tegning	98
Sang og musik	103
Håndarbejde og småsløjd	106
Engelsk, tysk, fransk, svensk og norsk	107
Skolekøkken	113
Legemsøvelser	119
Ungdomsundervisningen	120
Forskolelærerindeuddannelsen	123
<i>Bilag.</i>	127

Ved skrivelse af 17. november 1947 nedsatte undervisningsministeriet en kommission, der skulle have til opgave at overveje og fremsætte forslag om ændring af den nuværende læreruddannelse, såvel den fuldstændige læreruddannelse som forskolelærerindeuddannelsen, således som disse for tiden er fastlagt ved lov nr. 130 af 15. april 1930 og lov nr. 351 af 4. juni 1947, der begge vedrører den fuldstændige læreruddannelse, og ved lov nr. 55 af 30. marts 1892 (jfr. folkeskolelovens § 24), der fastsætter regler om forskolelærerindeuddannelsen.

Til formand for kommissionen beskikkedes departementschef i undervisningsministeriet *A. Barfod*, der også efter sin afgang som departementschef fra 28. februar 1949 at regne vedblivende har varetaget formandshvervet.

Til medlemmer beskikkedes:

Kontorchef i undervisningsministeriet, fru *E. Torkild-Hansen*.

Statskonsulent for undervisningsministeriet i sager vedrørende folkeskolen og seminarier

— senere statskonsulent vedrørende skoleordningen i fremmede lande — cand. mag.

F. C. Kålund-Jørgensen.

Statskonsulent for undervisningsministeriet i sager vedrørende ungdomsundervisningen

— senere højskoleforstander — mag. art. *Johs. Novrwp*.

Undervisningsinspektør for mellem- og realskolerne, cand. mag. *O. Bjørneboe*.

Rektor for Danmarks Lærerhøjskole, cand. mag. *G. J. Arvin*.

Forstanderinde for statens forskoleseminarium *E. Rambusch*.

Folketingsmand, skoleinspektør — senere statskonsulent — *Alfred Andreassen*.

Folketingsmand, professor, dr. theol. *Flemming Hvidberg*.

Fhv. undervisningsminister, folketingsmand *Jørgen Jørgensen*.

Medlem af folketinget, skoleinspektør *Inger Merete Nordentoft*.

Landstingsmand, amtsskolekonsulent *Søren Stegger Nielsen*.

Skoleforstander *TF. Stenberdt*.

Seminarieforstander *Th. C. P. Egebæk*.

Seminarieforstander cand. theol. *Herluf Jensen*.

Seminarielærer — senere seminarieforstander — cand. mag. *J. Utoft Sørensen*.¹⁾

Inspektør, frøken *K. Jespersen*, N. Zahles seminarium.

Formand for Danmarks Lærerforening, førstelærer *Niels Nielsen*.

Kommunelærer — senere stadsskoleinspektør — *Holger PaasJcesen*.

Kommunelærerinde, frøken *Disa Christjansen*.

Forskolelærerinde, frøken *Mathilde Hansen*.

Seminarieelev — senere lærer — *Willy Andersen*.

¹⁾ Fra først af var seminarieforstander *Sv. Mogensen* medlem af kommissionen, men han bad sig fritaget for hvervet, der allerede, før kommissionen havde påbegyndt sit arbejde, 5. januar 1948 overdroges seminarielærer *Utoft Sørensen*.

Til sekretær for kommissionen beskikkedes fuldmægtig i undervisningsministeriet *Ejnar Jensen*.

Den 3. august 1949 beskikkedes departementschef i undervisningsministeriet *A. Michelsen* til medlem af kommissionen.

Da professor, dr. theol. *F. Hvidberg* blev udnævnt til undervisningsminister, beskikkedes i hans sted under 27. november 1950 landstingsmand *P. A. Poulsen* til medlem af kommissionen; denne trådte senere tilbage og ved skrivelse af 26. maj 1951 blev medlem af folketinget, skoleinspektør frøken *Gudrun Hasselriis* beskikket til medlem.

Som medlemmer af denne beskikkedes 11. december 1950 yderligere fhv. undervisningsminister, folketingsmand, cand. theol. *Jul. Bomholt* og rektor for Danmarks Lærerskole, cand. mag. *Ernst Larsen**).

Kommissionen begyndte sine møder den 13. januar 1948 og har ialt afholdt 80 møder.

Desuden har kommissionen aflagt besøg ved *Vejle for skoleseminarium*, *Jelling statsseminarium*, *Silkeborg* og *Th. Langs privatseminarier*, *Jonstrup statsseminarium* og *K.F.U.M.s privatseminarium*, hvor man har overværet undervisningen og haft lejlighed til at tale med lærerne. Kommissionen blev alle steder modtaget med stor venlighed og gæstfrihed og havde stort udbytte af disse besøg.

En delegation af kommissionen — formanden, *Herluf Jensen*, *I. E. Rambusch*, *Utoft Sørensen*, *Stegger Nielsen*, *Paaskesen* og *Disa Christjansen* samt sekretæren — har foretaget en rejse til *Sverige* og besøgt *Folkskoleseminariet i Linköping*, *Folkskoleseminariet for kvinder i Stockholm*, *Småskoleseminariet i Stockholm* og *Folkskoleseminariet i Kalmar*; desuden overværede man en gymnastikopvisning ved elever fra *Mandsseminariet i Stockholm* samt besøgte *Skanskvarns folkskole i Stockholm*.

En anden delegation af kommissionen -- *E. Torkild-Hansen*, *Jørgen Jørgensen*, *Andreassen*, *Inger Merete Nordentoft*, *Egebæk*, *K. Jespersen*, *Niels Nielsen* og *Stenberdt* samt sekretæren -- foretog en rejse til *Norge*, hvor man besøgte *Oslo offentlige lærerskole*, *lærerskolen i Elverum*, *Statens lærerskoleklasser på Sagene folkeskole i Oslo* og *statens lærerindeskole i husstell på Stabekk*, desuden aflagdes besøg på *Kringkastningshuset*.

Både i *Stockholm* og *Oslo* havde de pågældende delegationer indgående drøftelser med de siddende kommissioner vedrørende ændringer i svensk og norsk skolevæsen og blev i begge lande modtaget med stor gæstfrihed og hjertelighed såvel af repræsentanterne for regeringerne som af seminariernes rektorer og lærerstab, ligesom de kommunale myndigheder, med hvilke delegationerne kom i berøring, viste stor imødekommenhed og gæstfrihed.

For begge delegationer var disse rejser derfor af stor betydning og oplyste på udmærket måde om seminarieordningen i de to lande og om de planer til ændringer, hvorpå der arbejdedes.

*) Med hensyn til *Gudrun Hasselriis* og *Ernst Larsens* deltagelse i forhandlingerne se bemærkningen side 22.

Indledning.

Årsagen til kommissionens nedsættelse har været stærke ønsker fra forskellig side om en reform af læreruddannelsen i Danmark. *Danmarks Lærerforening* har i så henseende stillet krav om, at læreruddannelsen skulle kunne gøre lærerne færdige til overtagelse af et hvilket som helst fag, der nu efter folkeskoleloven af 18. maj 1937 er obligatorisk i den danske folkeskole, heri indbefattet eksamensmellemaskolen, således at yderligere uddannelse efter seminariet ikke skulle være fornøden for start af lærergerning i et fag. Det har særlig drejet sig om fag som fremmede sprog, sløjd og skolekøkken, hvor seminariernes undervisning hidtil kun har givet en indførelse i faget, men ikke gjort dimittenderne skikkede til at overtage undervisningen i dette; det har dog ikke været tanken, at alle lærere skal kunne påtage sig undervisningen i alle disse fag, men at seminarierne bør kunne tilbyde en uddannelse, der kvalificerer de elever, der ønsker det, til undervisning i et eller flere af disse fag. Derved sikres der folkeskolen vel uddannede lærere i de pågældende fag.

Danmarks Realskoleforening har stillet tilsvarende krav, idet man har peget på, at uddannelsen af lærere til de for eksamensskolen særlige fag har været forsømt, lige fra almenskoleloven af 24. april 1903 gav stødet til den udvikling af eksamensskolen — både den kommunale og den private — som det siden da forløbne halve århundrede har set. Staten har i så henseende intet effektivt foretaget, men har overladt denne opgave helt til lærerne selv, der dels ved kursus på *Danmarks Lærerhøjskole*, dels ved at tage den fra først af også helt privat drevne *faglærer eksamen* har måttet kvalificere sig til undervisning i de fag, som seminarierne lod ligge, eller i hvilke de kun gav en undervisning, der ikke tilfredsstillende eksamensskolernes krav.

Fra *seminarieside* pegedes der på, at arbejdet i seminariet, som det nu er, hæmmes i høj grad ved det forskelligartede standpunkt, hvorpå eleverne står ved optagelsen; studenter, realister og folk uden eksamen skal undervises sammen, skønt deres forkundskaber er vidt forskellige; derfor må enhver ændring i seminarieordningen først og fremmest beskæftige sig med optagelsesbetingelserne, og uden en skærpelse af fordringerne i så henseende vil en forbedring af læreruddannelsen være udelukket.

Desuden hævdes det, at den nuværende form for læreruddannelsen, særlig den form, hvori lærereksamen afholdes, lægger så stærke bånd på seminariernes undervisning, at de nye tanker, der netop i de sidste årtier har været så levende på det pædagogiske område, ikke har mulighed for at skaffe sig råderum indenfor seminarierne, hvis undervisning — til trods for den i 1930 indførte og meget påskønnede adgang til specialelæsning — i alt for høj grad er en skoleundervisning, der kun i ringe grad har kunnet optage de friere undervisningsformer, der i alt fald til en vis grad er rådende ved andre højere læreanstalter.

Der var derfor fra alle sider ønsker om en ændring i den gældende seminarieordning, og kommissionens opgave blev en drøftelse af, hvorledes de pågældende mangler bedst kan afhjælpes, og hvilke forslag man i så henseende kan stille.

Den nuværende ordning.

a. Den 4-årige uddannelse.

Den danske seminarieordning hviler nu på *loven af 15. april 1930*, der er den 4de læreruddannelseslov i Danmark. Den første er reglementet af 10. februar 1818 — men den første egentlige seminarielov er dog loven af 15. februar 1857, der fastslog en 3-årig uddannelse ved seminarierne, men samtidig gav adgang for privatuddannelse ved det, man den gang kaldte „Friseminarier“. Der opstod imidlertid utilfredshed med hensyn til den ulighed, som sagdes at bestå imellem den måde, hvorpå statsseminariernes elever bedømtes og behandlede, og de chancer, som friseminiariernes dimittender fik, og dette bevirkede, at hele eksamen ved *lov af 25. juni 1867* blev henlagt til en eksamenskommission, der holdt eksamen både for statsseminariernes og privatseminariernes elever.

Denne ordning holdt sig til *lov af 30. marts 1894*, som igen førte eksamen tilbage til statsseminarierne, men samtidig gjorde den indrømmelse, at også de anerkendte privatseminarier kunne få eksamensret.

Denne lov, som var grundlaget for læreruddannelsen i ca. 40 år — eksamen efter denne ordning afholdtes sidste gang i sommeren 1933 med en eftereksamen i 1934 — indeholdt følgende hovedregler:

Undervisningen var 3-årig, og 1ste del af eksamen blev taget efter 2 år, 2den del ved det 3die års slutning. Eleverne skulle fylde 18 år inden kalenderårets udgang i det år, i hvilket de optoges, og skulle fremlægge bevis for i mindst 1 år forud enten selv at have forestået eller under en dygtig lærers vejledning have deltaget stadigt og flittigt i undervisningen i en skole og fremlægge vidnesbyrd fra denne lærer om lyst og anlæg til skolegerningen. Loven indeholdt intet om fagene eller målet for undervisningen; dette overlodes helt til administrationen. Efter dens § 13 kunne ingen få fast ansættelse uden mindst 1 år efter den afsluttende prøve at have været sysselsat ved praktisk skolegerning.

Den nugældende *lov af 15. april 1930* gjorde seminarieundervisningen 4-årig og ophævede samtidig det krav om, et praktikantår før optagelse på seminariet, som loven af 1894 havde indført; ligeledes udgik bestemmelsen om, at den unge lærer ikke kunne få fast ansættelse før et år efter eksamen. Optagelsesalderen er 17 år, fyldt inden 1. juni i det pågældende år.

Loven opregner de fag, i hvilke der skal gives undervisning (§ 6, stk. 1), og optager herimellem et fremmed sprog, engelsk eller tysk, som fag i seminariet; den væsentligste nydannelse i pædagogisk henseende er indførelse af specialelæsning, nemlig at eleverne i 5 ugentlige timer i 3. og 4. klasse kan kaste sig over stof, som har deres særlige interesse, henholdsvis indenfor de sproglig-historiske og matematisk-naturvidenskabelige fag. Denne undervisning er eksamensfri; men der gives et vidnesbyrd for deltagelsen.

Det afgørende for, hvor langt man kan nå gennem et 4-årigt studium, er imidlertid det sted, hvor man begynder, altså det grundlag, hvorpå man kan bygge undervisningen.

Dette har stadig været det store stridsspørgsmål. Loven af 1894 indeholdt ingen forskrifter med hensyn til seminariets optagelsesprøve, og fordringerne med hensyn til denne blev derfor fastsat administrativt,

Den store skolekommission, der blev nedsat ved lov af 21. februar 1919 og afgav betænkning i 1923, foreslog, at man skulle bygge på en „kundskabsmængde og modenhed, der i det væsentlige svarer til de krav, som stilles til realeksamen“, og forslaget til den ny seminarielov, der i det hele byggede på den store skolekommissions forslag, stillede også disse krav for optagelsesprøven. Det lykkedes også i folketinget at få flertal for et væsentlig hermed enslydende forslag, idet der dog var tilføjet følgende: „dog således, at hovedvægten lægges på eksaminandens udviklingstrin og kundskaber i folkeskolens hovedfag: Dansk, skrivning, regning, religion, historie og geografi; der kræves dernæst kun prøve i et af sprogene engelsk eller tysk, som for den pågældende skal være det obligatoriske sprog på seminariet“. — I landstinget blev imidlertid optagelsesbetingelserne ændret, idet de naglede fast til den bestående bekendtgørelse af 7. marts 1928, der kun kan ændres ved et hvert 4de år foretaget gennemsyn i et udvalg bestående af 7 medlemmer, 4 fra privatseminarier og 3 fra statsseminarier, men således at „udvidelse af fagkredsen **kun** kan ske ved lov.“ Dette betyder, at der aldrig ved optagelsen kan kræves forkundskaber i fremmede sprog eller i fysik og kemi.

Ved loven bevaredes forslagets regel om, at de, der på tilfredsstillende måde har bestået studentereksamen, almindelig forberedelseseksamen, realeksamen eller pigeskoleeksamen med undervisningsministeriets tilladelse kan optages i seminariet uden prøve.

Optagelsesalderen er som anført fastsat til 17 år, fyldt inden 1. juni, og den seminarieelev, der fuldender undervisningen på 4 år, vil altså være fyldt 21 år, når han går ud som lærer. Den tidligere bestemmelse om et års virksomhed, inden han får fast ansættelse, er som angivet før bortfaldet.

Denne seminariereordning blev modtaget med visse forventninger og har også i det store og hele virket tilfredsstillende.

Man har imidlertid fra Danmarks Lærerforenings side fremhævet, at loven er forældet, idet den ikke kan opfylde det krav, der nu må stilles til en folkeskolelæreruddannelse, nemlig at den kvalificerer til undervisning i alle de fag, som folkeskolen rummer, således at man kan gøre sig færdig på seminariet. Man henviser i så henseende til, at dette forhold er kommet særlig stærkt frem, efter at folkeskoleloven af 1937 har inkorporeret eksamensmellemsskolen i sig, og at folkeskoleloven derfor med nødvendighed må føre en seminariereform efter sig.

Selvom det måske med nogen føje kunne siges, at folkeskoleloven med hensyn til inkorporering af eksamensmellemsskolen kun lovfæstede den ordning, som udviklingen i årenes løb havde ført til, kunne man i hvert fald henvise til, at folkeskoleloven i selve folkeskolens eksamensfri del havde indført fag, som seminariet for så vidt viser fra sig, som det kun giver en vis indførelse i faget, men ikke kvalificerer sine dimittender til at give undervisning deri. Dette gælder *skolekøkken*, som på de enkelte seminarier — Emdrupborg, Haderslev, Ranum, Ribe og Zahle — der har taget dette fag op, og for de elever, der vælger faget, træder i stedet for specialelæsning og kun fører sine dimittender halvvejen, idet de må have et supplerende 5-måneders kursus bagefter, og det gælder om *sløjd*, der kræver et supplerende kursus på 12 uger, før dimittenderne kan siges at være kvalificerede til at undervise i sløjd.

På to områder er der imidlertid i de senere år til en vis grad rådet bod på nogle af de brist, som klæber ved den nuværende læreruddannelse.

Lov om en midlertidig ordning af lærereksamen for studenter af 4. juni 1947, hvorefter studenter kan fuldende uddannelsen til lærer i folkeskolen på 2½ år, har ved at indrette en særlig uddannelse for nysproglige studenter i engelsk og tysk skabt en ordning,

hvorefter realskolen gennem studenterlærerne kan skaffe sig veluddannede lærere i de fremmede sprog, hvilket er det første forsøg, der er gjort på gennem læreruddannelsen at tage et særligt hensyn til eksamensskolen; men loven er som anført midlertidig, - den skal forelægges rigsdagen til revision i rigsdagssamlingen 1951—52 - - og den har endnu virket for kort til, at man kan se, om de således uddannede lærere virkelig i fremtrædende grad vil søge til realskolerne eller den kommunale eksamensskole, således at denne vil få den tilsigtede nytte deraf.

Den midlertidige lov af 24. maj 1948, der gennemførtes på nærværende kommissions initiativ, -- jfr. kommissionens skrivelse til undervisningsministeriet af 10. februar 1948, der er trykt som bilag til lovforslaget (Rigsdagstidenden 1947—48, tillæg A, sp. 4435—4440), -- åbner dernæst seminarierne adgang til at iværksætte et arbejde med sådanne forsøg på nye arbejdsformer og eksamensformer, „som vil være forenelige med fastholdelse i det væsentlige af den nuværende seminarieordnings resultater“, og har givet stødet til, at det ganske overvejende flertal af seminarierne — statsseminarier og private seminarier -- i de senere år har lagt undervisningen i en række fag om og søgt at gennemføre en undervisningsform, der gør det muligt at interessere eleverne i højere grad for de emner, de behandler, og at give dem en udvikling, som den rene lektie gennemgang ikke vil kunne give dem.

Også denne lov er midlertidig; men der er ikke sat nogen bestemt termin for dens revision, idet det er tanken, at loven skal være gældende til den samlede revision af læreruddannelsen, som det er nærværende kommissions opgave at give forslag til, måtte være gennemført; i så henseende bemærkes, at de vide rammer, som dette forslag sætter, giver seminarierne en mulighed for at fortsætte de nye former for undervisningen og eksamens afholdelse, som forsøgsloven af 24. maj 1948 har givet stødet til.

Med hensyn til vore nabolandes regler for læreruddannelsen kan bemærkes, at *Sverige* gennem sin store skolekommission planlægger en fuldstændig omlægning af hele sit skolevæsen, herunder læreruddannelsen. Det forslag, som stilles af denne skolekommission, går ud på en læreruddannelse, der bygger på studentereksamen, men dog ikke skal kvalificere folkeskolelærerne til undervisning i hele den — fremtidig 9-årige — folkeskole, men kun til undervisning i dennes 5 à 6 første årgange. Eksamensskolens undervisning kræver i overensstemmelse med, hvad der allerede nu er gældende ordning i *Sverige*, akademisk uddannelse. Da det danske problem, - - at uddanne lærere, der kan påtage sig undervisning også i eksamensskolens klasser - - således ikke foreligger i *Sverige*, og man der vil bygge den fremtidige ordning på studentereksamen, hvad man ikke her kan tænke sig, har kommissionen ikke kunnet tage den påtænkte svenske ordning til mønster for en kommende dansk ordning.

En interessant nyskabelse ved den kommende svenske ordning er dog overvejelse værd, nemlig det år i praktisk virksomhed ved skoler i seminariets nærhed, som tænkes indlagt i seminarietiden, således at eleverne vender tilbage til seminariet for at fuldende deres uddannelse, når de har prøvet deres evner i praktisk virksomhed og har lært dens vanskeligheder at kende.

Dette har sat sig spor i det forslag om et *3-måneders praktikum* indenfor uddannelsesperioden, som kommissionen stiller.

Den *nuværende svejske ordning* afviger ikke meget fra den danske -- et 4-årigt seminarium, bygget på kundskaber, der i det væsentlige svarer til realeksamens kundskaber;

seminariet fører sine elever til stillinger som folkeskolelærere, men — som anført — giver det ikke „kompetens“ til undervisning i eksamensskolen. Ved siden heraf findes en 2-årig linie for studenter, der fører til samme mål.

Der holdes på de 4-årige linier altid optagelsesprøve, således at en bestået skoleeksamen ikke giver adgang uden prøve; der prøves ved optagelsesprøven i engelsk. •

Bemærkelsesværdig er imidlertid den modenheds- eller egnethedsprøve, som seminariet afholder over alle aspiranter, og som skulle være vejledende ved optagelsen. Denne prøve har imidlertid kun virket så kort, at man endnu ikke har tilstrækkelig erfaring til at vide, hvilken betydning den vil få, navnlig om man virkelig alene på grundlag af dennes udfald vil kunne afvise en elev fra optagelse.

Den væsentligste forskel ligger i formen for eksamen, der er langt mindre omfattende end den danske, idet der foruden en skriftlig prøve kun holdes eksamen i 3 à 4 fag, der vælges af eksamenslederen — en repræsentant for skolöverstyrelsen — kort tid før eksamen; den afholdes uden fremmed censur og ligger således helt i seminariets egen hånd, og dennes skøn over eleven er i det hele afgørende for dennes afgangsbevis; i alle de fag, hvori der ikke er afholdt eksamen, gives standpunktkarakterer. — Denne form for prøve, der væsentlig betragtes som en festlig afslutning snarere end som en prøve, og som i mindre grad end den danske virker tilbage på undervisningen, værdsættes i Sverige, og man ønsker ikke at gå over til en strengere og udefra kontrolleret eksamen.

Dernæst er den praktiske uddannelse i *Sverige* mere omfattende end i *Danmark*, idet eleverne på omgang er hele dage i øvelsesskolen samt undertiden fører undervisningen i et fag igennem i samme klasse i en række timer efter hinanden; dette er sikkert en med hensyn til uddannelsen i praktik i mange henseender udmærket ordning, men den medfører den væsentlige ulempe, at seminariets klasser aldrig er fuldtallige ved den almindelige undervisning, idet nogle af eleverne altid er fraværende for at varetage undervisningen i øvelsesskolen.

I *Norge*, hvor en nedsat kommission også arbejder med det samlede skolevæsen, uden at der dog foreligger et forslag til en ny seminarieordning, er *læreruddannelsen også 4-årig*, byggende på gennemgået folkeskole og en dertil sig sluttende 6 måneders efteruddannelse i en „*framhaldsskole*“ eller ungdomsskole; der prøves ikke i sprog, og fremmede sprog er ikke fag på seminariet.

Der holdes altid optagelsesprøve, og bestået studentereksamen giver ikke adgang.

Ved siden af den 4-årige linie findes der imidlertid en 2-årig *studenterlinie*, der igen deles i en *almindelig linie*, der fører til samme eksamen som en 4-årig linie, og en *engelsk linie*, byggende på gymnasiets engelske linie, der kvalificerer til undervisning i *engelsk*, som i den udelte 7-årige folkeskole er obligatorisk fag i de ældste klasser.

For eksamensskolens lærere kræves universitetsuddannelse.

Eksamen afholdes væsentligt som den danske med eksamen i alle fag under medvirken af fremmede censorer.

Den praktiske uddannelse er på den 4-årige linie heller ikke meget mere vidtgående end den danske; på studenterlinien er det derimod allerede gennemført, at der indlægges praktisk arbejde i selve studietiden, idet studenterne efter et års undervisning på seminariet sendes 2 år ud til arbejde i skolerne og først derefter vender tilbage til det afsluttende år på seminariet. Med den store lærermangel i *Norge*, som krigen har medført, har denne ordning let kunnet gennemføres, og de unge elever har i mange tilfælde måttet overtage enelærerstillinger ved ensomt beliggende skoler i Finmarken og andre steder, hvor de kun havde sig selv at stole på, idet adgangen til råd og vejledning fra ældre lærere var

ringe. Det har imidlertid vist sig, at de pågældende havde erhvervet en betydelig modenhed ved arbejdet i disse lærerstillinger, og ordningen har i det hele vist sig så værdifuld, at man ikke tænker på at forlade den, selvom man nok kunne ønske den afkortet til 1 år; dog er det anført, at nødvendigheden af i det første år at nå så meget både med hensyn til kundskabsmæssig og praktisk uddannelse, at det er forsvarligt at sende de unge ud i selvstændigt praktisk arbejde som lærere, har gjort dette års undervisning meget forceret.

Kommissionen har endelig modtaget oplysninger om den *engelske læreruddannelse*, der — bortset fra den efter krigen iværksatte 1-årig nøduddannelse — er 2-årig, byggende på den eksamen, der i den højere skole tages i 16-års alderen — en eksamen, der giver ret til at søge immatrikulation ved universiteterne; men disse foretrækker dog i almindelighed den videregående eksamen, der aflægges i 18-års alderen. Den 2-årige læreruddannelse giver mulighed for valg af en række forskellige fagkombinationer; men både den engelske skoleordning og læreruddannelsen er så forskelligartet fra den danske, at der ikke for kommissionen har været impulser at hente fra *England*.

b. Forskolelærerindeuddannelsen.

Den tidligere skolelovgivning, f. eks. *lov af 8. marts 1856*, tillod, at småbørnsundervisningen blev givet af ueksaminerede kvinder, som skoledirektionerne måtte finde egnede — pøgelærerinder — og denne regel er opretholdt ved *skoleloven af 29. marts 1904*, § 14 og først ophævet ved *folkeskoleloven af 18. maj 1937*. Allerede ved loven af 30. marts 1892 havde man imidlertid oprettet den særlige uddannelse for småbørnslærerinder, forskolelærerindeuddannelsen, der fra først af var 1-årig, fra 1909 blev udvidet til at strække sig over 1½ år og ved folkeskoleloven af 1937 fra 1938 blev 2-årig. De tidligere pøgeskoler omfattede de 2 første skoleår. Forskolerne omfatter de 3 år fra 7—10.

Det særegne ved forskolelærerindeuddannelsen er, at dens egentlige kundskabsmæssige prøve er optagelsesprøven, som afholdes under en af staten beskikket censur, medens dens afslutning er en praktisk prøve i den til forskoleseminariet knyttede øvelsskole. Der gives imidlertid gennem hele seminarietiden undervisning i alle den eksamensfri folkeskoles fag, dog ikke skolekøkken og sløjd, samt i pædagogik, så den kundskabsmæssige side anses ikke for udtømt ved optagelsesprøvens krav, men man har affundet sig med, at de pågældende har vist ved optagelsen at være i besiddelse af et vist kundskabsforråd og derefter har modtaget undervisning i 2 år, hvorved dette kundskabsforråd er uddybet og forøget, og man har derfor ment at kunne give afkald på prøve i de enkelte fag ved undervisningens afslutning.

Til alle forskoleseminarier er knyttet en øvelsskole. Alle de bestående forskoleseminarier ligger imidlertid i byer med købstadordnet skolevæsen, og nogen virkelig forskole kan øvelsskolen derfor ikke blive; man hjælper sig med de laveste klasser i en almindelig købstadordnet skole. I Vejle, hvor statens forskoleseminarium ligger, var der tidligere ved seminariet oprettet en 3-årig skole med samlæsning af elever i 2. og 3. klasse, så den ligner en forskole, som denne i almindelighed er indrettet. Fra 1944 er der oprettet en klasse til, hvori 4. og 5. årgang læser sammen.

Af fagene på seminariet er en del egentlige småbørnsfag, — dansk, regning, skrivning, — men iøvrigt kan det om undervisningen på forskoleseminarierne siges, at den væsentligst går ud på at orientere eleverne i alle for deres personlige udvikling betydningsfulde områder.

En særlig stilling har sang, som er en meget vigtig bestanddel i forskolens undervisning, så vigtig, at man ikke optager en ung pige, der slet ikke kan synge, på forskoleseminariet.

Det samme gælder legemsøvelser — alle forskolelærerinder vil komme ud for at lede småbørnsgymnastik og småbørnslege, og derfor vil en ung pige, hvis helbredstilstand eller legemsbygning er sådan, at hun ikke kan beskæftiges med legemsøvelser, ikke uden ministeriets særlige tilladelse kunne optages på et forskoleseminarium.

Med hensyn til gymnastik og håndarbejde gælder desuden, at forskolelærerinde-uddannelsen efter folkeskolelovens § 24, stk. 1, skal forberede til undervisning i disse fag af pigebørnene i hele den undervisningspligtige alder, og undervisningen må derfor tage sigte på at kvalificere dem hertil. Folkeskolelovens § 24, stk. 1, nævner også husgerning som et fag, i hvilket forskolelærerinden kan undervise større piger; men husgerning findes ikke på nærværende tidspunkt på forskoleseminariernes timeplan, og den forskolelærerinde, der vil undervise i dette fag, må derfor søge særlig uddannelse efter seminarietiden. At disse fag behandles på en særlig måde, er iøvrigt naturligt, da det er fag, hvori man nødvendigvis må have en lærerinde til pigernes undervisning, og en sådan vil i en række landsbyskoler være en forskolelærerinde.

Forskolelærerindeuddannelse gives nu på 3 seminarier, *Vejle Statsseminarium*, og de 2 privatseminarier, *Th. Langs Seminarium i Silkeborg* og *Seminariet i Odense*. Tidligere var der et 4de seminarium — *Femmers i København* — men det måtte lukke, da Københavns Skoledirektion berøvede det dets øvelsesskole.

Vejle seminarium har 2 klasser, een for hver årgang, og optager elever hvert år; 20 er fastsat som maksimum, og er også hvad der på tilfredsstillende måde er plads til; de to andre har kun een klasse og optager kun elever hvert andet år — *Lang* i de ulige år, *Odense* i de lige — de kan optage indtil 30 elever årlig; normalt vil maksimumtallet af dimitterede elever derfor være $20 + 30 = 50$ årligt.

Forskolelærerinderne har, som ovenfor angivet, kun ret til at undervise i de 3 første skoleår; dog er der ved folkeskolelovens § 24, stk. 1, åbnet adgang til, at de forskolelærerinder, der var i embede ved lovens ikrafttræden (1. april 1938) kan undervise i den 3-klassede landsbyskoles 2den klasse, skønt denne også omfatter det 4de skoleår, men denne overgangsbestemmelse må efterhånden tabe sin betydning.

Det anses imidlertid for meget ønskeligt, at den ordning, hvorefter forskolelærerinden kan undervise i 2den klasse af den 3-klassede skole — en i landkommuner ret udbredt skoleform — fremtidig kan opretholdes.

For ansættelse i *købstadskolen* har der aldrig været adgang for forskolelærerinder.

Der har dernæst aldrig været adgang for forskolelærerinder til ved *tillægsprøve at erhverve kvalifikationer som fuldt eksaminerede lærerinder*.

I *Sverige* findes der en 2-årig småskolelærerindeuddannelse, der ikke meget adskiller sig fra den danske; ligesom i *Danmark* er fordringerne ved optagelsesprøven ikke fuldt på højde med optagelsesprøven til det 4-årige seminarium. Derimod har småskolelærerinderne altid i *Sverige* haft adgang til købstadskolerne, og man har været veltilfreds med denne ordning. Den svenske skolekommission arbejder på en ordning, hvorefter også småskolelærerindeuddannelsen skal bygge på studentereksamen.

Der har tidligere i *Sverige* været mulighed for småskolelærerinderne til ved yderligere uddannelse at erhverve rettigheder som fuldt eksamineret lærerinde, men dette er igen opgivet, da tilgangen til de oprettede kursus var for lille.

I Norge fandtes der tidligere en særlig småskolelærerindeuddannelse, men tilgangen var ringe, og man har ophævet ordningen, som ansås for uheldig, da forskolelærerinder vanskeligt kan bruges i de mange små udelte enelærerskoler, som Norge er så rig på.

Kommissionens forslag.

Kommissionen er enig om at udtale, at der ikke i den nuværende situation bør stiles mod en forlængelse af seminariernes undervisningstid udover de 4 år, som loven af 15. april 1930 fastslog, og der er derfor enighed om, at læreruddannelsen som hidtil må baseres på *det 4-årige seminarium*.

Spørgsmålet er imidlertid da, hvorvidt man ved siden af denne almindelige *4-årige uddannelse* skal bevare en *særlig, mere kortvarig uddannelse for studenter*, og om desuden den hidtidige *2-årige forskolelærerindeuddannelse* skal bevares under den fremtidige ordning.

De særlige studenterklasser var ved udstedelse af loven af 4. juni 1947 tænkt som en midlertidig nødhjælp, der skulle bidrage til at fremme tilgangen til lærerstanden på et tidspunkt, hvor lærermanglen var meget følelig, men som skulle bortfalde, når dette forhold ikke i så høj grad gjorde sig gældende. Imidlertid har det vist sig, dels at der derved er kaldt på kredse, som man måske ellers ikke ville få som lærere ved folkeskolen, og som kan gøre et udmærket arbejde i denne, dels at en uddannelse af studenter på kortere tid end de sædvanlige 4 år må anses for forsvarlig, og endelig at de seminarier, der har taget opgaven op og arbejdet med studenterklasserne, har anset denne undervisning for værdifuld og gerne ønsker den fortsat.

Om end der indenfor kommissionen også har været røster, der beklagede, at man ikke mere som tidligere havde studenterne sammen med de andre elever i de almindelige seminarieklasser, hvor de både selv var et betydningsfuldt led i klassen og også havde meget udbytte af samværet med de andre elever, er der dog i kommissionen enstemmighed om, at *studenterklasserne bør opretholdes*, dog at man efter de gjorte erfaringer har ment at måtte foreslå en *3-årig uddannelse*. Man vil ikke blot herved bevare den adgang for flinke studenter til på forholdsvis kort tid at fuldende en uddannelse, der gør dem kvalificerede til lærergerning i folkeskolen, hvor de vil kunne gøre et godt arbejde; men man fortsætter herved den uddannelse til undervisning i eksamenskolen, som studenterklasserne i særlig grad vil kunne give, og som ikke kan undværes, selvom der også på den almindelige 4-årige linie bliver mulighed for videre uddannelse i de særlige eksamenskolefag.

At man foreslår uddannelsen gjort 3-årig i stedet for som hidtil at nøjes med $2\frac{1}{2}$ år, hvilket fierner den danske ordning endnu mere fra den norske og svenske, der begge anser 2 år som tilstrækkeligt, skyldes, at man ved det 3-måneders afbræk i undervisningen, der ønskes lagt ind i seminarietiden ved indførelsen af det 3-måneders praktikum (deltagelse i undervisningen ved en anden skole), vil have brug for yderligere tid til den teoretiske undervisning på seminariet, og man mener ikke, at denne forlængelse af studietiden med $\frac{1}{2}$ år vil have væsentlig betydning med hensyn til tilgangen til linien. Dertil kommer, at erfaringerne med de $2\frac{1}{2}$ -årige studenterklasser har vist, at uddannelsen er for forceret, den giver ikke tid til en dybere indtrængen og tilegnelse; til fag som dansk litteratur og historie savnes der overhovedet tid. Endvidere svækkes roen over seminariearbejdet, når der på seminariet skal være to årlige eksamensperioder med påfølgende dimission. Dette gælder både for forstanderen og for afgangsklassens lærere og påvirker arbejdet i alle klasserne blandt andet på den måde, at den tid, der kan anvendes til afholdelse af foredrag,

fester og berigende samvær mellem lærere og elever, indskrænkes. Desuden vil der være en del seminarier, som vil være afskåret fra at oprette 2½-årige studenterklasser, da det ikke vil være dem muligt at skaffe lærere, som kun er optaget i det halve år. Det må også erindres, at *Norge* allerede har lagt 2 års praktisk virksomhed ind i studenternes uddannelse, hvorved denne bliver på ialt 4 år — dette bliver muligvis, ved at de 2 år udenfor seminariet begrænses til 1, nedsat til 3 år ialt. *Sverige*, der arbejder med planer om 1 år lagt ind i studietiden, vil derved også for studenter komme op på en samlet studietid af 3 år.

Kommissionens flertal mener herefter ikke, at der vil være nogen betænkelighed ved at foreslå en samlet studietid for studenter på 3 år.

Et mindretal (*Bomholt, G. Hasselriis, Kålund-Jørgensen og Stegger Nielsen*) har dog under hensyn til de hidtidige erfaringer ment, at den særlige studenteruddannelse vil kunne gennemføres på 2½ år som hidtil.

Med hensyn til *forskoleseminarierne* er der enighed om, at der skete et stort fremskridt ved *loven af 30. marts 1892* om uddannelse af forskolelærerinder, og at disse, der muliggjorde en bedre klassedeling på landet og har været pionerer for, at kvinder overhovedet fik indpas som lærere i landkommunerne, har gjort et udmærket arbejde i de ca. 60 år, i hvilke ordningen har bestået. — Der er desuden enighed om, at forskolelærerindeuddannelsen hidtil har været den eneste specialuddannelse for småbørnsundervisning, en opgave, som de andre seminarier hidtil kun i ringe grad har kunnet tage op.

Imidlertid er der særligt af *Danmarks Lærerforening* og de københavnske lærerorganisationer peget på, at også de fuldt uddannede lærerinder har kunnet gøre et udmærket arbejde i småbørnsklasserne, og at deres uddannelse derfor må siges i lige så tilfredsstillende grad at kvalificere dem dertil, og at de sidste årtiers stærke interesse netop for småbørnsundervisningen understreger, at det ikke er de mindst uddannede lærerinder, der bør sættes til denne meget krævende undervisning, men at der tværtimod bør kræves den fyldigst mulige uddannelse til arbejde i disse klasser. Der er desuden peget på, at forskolelærerinderne er en i forhold til de andre lærerinder underbetalt arbejdskraft, der aldrig kan føre videre end til lærerindestatet. Stillingerne er dernæst forbeholdt kvinder, medens mænd ikke har kunnet optages på forskoleseminarierne, og dette har vakt kvindeorganisationernes modstand mod hele ordningen (jfr. iøvrigt bemærkningerne side 45—47).

Selv om disse organisationers repræsentanter (*Disa Christjansen, Niels Nielsen og Paaskesen*) derfor principielt måtte nære det ønske, at den særlige forskolelærerindeuddannelse helt bortfaldt, har de dog ikke villet stille forslag herom, da de er klare over, at denne uddannelse i den forhåndenværende situation (lærermangelen) ikke kan undværes.

Kommissionens flertal (*Willy Andersen, Andreassen, Arvin, Barfod, Bjørneboe, Bomholt, Egebæk, Mathilde Hansen, Herluf Jensen, K. Jespersen, Jørgen Jørgensen, Kålund-Jørgensen, Michelsen, Stegger Nielsen, Inger Merete Nordentoft, Novrwp, I. E. Rambusch, Stenberdt, Utoft Sørensen og E. Torkild-Hansen*) er af den opfattelse, at en særlig uddannelse for småbørnslærerinder bør indgå som et blivende led i dansk læreruddannelse. Ikke alene har de forløbne år vist, at de har gjort et udmærket arbejde i den danske folkeskole, som der ingen grund er til at forkaste, men det må dernæst understreges, at den uddannelse, som hidtil er givet på forskoleseminarierne, er *den eneste specialuddannelse til undervisning af småbørn*, som gives. At uddannelsen er af kortere varighed end den almindelige læreruddannelse og hviler på et grundlag, der ikke helt opfylder fordringerne ved optagelsen i det 4-årige seminarium, har dernæst bevirket, at denne uddannelse har

kunnet kalde på kredse, der ikke økonomisk eller uddannelsesmæssigt kunne magte den fuldstændige uddannelse.

Da man imidlertid også i denne uddannelse har ønsket at kunne indlægge en praktisk uddannelse af 3-måneders varigheden og desuden ønsker, at småbørnslærerindeuddannelsen fremtidig også skal omfatte undervisning i et fremmed sprog, og at undervisningen iøvrigt på enkelte områder — f. eks. i dansk litteratur — skal gøres fyldigere, er man enige om at forlænge undervisningstiden med et $\frac{1}{2}$ år, således at den kommer til at strække sig over $2\frac{1}{2}$ år.

Flertallet mener dernæst, at der ligesåvel i købstadskoler som i landsbyskoler er grund til at drage nytte af denne særlige uddannelse af småbørnslærerinder, og at der derfor ikke er grund til at opretholde den hidtidige begrænsning, hvorefter disse lærerinder kun kan ansættes ved den landsbyordnede skole; de således uddannede lærerinder foreslås herefter ikke kaldt forskolelærerinder, men *småbørnslærerinder*.

Et mindretal indenfor flertallet (*K. Jespersen*), der iøvrigt er enig i opretholdelse af forskolelærerindeuddannelsen og i dennes forlængelse til $2\frac{1}{2}$ år, kan ikke slutte sig til forslaget om at give forskolelærerinderne adgang til købstadskolen.

Mindretallet er af den formening, at småbørnslærerinderne også fremtidigt må være udelukkede fra købstadskolen; i modsat fald vil det område, der levnes de fuldt uddannede lærerinder, blive væsentligt indskrænket, og faren for, at disse i for vidt omfang fortrænges af småbørnslærerinderne, vil være nærliggende.

Med hensyn til det antal årgange, som småbørnslærerinderne skal kunne undervise, er der indenfor flertallet enighed om, at de på landet må have ret til at undervise i den 3-klassede skoles 2den klasse, og at deres område derfor må udstrækkes til de 4 første årgange af den undervisningspligtige alder; for købstædernes vedkommende vil det derimod være naturligt fortrinsvis at anvende dem i de 2 første klasser, men bestemmelsen i så henseende må have en vis smidighed og bør kun gå ud på, at de kan undervise i købstadsskolens yngste klasser, uden at en bestemt begrænsning fastslås.

Når det er anført, at forskolelærerinder er en underbetalt arbejdskraft, og at den ringere lønning er en medvirkende årsag til deres ansættelse, finder kommissionens flertal anledning til at udtale, at medens det næppe kan ændres, at deres begyndelsesløn under hensyn til deres mere kortvarige uddannelse bliver sat lavere end de fuldt uddannede lærerinders, ville man finde det rimeligt, om de i tidens løb kunne opnå samme slutløn som de fuldt uddannede lærerinder.

Da heller ikke repræsentanterne for folkeskolens lærerorganisationer stiller forslag om forskolelærerindeuddannelsens bortfald, er der herefter indenfor kommissionen enighed om, at den fremtidige ordning af læreruddannelsen skal baseres på:

- a) en særlig uddannelse af småbørnslærerinder,
- b) den almindelige 4-årige uddannelse,
- c) en 3-årig — efter ovennævnte mindretalsforslag en $2\frac{1}{2}$ -årig — uddannelse for studenter.

Forinden disse former for uddannelse omtales hver for sig, skal endnu gøres nogle bemærkninger om *optag elses alder*.

Den nuværende optagelsesalder er for det 4-årige seminarium 17 år, fyldt før den 1ste juni i optagelsesåret, for forskoleseminariet 18 år, fyldt før den 1ste april i optagelsesåret, og for studenterklasserne $18\frac{1}{2}$ år ved undervisningens begyndelse; man har ved

denne forskellige optagelsesalder opnået, at ingen eksaminerede lærere kan tage lærer-eksamen før det fyldte 21. år. Forskolelærerinder kan derimod dimitteres i 20 års alderen.

Der er indenfor seminariekredse enighed om, at optagelsesalderen på det 4-årige seminarium er for lav; de 17-årige elever har gennemgående ikke tilstrækkelig modenhed til på rette måde at drage nytte af seminariets undervisning, og når de i 21 års alderen forlader seminariet, vil i hvert fald mange af dem mangle tilstrækkelig modenhed til på egen hånd at kunne virke i lærergerningen. Man kunne derfor godt tænke sig en meget væsentlig forhøjelse af optagelsesalderen — indtil 21 år f. eks. — men er dog klar over, at man i så fald ville gå glip af en stor mængde elever, der i tiden mellem afslutningen af deres skolegang og påbegyndelsen af seminarieundervisningen ville være kommet ind i andre erhverv, hvor de kan klare sig selv, og som de ikke kan forlade for at underkaste sig en 4-årig bekostelig uddannelse. Dette synspunkt fører til ikke at sætte optagelsesalderen for højt, men kan på den anden side ikke begrunde, at man drager omsorg for, at seminariets dør står åben, så snart skolens dør har lukket sig. Tværtimod mener man, at det såvidt muligt bør undgås, at den unge seminarieelev går lige fra skolebænken ind i seminarieklassen. Det vil kun være godt, om han i et års tid har set noget andet end klasseværelset, har været ude blandt andre mennesker, måske i andre kredse af befolkningen end dem, han hidtil har omgædes, således at eleven har fået tid til at stryge noget af skoledrenge- og skolepigementaliteten af sig, før han påny sætter sig på skolebænken. Endelig anser man det for vigtigt, at seminariealderen for alle hæves, således at ingen tager lærereksamen før det fyldte 22 år.

Herefter er det kommissionens forslag, at alderen ved optagelsen skal være 18 år ved det almindelige 4-årige seminarium, 19 år ved studenterklasserne og 20 år ved småbørnslærerindeuddannelsen.

a. Seminarierne for Småbørnslærerinder.

Hovedpunktet for kommissionens behandling af denne uddannelse har været at lægge den fast på det nuværende stadi som en *specialuddannelse for småbørnslærerinder*, der derfor kun med hensyn til legemsøvelser og kvindelig håndgerning tager sigte på børn udover de 4 første årgange.

Udvidelsen til også at tage 4de årgang med nødvendiggør ikke nogen omlægning eller væsentlig udvidelse af undervisningen, og med hensyn til optagelsen er man blevet stående ved det nuværende standpunkt, hvorefter man kan prøve i de for kvinder obligatoriske fag i den eksamensfrie folkeskole i et omfang, der væsentlig svarer til mellem-skolefordringerne, således at der navnlig ikke bliver tale om prøve i fremmede sprog og matematik.

Der er enighed om, at uddannelsen skal slutte uden eksamen — således at også den nuværende prøve i praktisk skolegerning må bortfalde.

b. Den 4-årige læreruddannelse.

Det første spørgsmål, der melder sig ved ordningen af den almindelige 4-årige læreruddannelse, er, hvilke forkundskaber der skal kræves ved optagelse på seminariet.

Der er enighed om, at en væsentlig vanskelighed ved arbejdet i de første klasser i det nuværende seminarium er det ulige standpunkt, hvorpå eleverne står, således at en del af seminariets tid har måttet anvendes til indlæring af forholdsvis elementært stof.

Man må derfor stræbe imod et fælles optagelsesgrundlag, på hvilket seminariets undervisning kan bygges, således at der ikke på seminariet skal finde omlæsning sted af stof, som allerede er gennemgået før optagelsen

Der har ikke fra nogen side været stillet forslag om, at man i så henseende skulle bygge på studentereksamen, idet man er klar over, at man da ville afskære en væsentlig del af den ungdom, som ikke har adgang til gymnasieuddannelse, fra seminarierne og derved udelukke fra lærergerningen store dele af den ungdom, der hidtil har dannet kernen af den danske lærerstand.

Derimod er der enighed om, at realeksamens kundskabskrav i det store og hele må være grundlaget, hvorpå seminariets undervisning skal bygges, også i fremmede sprog, matematik og naturlære.

Med hensyn til de elever, der kun har den almindelige folkeskoleuddannelse, og først på et senere tidspunkt bestemmer sig for lærergerningen, og som derfor almindeligvis er ældre og mere modne — manden fra ploven — må der være en optagelsesprøve, hvor man har ment, at det omtrentlige omfang af realeksamens kundskaber og prøve i kun eet fremmed sprog måtte kunne tilfredsstille seminariets krav.

Kommissionen går ud fra, at forkundskaberne til en sådan optagelsesprøve kan erhverves i løbet af 1 år gennem privat undervisning eller i klasser på seminariet eller andetsteds. For elever, der ikke i skolen har modtaget undervisning i sprog, måske dog med en forlængelse af 3 mdr. Kommissionen foreslår tillige, at seminariet bør kunne optage elever, der har gennemgået mindst 2 højskoleophold og er fyldt 20 år, når de består en optagelsesprøve alene i dansk, regning, matematik, naturlære og et fremmed sprog.

Der er enighed om, at man bør bestræbe sig for ikke at udelukke folk fra det praktiske liv fra adgangen til lærergerningen, idet de hidtil har været en værdifuld bestanddel af seminariets elever, og der er som anført fra mange sider indenfor kommissionen et levende ønske om at komme bort fra en altfor skolepræget undervisning for seminariets elever og hindre, at eleverne går direkte fra realskolen ind på seminariet, uden at de har fået lejlighed til at deltage i arbejdet i det praktiske liv og dermed lære de vilkår at kende, under hvilke størsteparten af deres elever lever.

Medens grundlaget for seminariets undervisning herefter ligger nogenlunde fast — realeksamenskundskaber — har der været nogen uenighed om, hvorvidt disse altid skulle lægges for dagen gennem en aflagt optagelsesprøve — som i *Norge* og *Sverige* — eller om en elev kan gå ind i seminariet uden prøve allerede på grund af en aflagt eksamen.

Til støtte for altid at kræve optagelsesprøve er det anført, at realeksamen, som den nu aflægges, kun er en årsprøve i stykker af det sidst gennemgåede pensum, medens størstedelen af stoffet er gennemgået i lavere klasser, uden at der aflægges prøve deri, og at det vil være noget helt andet, når dette stof læses og opgives til en prøve i 18-års alderen, end når man slår sig til tåls med, at det er gennemgået i 11—14-års alderen. Rigtigheden heraf er selvindlysende, men kan dog ikke overskygge den omstændighed, at hvis man vil kalde den elev, der har taget realeksamen i 16—17-års alderen, til optagelsesprøve i omtrent det samme stof et år efter, vil det betyde en indtæring af allerede gennemgået stof, en omlæsning i en form, der ikke kan have noget af udviklende tilegnelse i sig, men alene må være lagt an på en indlæring af det kundskabsstof, der kræves ved optagelsesprøven. Kommissionen er derfor kommet til enighed om, at allerede aflagte eksaminer, der efter seminariets skøn er tilfredsstillende, *kan* berettige til optagelse uden optagelsesprøve, dog således, at kommissionens flertal foreslår, at der af alle elever kræves prøve i dansk og regning.

Dette ønskes særlig, for at seminariet før optagelsen skal kunne danne sig et skøn over alle elever —• både dem, der har været til optagelsesprøve, og dem, der møder med en eksamen, og dette står i forbindelse med, at der er enighed om, at der såvidt muligt må foretages et skøn over aspiranternes egnethed for lærergerningen, før optagelse finder sted. Hvilken form en sådan egnethedsprøve skal have, er man ikke kommet til klarhed over, men en sådan findes allerede i *Sverige* og i andre lande, og man håber, at seminarierne ved samtale med eleverne om deres forhold og interesser eller ved at stille dem overfor en skriftlig besvarelse af spørgsmål, der ikke fortrinsvis skal vise deres kundskaber i skolefag, men snarere deres almindelige indstilling overfor livet i det hele, deres interesser etc., kan få et sådant indtryk af intelligens og modenhed, at det vil være muligt på dette grundlag at udskille de helt uegnede fra lærergerningen og mellem flere egnede at vælge de bedste.

Medens der således er enighed indenfor kommissionen om det fremtidige grundlag for *seminariernes undervisning*, har der ikke kunnet tilvejebringes fuld enighed om, hvorledes selve undervisningen skal tilrettelægges. Der er dog enighed om, at *allerede fagmængden få seminariet nødvendiggør en vis specialisering* og et valg fra elevens side mellem forskellige faggrupper, hvis ikke det hele skal blive en rent skolemæssig gennemgang af alle de 19 fag, som seminariet vil kunne komme til at behandle. Hvis seminariet skal kunne give sine elever den personlige udvikling og den frihed overfor stoffet, som det er nødvendigt for en lærer at besidde, således at han er vant til selv at finde sig til rette med hjælpemidler, håndbøger etc., må der indenfor seminariet være mulighed for, at eleverne kan vælge en særlig interessesfære, som de vil kaste sig over med forbigåelse af andre fag, hvori de kun får en mere elementær undervisning.

Selvom også denne fælles undervisning må være lagt i et sådant plan og gives under sådanne former, at elevernes personlige og intellektuelle udbytte deraf bliver det væsentlige, vil formålet ikke kunne nås uden en vis specialisering af undervisningen.

Der har indenfor kommissionen været stærke røster for, at denne specialisering fortrinsvis skal tage sigte på at uddanne elever indenfor seminariet til kvalificerede lærere i eksamensskolens særfag — altså særlig fremmede sprog, matematik og naturlære — samt til lærere i sløjd og skolekøkken, fag, som seminariet efter de pågældendes mening må tage op og gøre færdige indenfor seminarietiden, hvis det skal være muligt at skaffe folkeskolen tilstrækkeligt mange kvalificerede lærere i disse fag.

Fra anden side mener man, at en vidtdrevet hensyntagen til eksamensskolen ikke bør være ledende ved kravet om specialisering indenfor seminariet, men at det bør være den personlige udvikling, der bør være det afgørende, og at derfor også de rent humanistiske fag må kunne vælges som speciale.

Et særligt spørgsmål er her sprogundervisningen på seminariet. Der er enighed om, at kundskab i fremmede sprog er en så anerkendt nødvendighed i hele befolkningen, at den tid ikke er fjern, da sprogundervisningen også i den eksamensfri skole vil have fået et sådant omfang, at man både i by og på land i vidt omfang vil have brug for lærere, der kan påtage sig undervisning i fremmede sprog. Det vil derfor ikke være forsvarligt at anlægge en seminarieordning, der ikke lægger megen vægt på at undervise eleverne i i hvert fald eet fremmed sprog i et sådant omfang, at de kan påtage sig undervisningen heri i den eksamensfri skole; da det fra sagkyndig side hævdes, at denne undervisning i virkeligheden kun kan varetages af meget veluddannede lærere, bør kravene her ikke stilles meget lavere end med hensyn til lærere i eksamensskolen. Man ønsker

derfor, at denne undervisning i sprog skal gennemføres i hele seminariet og have uddannelse til lærer i sprog som mål.

Fra den side, der ønsker særlig at lægge vægt på eksamensskolens krav, har man foreslået, at sprogundervisningen i almindelighed på seminariet skal standse med første klasse, idet der i denne skal gives en så fyldig undervisning i det pågældende sprog - engelsk eller tysk — at eleven ved udgangen af 1ste klasse har samme sproglige uddannelse som en student af den matematisk-naturvidenskabelige retning, hvilket er tilstrækkeligt for hans personlige udvikling.

Et flertal indenfor kommissionen (*Willy Andersen, Andreassen, Arvin, Barfod, Bjørneboe, Bomliolt, Disa Christjansen, Egebæk, Mathilde Hansen, Herluf Jensen, K. Jespersen, Jørgen Jørgensen, Michelsen, Niels Nielsen, Inger Merete Nordentoft, Novrwp, Paaskesen, I. E. Rambusch, Stenberdt, Utoft Sørensen og E. Torkild-Hansen*) er enige om, at det, der først og fremmest bør tilstræbes, er at give regler, der kun angiver *en ramme for den kommende udvikling*, men ikke binder denne i unødvendig grad, og er derfor enedes om et forslag, der giver seminarierne den størst mulige frihed i undervisningen, således at seminarierne foruden at meddele den nødvendige faglige viden kan opøve eleverne til at arbejde selvstændigt med de opgaver, som skolegerningen stiller læreren overfor, og derigennem tillige udvikle og modne den enkelte elev.

Undervisningsministeriet kan derefter ved udarbejdelse af retningslinier, der efter forslaget ligesom hidtil skal gives efter samråd med seminarieudvalget, som er rådgivende for ministeriet i seminarsager, give regler, der tager hensyn til udviklingen indenfor folkeskolen.

Flertallet ønsker i det hele, at den kommende udvikling indenfor den danske folkeskole må afspejle sig i seminariernes undervisning, og at mangfoldigheden indenfor folkeskolen må have sit sidestykke i den mangfoldighed indenfor seminariernes undervisning, deres ordning og den måde, hvorpå den specialisering, som alle er enige om at ønske, kan tilrettelægges.

Et mindretal (*Kålund-Jørgensen og Stegger Nielsen*) mener ikke, at det vil være muligt at gennemføre en uddannelse, der både skal tage hensyn til eksamensmellemskolens krav og de ved folkeskoleloven af 1937 indførte nye fag (sløjd og skolekøkken) og til den af hensyn til den eksamensfrie folkeskole nødvendige sproguddannelse uden samtidig at skærpe optagelsesbetingelserne — hvad mindretallet ikke kan anbefale - eller at forringe den almindelige på den eksamensfrie folkeskole sigtende uddannelse, hvad mindretallet anser for uforsvarligt. Mindretallet mener iøvrigt ikke, at man efter flertalsforslaget vil kunne nå det opstillede mål - - at dække eksamensmellemskolens og de nye manuelle fags behov. Mindretallet finder endelig, at den af flertallet foreslåede ordning vil medføre en meget væsentlig fordyrelse af seminarieuddannelsen. Mindretallet mener derfor, at det 4-årige seminariums uddannelses formål må begrænses til at dække de krav, som undervisningen i den offentlige skoles eksamensfrie former stiller, herunder hensynet til sprogundervisningen i den eksamensfrie folkeskole, der søges tilgodeset ved indførelsen af obligatorisk undervisning i et fremmedsprog gennem alle 4 år. Den af hensyn til eksamensskolen og folkeskolens særlige fag fornødne uddannelse foreslår mindretallet henvist til efterfølgende kursus på Danmarks Lærerhøjskole og andre kursus, og for at sikre tilslutningen til disse kursus og lette lærernes deltagelse i disse foreslår mindretallet, at deltagelsen i denne efteruddannelse muliggøres i betydeligt større omfang, ikke mindst fra provinsen, gennem en forbedret stipendieordning. *Stegger Nielsen* tilslutter sig derfor flertalsforslaget vedrørende §§ 38, 39, 40 og 41. *Kålund-Jørgensen* ønsker, at efteruddan-

nelsen gøres til en „tjenstlig funktion“, således at lærere, timelærere og faste vikarer i folkeskolen under deltagelsen i sådanne kursus gennem statsunderstøttelse i det væsentlige sikres imod indtægtsnedgang, og at andre deltagere får et stipendium svarende til sædvanlig vikarbetalning for de timer, kursus omfatter.

Af særlig betydning for den frihed med hensyn til undervisningsformen, som man ønsker, at seminarierne skal have, er dernæst *eksamensformen*. Som angivet ovenfor, har man fra seminarierne anført, at eksamen, således som den nu er anlagt, i altfor høj grad virker tilbage på seminariets undervisning, der tvinges til at lægge vægt på indlæringen af et betydeligt huskestof, der kræves lært til eksamen, og at denne indlæring og den fornødne repetition før eksamen lægger beslag på elevernes tid og kræfter i et omfang, der ikke giver tilstrækkeligt råderum for det selvstændige arbejde med stoffet, som man ønsker skal præge seminariernes undervisning i alle fag, og som alene vil kunne give eleverne den personlige udvikling, som må være seminariets mål.

Et flertal af kommissionen (*Willy Andersen, Andreassen, Barfod, Bomholt, Disa Christjansen, Egebæk, Mathilde Hansen, Herluf Jensen, K. Jespersen, Jørgen Jørgensen, Michelsen, Niels Nielsen, Inger Merete Nordentoft, Novrup, Paaskesen, I. E. Rambusch, Utoft Sørensen og E. Torkild-Hansen*) foreslår derfor en vidtgående ændring i seminariernes eksamensforhold, jfr. nærmere bemærkningerne nedenfor ad § 12, side 59—63.

Et mindretal (*Stegger Nielsen*), der iøvrigt slutter sig til flertallets forslag om eksamensfrihed i det største antal af seminariets fag, vil hævde, at der altid må foreligge en bedømmelse af eleven i praktisk skolegerning, og at den udtalelse herom, som efter flertallets mening skal gives som et led af den almindelige bedømmelse af eleven, ikke i så henseende er tilstrækkelig. Mindretallet mener derfor, at der som hidtil må afholdes eksamen i faget, men vil kunne føle sig tilfreds, hvis der af seminariet gives en årskaracter i dette.

Et andet mindretal (*Arvin, Bjørneboe, G. Hasselriis, Kålund-Jørgensen og Stenberdt*) kan ikke tiltræde dette forslag, men foreslår at eksamen også fremtidig skal afholdes i alle seminariets fag, således at huskestoffet indskrænkes til de forskellige fags mindste fordring, medens vægten iøvrigt lægges på mere selvstændige arbejder, ligesom eksamensuheld skal modarbejdes ved en af seminariet givet årskaracter i alle fag; jfr. iøvrigt bemærkningen side 63 flg.

Med hensyn til *den praktiske uddannelse* er der enighed om, at denne ikke kan begrænses til de små *øvelsesskoler*, der er knyttede til nogle af seminarierne, men at der må gives eleverne adgang til at overvære og deltage i undervisningen også i *andre kommunale eller private skoler* i omegnen, og at disse må have pligt til at modtage seminarieeleverne, samt at der desuden må indskydes et *3-måneders praktikum*, i hvilket de pågældende forlader seminariet og under vejledning deltager helt i undervisningen i en skole. Det er klart, at der herved gives eleverne lejlighed til på en ganske anden måde at leve med i en skoles liv og at lære deres egne vanskeligheder at kende, end hvis de nøjes med den deltagelse i skolegerningen, som deres øvelsesskole kan byde dem.

c. Studenterklasserne.

For disse, der tænkes gjort 3-årige, gælder i det hele samme regler, som for det 4-årige seminarium. For de nysproglige studenter vil der blive indrettet en særlig sprogundervisning, der også kan omfatte *fransk*, og for de matematisk-naturvidenskabelige en særlig undervisning i *matematik*, *naturlære* og *naturfag*; i begge tilfælde vil undervisningen, når den tilrettelægges på det grundlag, som studentereksamen giver, kunne føre eleverne til et trin, der vil gøre dem udmærket kvalificerede til at varetage undervisningen i disse fag i eksamensmellemskolen og realklassen.

Et mindretal (*Arvin, Bomholt, G. Hasselriis, Kålund-Jørgensen og Stegger Nielsen*) ønsker dog den nuværende uddannelsestid på $2\frac{1}{2}$ år opretholdt.

d. Videregående læreruddannelse.

Da det ikke kan ventes, at alle elever på seminariet har fået undervisning i de fag, som livet senere stiller dem overfor, bør der stadig stå mulighed for videreuddannelse åben. Endvidere finder man ingen grund til at tvivle om, at den udbredte trang blandt folkeskolens lærere til efter nogle års virksomhed at søge uddybelse og videregående uddannelse i forskellige fag fremdeles vil bestå. *Danmarks Lærerhøjskole* bliver derfor efter seminarireformen ligeså betydningsfuld, som den hidtil har været. Kommissionen har været enig om, at lærerhøjskolens stilling bør lovfæstes, således at de almindelige for denne gældende bestemmelser fastsættes i nærværende lov, og at der bør stilles væsentlig større understøttelse til rådighed for de lærere, der søger denne undervisning, end det hidtil har været tilfældet, og stiller forslag herom.

Ernst Larsen har i overensstemmelse med sin beskikkelse kun deltaget i forhandlingerne fra januar 1950 og har derfor afholdt sig fra at stemme om andre spørgsmål end dem, der vedrører den videregående læreruddannelse.

G. Hasselriis ønsker at udtale, at hun, da hun først er indtrådt i kommissionen umiddelbart før betænkningens afgivelse, ikke kan tage personlig stilling til de forskellige afsnit, men må forbeholde sig sin frie stilling under sagens videre behandling på rigsdagen.

Jul. Bomholt, der tiltræder forslaget med de forbehold, der fremgår af teksten, ønsker her bemærket, at han, såfremt han fra begyndelsen havde været medlem af kommissionen, kunne have ønsket en nøjere undersøgelse af en plan gående ud på at åbne adgang for et sidste studieår i universitetsbyerne København og Aarhus. Lærereksamens første del skulle give adgang til universiteterne og især til lærerhøjskoler i de to byer, idet også Aarhus skulle have en institution i tilknytning til Danmarks lærerhøjskole. Måske det på denne måde ville være muligt at give linjedelingen en mere hensigtsmæssig løsning og samtidigt at tilrettelægge et alsidigt praktisk-pædagogisk arbejde. Undersøgelsen måtte vise, om det skulle være en almen ordning eller en ordning for de seminarier og elever, der måtte ønske det.

Inger Merete Nordentoft og *Arvin* ønsker at bemærke, at de på et tidligt tidspunkt i kommissionens arbejde har foreslået, at læreruddannelsens 4. år skulle flyttes fra seminarierne til centralinstitutioner ved universiteterne i Aarhus og København, men at dette forslag ikke har fundet støtte fra anden side i kommissionen.

I overensstemmelse med de her angivne hovedlinier er det *forslag til en ny lov om læreruddannelsen i Danmark* udarbejdet, som følger denne betænkning.

Til dette forslag er knyttet udtalelser om undervisningen i de enkelte fag, som er udarbejdet af sagkyndige udvalg, og til hvilke kommissionen som helhed har kunnet slutte sig.

Kommissionen har udefra modtaget følgende henvendelser, der er gjort til genstand for forhandling enten i kommissionen eller i det pågældende fagudvalg, og som er tilstillet undervisningsministeriet sammen med nærværende betænkning.

I. Om læreruddannelsen i almindelighed.

Danmarks Lærerforening, januar 1948.

Fhv. stadsskoleinspektør *J. Høirup*, Nyborg, april 1948.

Seminarieforstander *Tage Byskov*, Gjedved, december 1948.

Lærerrådet ved *Blågårds* seminarium, 24. november 1948 og marts 1949.

Foreningen „*Hjem og Skole*“, 7. januar 1949.

Danmarks lærerforenings vikarkreds og Seminarieelevernes Landsråd, 30 november 1949.

Resolution fra *seminarierepræsentanternes møde* i Odense 4. og 5. februar 1950.

II. F or skolelærerindeuddannelsen.

Resolution fra møde af *forskolelærerinder*, 11. september 1949.

III. Naturfagene.

Seminariernes lærere i naturfagene, 26. januar 1950.

IV. Praktik.

Censorerne i *praktisk skolegerning* ved lærereksamen, maj 1948.

Praktiklærer foreningen, 7. november 1948.

Seminarieelevernes Landsråd, 19. oktober 1949.

V. Sang og musik.

Danmarks Sanglærer forening, 4. januar 1949.

Danske folkemusikskoler, musikkonservatoriets direktør, fællesrådet for musik-, tale- og afspændingspædagogik, 5. januar 1949.

Fællesrådet for musik-, tale og afspændingspædagogik, 20. september 1949.

Danmarks Sanglærer forening, 20. september 1949.

Dansk Musiker Forbund, 5. september 1949.

VI. Skolebiblioteksarbejdet.

Danmarks Skolebiblioteksforening og Skolebiblioteksforeningen af 1917, 14. januar 1949.

VII. Skolekøkkenlærerindeuddannelsen.

Forstanderinde for *Danmarks lærerhøjskoles skolekøkkenafdeling*, frk. *Martha Jacobsen* og professor *Richard Ege*, 16. april 1947.

Forstanderinde fru *Magdalene Lauridsen*, Ankerhus, 14. september 1948.

VIII. Sløjd.

Sløjdinspektør *C. F. Krog Clausen*, 5. februar 1949.

Forstander *P. Vynne*, Askov Sløjdlærerskole, april 1949.

Københavns sløjdlærerforening, sløjdforeningen af 1902, Dansk sløjdlærerforening, Dansk Skolesløjds seminar i lærerforening, forstanderen for Askov sløjdscole, den kst. forstander på Dansk Sløjdlærerskole, Sløjdinspektøren i København, marts 1951.

IX. Studenteruddannelsen.

Bestyrelsen for K.F.U.M.s seminarium, 31. oktober 1951.

X. Taleundervisning.

Talepædagogisk forening, 28. februar og 1. marts 1949 og december 1950.

XI. Tegning.

Maleren *Vedel Egebæk*, 16. januar 1951.

XII. Seminarieforstanderes og seminarielæreres titler.

Dansk Seminarieforening, 12. april 1947.

XIII. Øvelsesskolerne.

Statsøvelsesskolernes lærerforening, 1. september 1951.

København, den 3. november 1951.

Willy Andersen.	Alfr. Andreassen.	G. J. Arvin.	A. Barfod. Formand.	O. Bjørneboe.
Jul. Boruholt.	Disa Christjansen.	Th. C. P. Egebæk.	Mathilde Hansen.	Gudrun Hasselriis .
Herluf Jensen.	K. Jespersen.	Jørgen Jørgensen.	F. C. Kålund-Jørgensen.	
Ernst Larsen.	Alb. Michelsen.	Niels Nielsen.	S. Stegger Nielsen.	
Inger Merete Nordentoft.	Johs. Novrup.	Holger Paaskesen.	I. E. Rambusch.	
W. Stenberdt.	J. Utoft Sørensen.	E. Torkild-Hansen.		

Ejnar Jensen,
Sekretær,

Forslag til lov om uddannelse af lærere til folkeskolen.

INDHOLDSFORTEGNELSE:

Afsnit I. Læreruddannelsen.

Kap. 1. Almindelige bestemmelser	§§ 1—4
Kap. 2. Seminarier for småbørnslærerinder	§§ 5—8
Kap. 3. Den 4-årige almindelige læreruddannelse	§§ 9—13
Kap. 4. Den 3-årige almindelige læreruddannelse for studenter	§§ 14—15
Kap. 5. Fællesbestemmelser	§§ 16—25

Afsnit II. Statsseminarierne

	§§ 26—31
--	----------

Afsnit III. De private seminarier

	§§ 32—34
--	----------

Afsnit IV. Videregående læreruddannelse

	§§ 35—41
--	----------

Afsnit V. Lovens gennemførelse og ikrafttræden

	§§ 42—43
--	----------

Afsnit I.

Læreruddannelsen.

Kapitel 1. Almindelige bestemmelser.

§ 1.

Stk. 1. Folkeskolens læreruddannelse har til formål at uddanne lærere til hele folkeskolen og de dertil knyttede realklasser og tager tillige sigte på, at lærerne skal kunne påtage sig undervisning i ungdomsskolen og aftenskolen.

Stk. 2. Læreruddannelsen skal foruden at give de fornødne faglige kundskaber tilstræbe at fremme elevernes personlige udvikling og give dem en fyldig pædagogisk og praktisk indsigt i undervisningen i folkeskolen.

Arvin, Inger Merete Nordentoft og Stenberdt: § 1. stk. 2 affattes således:

Stk. 2. Læreruddannelsen har til opgave:

at fremme elevernes personlige udvikling,

at bibringe dem et så fyldigt kendskab som muligt til børnepsykologi,

at give dem en grundig pædagogisk og praktisk indsigt i undervisningen i folkeskolen og

at tilrettelægge det fornødne faglige kundskabsstof med deres fremtidige lærervirksomhed for øje.

§ 2.

Stk. 1. Læreruddannelsen gives i seminarier med

a) 2½-årig uddannelse for småbørnslærerinder,

b) 4-årig almindelig læreruddannelse,

c) 3-årig almindelig læreruddannelse for studenter.

Stk. 2. Af alle former kan der være både statsseminarier og private seminarier.

Disa Christjansen, Niels Nielsen og Paaskesen: I stk. 1 a) ændres „2½-årig“ til „2-årig“.

Bomholt og G. Hasselriis: I stk. 1 c. ændres „3-årig“ til „2½-årig“.

Kålund-Jørgensen og Stegger Nielsen:

§§ 1 og 2 affattes således:

Stk. 1. Den almindelige læreruddannelse tager sigte på at give eleverne en fyldestgørende pædagogisk og praktisk indsigt i undervisningen af børn i den offentlige skoles eksamensfri former samt at meddele dem de hertil fornødne kundskaber og færdigheder i fagene og i forbindelse hermed fremme deres personlige udvikling.

Stk. 2. Denne uddannelse gives på seminarier med:

a) 2½-årige kursus for småbørnslærerinder,

b) 4-årige kursus for lærere og lærerinder til den almindelige skoles eksamensfri former,

c) 2½-årige kursus til almindelig læreruddannelse for studenter.

Af alle former kan der være både statsseminarier og private seminarier med statsanerkendelse.

Stk. 3. Den videregående læreruddannelse tager sigte *dels* på en fornyelse og uddybning af de på seminariet givne kundskaber, *dels* på en supplerings af disse med det formål:

- a) at dygtiggøre lærere og lærerinder til at varetage undervisningen i de til den almindelige skole hørende eksamensklasser (eksamensmellemsskolen, realklassen, præliminærklasserne eller tilsvarende skoleformer),
- b) at uddanne specielle lærerkræfter til undervisning i skolekøkkengerning, sløjd, gymnastik, sang og musik, tegning, kvindeligt håndarbejde eller særundervisning for svagtbegavede, svagthørende, svagtseende og læseretardedede børn.

Stk. 4. Den videregående læreruddannelse gives gennem kortere eller længere kursus på Danmarks lærerhøjskole og de hertil hørende provinskursus, på Danmarks højskole for legemsøvelser, på sløjdlærerskolerne og på de i de særlige fag oprettede statskursus, herunder kursus i særundervisning.

Kålund-Jørgensen: Som stk. 5 tilføjes

Stk. 5. Deltagelse i den videregående læreruddannelse betragtes som en tjenstlig funktion, og der gives fast ansatte lærere, timelærere og faste vikarer en statsunderstøttelse, der i det væsentlige sikrer dem mod indtægtsnedgang under uddannelsen (se herom de nærmere regler i § 38—40).

Til nye dimittender, der endnu ikke har opnået ansættelse, kan der efter ministerens skøn gives et stipendium, der svarer til de af ministeriet fastsatte honorarregler for løse vikarer og beregnes efter antallet af timer på de pågældende kursus.

§ 3.

Til optagelse i et seminarium kræves, at den pågældende

- a) inden 1. marts i det kalenderår, i hvilket optagelsen finder sted, fylder
 - 1) 18 år ved den almindelige 4-årige læreruddannelse,
 - 2) 19 år ved den 3-årige uddannelse for studenter,
 - 3) 20 år ved den 2½-årige småbørnslærerindeuddannelse.

Seminariet kan dog under særlige omstændigheder tillade optagelse af ansøgere, der fylder 18 år, henholdsvis 19 og 20 år, inden 1. juni i det angivne kalenderår.

- b) ved lægeattest godtgør ikke at lide af nogen sygdom eller legemlig mangel, der gør eleven uskikket til at være lærer i folkeskolen,
- c) fremlægger tilfredsstillende vidnesbyrd om forhold og vandel, deriblandt vidnesbyrd fra rette vedkommende om, hvad ansøgeren har været sysselsat med siden sin udtrædelse af skolen,
- d) opfylder de for optagelsen i et seminarium af den pågældende art fastsatte faglige forudsætninger.

Bomholt, G. Hasselriis, Kålund-Jørgensen og Stegger Nielsen: I a) 2. punkt ændres „3-årig“ til „2½-årig“.

Disa Christjansen, Niels Nielsen og Paaskesen: I a) 3. punkt ændres „2½-årig“ til „2-årig“.

Egebæk, Inger Merete Nordentoft, Niels Nielsen, Novrup, Paaskesen og I. E. Rambusch: I punkt a) udgår det sidste stykke: „Seminariet kan dog. . . . det angivne kalenderår“.

§ 4.

Stk. 1. Optagelse i første klasse kan som regel kun ske ved undervisningsårets begyndelse.

Stk. 2. Forudsætningen for optagelse eller oprykning i en højere klasse er, at eleven på tilfredsstillende måde har gennemgået den nærmest forudgående klasse.

Stk. 3. Under særlige omstændigheder kan ansøgere, der opfylder aldersbetingelserne efter § 3 a), dog med undervisningsministerens tilladelse optages i en højere klasse end første.

Kapitel 2. Seminarier for småbørnslærerinder.

§ 5.

Stk. 1. Seminarier for småbørnslærerinder er 2½-årige.

Stk. 2. De uddanner lærere til de første fire årgange af den landsbyordnede folkeskole og til de yngste årgange af den købstadordnede folkeskole.

Stk. 3. I kvindelig håndgerning og legemsøvelser for piger skal uddannelsen tage sigte på undervisningen i hele folkeskolen.

Disa Christjansen, Niels Nielsen og PaasJesen: I stk. 1 ændres „2½-årige“ til „2-årige“.

Disa Christjansen, K. Jespersen, Niels Nielsen og Paaskesen: Stk. 2 affattes således: „De uddanner til lærergerning i de første 3 årgange af den landsbyordnede folkeskole.“

§ 6.

Stk. 1. Optagelse er betinget af bestået optagelsesprøve samt afhængig af, at seminariet efter sit indtryk af eleven og dennes modenhed — efter afholdelse af en egnethedsprøve eller på anden måde — skønner, at eleven er egnet til lærergerningen.

Stk. 2. Optagelsesprøven skal omfatte prøve i de for piger obligatoriske fag i den eksamensfri folkeskole i et omfang, der i det væsentlige skal svare til, hvad der gennemgås i eksamensmellemaskolen. Optagelsesprøven omfatter dog ikke naturlære og skolekøkken-gerning.

Stk. 3. De, der har bestået realeksamen, pigeskoleeksamen, almindelig forberedelses-eksamen eller studentereksamen, kan efter seminariets skøn optages i et seminarium for småbørnslærerinder uden optagelsesprøve, dog skal de pågældende altid underkaste sig prøve i dansk, regning og sang.

Stk. 4. Til alle småbørnsseminarier skal være knyttet en præparandklasse, der forbereder til optagelsesprøven; men sådan forberedelse kan også ske ved privat undervisning eller på dertil indrettede af undervisningsministeren godkendte kursus.

Stk. 5. Elever, som ikke kan deltage i undervisningen i legemsøvelser, håndarbejde eller sang, kan kun under særlige omstændigheder med undervisningsministerens tilladelse optages i seminarier, der uddanner småbørnslærerinder.

Andreassen, Bomholt, Michelsen og E. Torkild-Hansen.

Stk. 2 affattes således: Optagelsesprøven skal omfatte prøve i følgende fag:

Dansk (skriftlig og mundtlig),
 skrivning,
 regning,
 kristendomskundskab,
 historie, med samfundslære,
 geografi,
 naturhistorie,
 legemsøvelser,
 sang,
 tegning og
 kvindelig håndgerning.

Fordringerne i de enkelte fag fastsættes af undervisningsministeren efter forhandling med det i § 17 omhandlede udvalg.

Andreassen, Arvin, Bjørneboe, Bomholt, Michelsen, Stenberdt, E. T or kild-Hansen:
 I stk. 3. udgår ordene: dansk, regning og`.

§ 7.

Stk. 1. På seminariet for småbørnslærerinder gives der en fyldig undervisning i pædagogik og børnepsykologi samt videre uddannelse i de i folkeskoleloven af 18. maj 1937 § 17 nævnte fag med særlig hensyntagen til undervisningen i folkeskolens yngste klasser; der gives desuden undervisning i naturlære og eet fremmed sprog, og der gives i seminarietiden et kursus i bibliotekskundskab.

Stk. 2. Med undervisningen skal være forbundet praktisk skolegerning i de til en folkeskole hørende småbørnsskoler.

Andreassen, Bomholt, Michelsen, E Torkild-Hansen.

I stk. 1 ændres ordene „folkeskoleloven af 18. maj 1937 § 17" til „§ 6".

§ 8.

Stk. 1. Seminariets undervisning slutter ikke med nogen eksamen.

Stk. 2. Ved elevernes afgang fra seminariet gives der dem et af rektor udfærdiget bevis, der — uden at angive en hovedkarakter — skal indeholde en almindelig bedømmelse af elevens egnethed for gerningen, givet af rektor efter forhandling med lærerrådet.

Beviset skal desuden indeholde:

- a) en standpunktskarakter i hvert af fagene sang, kvindelig håndgerning og legemsøvelser for piger, givet af rektor og vedkommende faglærer i forening,
- b) en standpunktskarakter i praktisk skolegerning i småbørnsskoler, givet af rektor efter forhandling med lærerrådet og de lærere i øvelsesskolen, der har haft praktiske øvelser med eleverne,
- c) en standpunktskarakter for elevens almindelige standpunkt i alle øvrige fag, herunder pædagogik, givet af rektor efter forhandling med lærerrådet.

Stk. 3. Den småbørnslærerinde, der har suppleret sin uddannelse med faglærereksamen i mindst 2 af folkeskolens fag, anses for fuldt kvalificeret til at søge ansættelse i embeder for eksaminerede lærerinder.

Disa Christiansen, K. Jes fersen, Michelsen, Niels Nielsen, Paasjesen, E. Torkild-Hansen: Stk. 3 udgår.

Kapitel 3. Den 4-årige almindelige læreruddannelse.

§ 9.

Lærere, der er uddannet på det 4-årige seminarium, har adgang til ansættelse i embeder med undervisning i folkeskolen og realklassen samt hertil svarende klasser i præliminærskoler.

Andreassen, Bomholt, Michelsen, E. Torkild-Hansen:

I stk. 1 ændres „realklassen“ til „realklasserne“ og ordene: „samt præliminærskoler“ udgår.

Kålund-Jørgensen og Stegger Nielsen:

§ 9 affattes således:

Stk. 1. Lærere, der er uddannet på det 4-årige seminarium samt det 2½-årige kursus for studenter, har adgang til ansættelse i embeder med undervisning i den almindelige, eksamensfri folkeskole, samt i de hertil knyttede eksamensklasser (eksamensmellem-skolen, realklassen, præliminærklasser etc.) i det omfang, de stedlige tilsynsmyndigheder mener dem kvalificerede dertil.

Stk. 2. Kvalificerede til at overtage undervisningen i sløjd og skolekøkkengerning og for eksamensklassernes vedkommende i fremmede sprog og matematik-naturlære er dog kun de lærerkræfter, der er dimitteret fra det 2½-årige studenterkursus (sprog eller matematik-naturlære) eller har underkastet sig den i § 1, stk. 3—5 omhandlede videregående uddannelse i de pågældende fag.

§ 10.

Stk. 1. Optagelse i et seminarium er afhængig af, at seminariet efter sit indtryk af eleven og dennes modenhed — efter afholdelse af en egnethedsprøve eller på anden måde — skønner, at eleven er egnet til lærergerningen.

Stk. 2. Til optagelse kræves, at den pågældende består en optagelsesprøve, der kræver sikker kundskab i alle den eksamensfri folkeskoles obligatoriske fag samt i eet fremmed sprog, matematik og naturlære af et omtrentligt omfang som til realeksamen. Forkundskaber i sløjd, tegning og legemsøvelser kræves ikke og i skolekøkkengerning kun af den, der ønsker at deltage i seminariets undervisning i dette fag.

Forberedelse til denne prøve sker på kursus anerkendt af undervisningsministeren eller ved privat forberedelse.

Stk. 3. Optages kan endvidere den, der på en efter seminariets skøn tilfredsstillende måde har bestået realeksamen, pigeskoleeksamen, almindelig forberedelseseksamen eller studentereksamen samt optagelsesprøven i dansk og regning.

Stk. 4. Ansøgere, der ved et skoleårs begyndelse er fyldt 20 år, og som har gennemgået mindst 2 folkehøjskolekursus, kan optages, når de består en optagelsesprøve som under stk. 2 angivet alene i dansk, regning, matematik, naturlære og eet fremmed sprog.

Andreassen, Arvin, Egebæk, Mathilde Hansen, Kålund-Jørgensen, Michelsen, Niels Nielsen, Stegger Nielsen, Paaskesen, I. E. Rambusch, E. Torkild-Hansen:

I stk. 2 efter „Forkundskaber i sløjd“ udgår ordene „tegning og legemsøvelser“.

Egebæk, K. Jespersen, Kålund-Jørgensen, Stegger Nielsen, I. E. Rambusch og Utoft Sørensen:

Stk. 2 sidste stykke affattes således:

„Forberedelse til denne prøve sker i præparandklasser, der kan knyttes til de forskellige seminarier, på andre af undervisningsministeren anerkendte kursus eller ved privat forberedelse".

Inger Merete Nordentoft: I stk. 2, sidste stykke efter ordene „Forberedelse til denne prøve sker" indføres: „uden for seminarierne".

Bjørneboe og Stenberdt:

I stk. 3 udgår „samt optagelsesprøven i dansk og regning".

Andreassen, Bomholt, Michelsen, og E. Torkild-Hansen:

Stk. 2, 1. led, formuleres således:

Til optagelse kræves, at den pågældende består en optagelsesprøve, ved hvilken der skal kræves sikker kundskab i følgende fag: Dansk (skriftlig og mundtlig), skrivning, regning, kristendomskundskab, historie med samfundskundskab, geografi, naturhistorie, naturlære, matematik, engelsk eller tysk, sang, tegning og kvindelig håndgerning (for kvindelige elever).

Endvidere aflægges prøve i legemsøvelser.

For kvindelige elever, der ønsker at deltage i seminariets skolekøkkenundervisning, kræves endvidere forkundskaber i dette fag.

Fordringerne i de enkelte fag fastsættes af undervisningsministeren efter forhandling med det i § 17 nævnte udvalg.

Stk. 3 formuleres således: Undervisningsministeren bestemmer efter forhandling med det i § 17 omhandlede udvalg, hvilke på anden måde aflagte prøver der kan træde helt eller delvist i stedet for den i stk. 2 omhandlede optagelsesprøve.

Kålund-Jørgensen og Stegger Nielsen:

I stk. 2 indsættes i 3. linje efter ordet „realeksamen":

„Dog kræves ikke skriftlig prøve i det fremmede sprog". Resten af stykket udgår.

§ 11.

Stk. 1. Seminarernes hovedfag er praktisk skolegerning, pædagogik og psykologi, og i alle seminariets fag tager undervisningen sigte mod den praktiske pædagogiske udformning til brug for barneskolens forskellige alderstrin.

Til alle elever gives der foruden i hovedfagene undervisning i 1) dansk med kundskab til svensk og norsk, 2) regning, 3) kristendomskundskab, 4) historie med samfundskundskab, 5) naturhistorie, 6) geografi med geologi, 7) naturlære, 8) tegning, 9) skrivning, 10) sang og musik, 11) legemsøvelser, 12) håndarbejde (for kvindelige elever) og 13) engelsk eller tysk.

Undervisningen i praktisk skolegerning, pædagogik og psykologi skal omfatte vejledning og praktiske øvelser i særundervisning af børn, der ikke kan følge den normale undervisning.

I løbet af seminarietiden skal der for alle elever indrettes et kursus i småsløjd og et kursus i bibliotekskundskab og brug af læsestue.

Stk. 2. De elever, der har forudsætninger derfor, skal kunne få undervisning både i engelsk og tysk.

Stk. 3. Undervisningen i de i stk. 1 nævnte fag kan fordeles over hele uddannelsesperioden eller koncentrerer på en begrænset del af denne.

Stk. 4. I løbet af seminarietiden — dog tidligst fra begyndelsen af 2. klasse — skal der med sigte på lærergerningen i de pågældende fag tilrettelægges en undervisning i sløjd eller skolekøkkengerning eller med særligt sigte på undervisningen i eksamensskolen i engelsk, tysk, matematik eller naturlære.

Undervisningsministeren kan tillade, at andre fagområder skal kunne inddrages under denne særlige undervisning.

Stk. 5. Udover den i stk. 4 nævnte særlige undervisning skal der i løbet af seminarietiden tilbydes eleverne en videregående undervisning fortrinsvis i de humanistiske fag.

Stk. 6. Undervisningsministeren fastsætter, på hvilke områder statsseminarierne skal tilrettelægge den særlige undervisning.

De private seminarier bestemmer selv med undervisningsministerens godkendelse, hvorledes deres forhold i så henseende skal ordnes.

Stk. 7. Fordelingen af eleverne til den i stk. 4 og 5 nævnte særlige undervisning sker efter elevernes eget valg indenfor de ved seminarieret oprettede hold.

Egebæk: Til stk. 1 føjes: „Til elever, der måtte ønske det, gives i 1. kl. undervisning i sløjd“.

Kålund-Jørgensen og Stegger Nielsen:

Paragraffen affattes således:

Stk. 1. Undervisningens hovedformål er at uddanne eleverne i praktisk skolegerning og teoretisk pædagogik og psykologi.

Desuden gives der til alle eleverne med sigte på lærergerningen undervisning i følgende fag: Dansk med kendskab til svensk og norsk, kristendomskundskab, regning med matematik, geografi med geologi, naturhistorie med hygiejne og sundhedslære, naturlære, historie med samfundslære og nationaløkonomi, engelsk eller (og) tysk, skrivning, tegning, kvindeligt håndarbejde, sløjd, sang og musik, legemsøvelser.

Stk. 2. Undervisningen kan for de enkelte fag strække sig over alle 4 klasser eller være begrænset til nogle af klasserne. Undervisningen i det valgte fremmede sprog, der for de elever, der har bestået den fulde optagelsesprøve, skal være det sprog, de har aflagt prøve i, skal dog gives i alle 4 klasser og tage sigte på at dygtiggøre eleverne til at varetage sprogundervisningen i samtlige klasser i den eksamensfri skole. De elever, der har forudsætninger derfor, skal tillige have lejlighed til at få en tilsvarende undervisning i det andet fremmedsprog.

Stk. 3. I en af klasserne skal der for alle elever indrettes et kursus i småsløjd og et kursus i bibliotekskundskab og brug af læsestue samt gives en orienterende redegørelse for særundervisning af svagtbegavede børn.

Stk. 4. I løbet af seminarietiden, dog tidligst fra 2. klasse, fordeles eleverne til en interesse-læsning indenfor en sproglig-historisk og en matematisk-naturvidenskabelig faggruppe. Det enkelte seminarium afgør selv, hvilke emner det vil tilbyde en sådan interesselæsning i indenfor hver gruppe.

§ 12.

Stk. 1. Ved afgang fra det 4-årige seminarium gives der dimittenderne et bevis, indeholdende a) en af rektor efter forhandling med lærerrådet afgivet udtalelse om deres kundskaber og egnethed for lærergerningen, herunder en særlig udtalelse om deres deltagelse i praktisk skolegerning, b) de ved afgangsprøven opnåede karakterer.

Stk. 2. Ved afgangsprøven gives der eleverne en skriftlig opgave, der tager sigte på at vise, om de er i stand til angående et forelagt emne at uddrage et stof af hjælpeklender og bearbejde det.

Stk. 3. Alle eleverne prøves desuden i 1) sproglig dansk, 2) regning og 3) det eller de fremmede sprog, i hvilket de har modtaget undervisning på seminariet.

De enkelte elever prøves endvidere i de fag, hvori de har deltaget i undervisning i henhold til § 11, stk. 4.

Stk. 4. Inden udgangen af 2. klasse skal der foretages en bedømmelse af eleverne, således at de afgjort uskikkede elever på dette tidspunkt kan udskilles.

Stk. 5. Efter retningslinier fastsat af undervisningsministeren afgør rektor dernæst i forbindelse med lærerrådet ved udgangen af 4. klasse, om en elev har bestået lærerprøven eller ikke.

Stegger Nielsen:

Til stk. 3 føjes:

Der afholdes tillige prøve i praktisk skolegerning; dog kan een af seminariet givet årskarakter træde i stedet for prøven.

Afgangsbeviset skal indeholde oplysning om, hvorvidt den pågældende kan påtage sig undervisning i sang, legemsøvelser, sløjd og skolekøkken.

Arvin, Bjørneboe, Kålund-Jørgensen, G. Hasselriis og Stenberdt.

Paragraffen affattes således:

Stk. 1. Der afholdes prøve i samtlige de i § 11, stk. 1, nævnte fag. Prøven, der kan være skriftlig eller (og) mundtlig, har til hensigt at vise, om eleven har tilegnet sig et elementært oversigtsstof i faget samt et sådant kendskab til fagets hjælpemidler og arbejdsmetoder, at han er i stand til enten ved en mundtlig fremstilling eller en skriftlig afløsningsopgave at behandle et af ham selv med faglærerens godkendelse valgt emne af en for vordende lærere passende sværhedsgrad. I praktisk skolegerning består prøven i, at eleven tilrettelægger og gennemfører en normal undervisning i et af den eksamensfrie børneskoles obligatoriske, ikke-manuelle fag. I legemsøvelser, sang og musik og de manuelle fag går prøven ud på at vise elevens færdighed og teoretiske indsigt i faget samt hans evne til at undervise.

Eksamen afholdes ved udgangen af den klasse, hvor undervisningen i de pågældende fag afsluttes, og kan i overensstemmelse hermed deles i fire dele.

Stk. 2. For hver enkelt eksamenspræstation gives en eksamenskarakter. Endvidere gives der af vedkommende faglærer i hvert fag en årskarakter. Fagkarakteren fastsættes som gennemsnittet af de i hvert fag givne enkeltkarakterer, dog således at årskarakteren gælder halvdelen.

Stk. 3. Ved afgang gives der dimittenderne et bevis, der underskrives af rektor og skal indeholde de i de enkelte fag opnåede fagkarakterer samt en udtalelse fra vedkommende faglærer om elevens arbejde med og udbytte af den i § 11, stk. 4 nævnte særligt tilrettelagte undervisning.

Stk. 4. Undervisningsministeren fastsætter de nærmere regler for prøvernes afholdelse, bedømmelse og eksamensbevisets udfærdigelse. Gennemsnittet af samtlige fagkarakterer anføres på beviset.

Stk. 5. Bedømmelsen af eksamenspræstationerne foretages af censorer, der beskikkes af ministeren for en periode af 3 år ad gangen.

§ 13.

Stk. 1. Afgangsprøven afholdes af seminariets lærere med bistand af censorer, der i det fornødne omfang beskikkes af undervisningsministeren for et bestemt åremål. Seminariets lærere er eksaminatorer, og spørgsmålene stilles af dem, men godkendes af censor.

Stk. 2. Opgaverne ved de skriftlige prøver stilles efter regler fastsat af undervisningsministeren af statskonsulenten for undervisningsministeriet i sager vedrørende folkeskolen og seminarierne efter forhandling med censorerne i faget.

Kapitel 4. Den 3-årige almindelige læreruddannelse for studenter.

§ 14.

Stk. 1. Ved de 4-årige seminarier eller på særlige studenterseminarier kan der oprettes studenterklasser, der gennem en 3-årig undervisning fører eleverne til den fuldstændige prøve for lærere i folkeskolen.

Stk. 2. Til optagelse i studenterklasserne kræves, at den pågældende har bestået studentereksamen på en efter seminariets skøn tilfredsstillende måde, samt at seminariet — efter afholdelse af en egnethedsprøve eller på anden måde — skønner, at eleven er egnet til lærergerningen.

Bomholt, G. Hasselriis, Kålund-Jørgensen og Stegger Nielsen: I stk. 1 ændres „3-årig“ til „2½-årig“.

§ 15.

Stk. 1. I studenterklasserne kan den udvidede undervisning efter § 11 stk. 4 tage sin begyndelse allerede i 1. klasse.

Stk. 2. Den udvidede undervisning i fremmede sprog tilrettelægges på grundlag af den nysproglige studentereksamen; den kan omfatte både engelsk og tysk, og i stedet for eet af disse sprog kan træde undervisning i fransk.

Stk. 3. Den udvidede undervisning i matematik og naturlære eller naturfag tilrettelægges på grundlag af den matematisk-naturvidenskabelige studentereksamen.

Stk. 4. Inden udgangen af 1ste klasse foretages der en bedømmelse af eleverne, således at de afgjort uskikkede elever på dette tidspunkt kan udskilles.

Stk. 5. De i §§ 11, 12 og 13 givne regler om undervisningen på seminariet og afgangsprøven er også gældende for studenterklasserne.

Kapitel 5. Fællesbestemmelser.

§ 16.

Stk. 1. Optagelsesprøven afholdes af seminariets lærere med bistand af censorer, der antages af seminariet i det omfang, det skønnes nødvendigt; ved seminarierne til uddannelse af småbørnslærerinder beskikkes censorerne ved optagelsesprøven af undervisningsministeren.

Stk. 2. Afgørelse med hensyn til optagelse træffes af seminariets rektor efter forhandling med lærerrådet og for småbørnsseminariernes vedkommende med censorerne.

§ 17.

Stk. 1. Der nedsættes et udvalg, der er rådgivende for undervisningsministeren i sager vedrørende læreruddannelsen.

Stk. 2. Af udvalget udpeges 4 medlemmer af statsseminariernes rektorer, 5 af rektorerne for private seminarier, et af Seminarieelevernes Landsråd, et af Danmarks Lærerforening og et af Danmarks Realskoleforening.

Undervisningsministeren eller en stedfortræder for ham leder udvalgets forhandlinger.

Stk. 3. Udvalget holder som regel møde een gang om året og iøvrigt, når ministeren skønner det fornødent.

Behandles et spørgsmål, der særligt angår en seminarieform, der ikke er repræsenteret i udvalget, skal efter ministerens bestemmelse en eller flere repræsentanter for denne seminarieform tilkaldes som medlemmer af udvalget; på samme måde kan i påkommende bilfælde en eller flere repræsentanter for øvelsesskolerne tilkaldes.

Stk. 4. Statskonsulenten for undervisningsministeriet i sager vedrørende seminarierne deltager i udvalgets forhandlinger.

Egebæk: T stk. 2, udgår „et af Danmarks Lærerforening og et af Danmarks Realskoleforening“.

§ 18.

Stk. 1. Undervisningsministeren fastsætter de nærmere regler for seminariernes undervisning, fagenes omfang og lærerprøvens afholdelse, efter at sagen har været underkastet en drøftelse i det i § 17 omhandlede udvalg.

Stk. 2. Undervisningsministeren beskikker i fornødent omfang censorer ved lærerprøverne, efter at spørgsmålet om valget har været drøftet i udvalget.

§ 19.

Statskonsulenten for undervisningsministeriet i sager vedrørende folkeskolen og seminarierne er tilsynsførende med seminarierne. Han er formand for censorerne ved lærereksamen og træffer alle foranstaltninger til eksamens afholdelse.

§ 20.

Adgang til at gå op til lærereksamen har enhver, der på et seminarium har gennemgået den dertil sigtende undervisning, såfremt seminariet indstiller ham dertil.

§ 21.

Stk. 1. Ved ethvert seminarium skal der findes en for seminariets regning oprettet og drevet øvelsesskole. Undervisningsministeren kan dog tillade, at en offentlig folkeskole efter aftale med kommunen benyttes som øvelsesskole, og kommunen er i så fald forpligtet til at stille øvelsesskole til rådighed, så længe seminariet opretholdes.

Stk. 2. Elevernes oplærelse i praktisk skolegerning skal fortrinsvis foregå i denne øvelsesskole.

Stk. 3. Øvelsesskolerne ved seminarier for småbørnslærerinder skal omfatte undervisning af mindst de 4 første årgange af den undervisningspligtige alder; for de øvrige seminarier skal øvelsesskolen mindst være 7-klaset.

For de bestående seminarier kan undervisningsministeren dispensere fra dette krav.

Disa Christjansen, K. Jespersen, Niels Nielsen og Paaskesen: 1 stk. 3. linie 2 ændres „4*“ til „3“.

§ 22.

Stk. 1. Der gives eleverne adgang til udover øvelsesskolens undervisning at deltage i undervisningen i andre folkeskoler eller anerkendte privatskoler, idet det tilstræbes, at de bliver bekendt med de forskellige skoletyper.

Stk. 2. Aftale om sådan undervisning træffes af rektor med de pågældende skolers ledere, således at planen for deres medvirken ved seminariets praktiske uddannelse lægges efter forhandling mellem seminariet og skolens leder.

Stk. 3. Alle offentlige skoler og private skoler, der modtager statstilskud, er pligtige til at stille såvel grundskolen og hovedskolen — herunder særklasserne — som den eksamensfri mellemskole, eksamensskolen og realklasserne til rådighed som øvelsesskole for seminarierne i et omfang, der i tilfælde af uoverensstemmelse fastsættes af undervisningsministeren.

Stk. 4. Er befordring af eleverne til og fra de pågældende øvelsesskoler nødvendig, afholdes udgiften hertil for statsseminariernes vedkommende af statskassen. Til private seminarier, der har udgifter til sådan befordring, yder staten tilskud i forhold til den gennemsnitlige udgift hertil ved statsseminarierne.

Andreassen, Bomholt, Michelsen og E. Torkild-Hansen: I stk. 3. ændres ordene „såvel grundskolen og hovedskolen og realklasserne" til „sig".

§ 23.

Stk. 1. Eleverne skal desuden i seminarietiden have mindst 3 måneders samlet praktisk virksomhed i en eller flere skoler — for småbørnslærerindernes vedkommende skal denne virksomhed foregå i den pågældende skoles småbørnsklasser.

Stk. 2. Skolerne vælges så vidt muligt under hensyntagen til elevernes ønsker af seminariet — for landkommunernes vedkommende efter samråd med amtsskolekonsulenten for det pågældende amt.

Stk. 3. Elevernes virksomhed ved skolen står under tilsyn af seminariets rektor og øvelsesskolens leder samt for købstadsskolerne af skolens leder, for landsby skolerne af den vejledende lærer.

Stk. 4. I den pågældende tid beholder eleven den bevilgede elevunderstøttelse, men oppebærer ingen løn, selvom han selvstændigt overtager undervisningen i visse timer eller visse fag.

Stk. 5. Ved virksomhedens ophør afgives der for købstadsskolerne af skolens leder, for landsby skolerne af den vejledende lærer til seminariets rektor en udtalelse om elevens undervisningsvirksomhed, disciplinære evner og forståelse af børnene.

Stk. 6. Samtlige offentlige folkeskoler og anerkendte privatskoler, der modtager statstilskud, er pligtige at modtage seminarieelever til uddannelse i et omfang, som i tilfælde af uoverensstemmelse fastsættes af undervisningsministeren.

§ 24.

Stk. 1. Elever, der ikke tilhører folkekirken, kan forlange sig fritaget for deltagelse i undervisning i kristendomskundskab.

Stk. 2. Elever, der på grund af legemlig mangel eller svagelighed ikke kan deltage i undervisning i legemsøvelser eller håndgerning i fuldt omfang, kan af seminariet fritages for

deltagelse i undervisning og bedømmelse i vedkommende fag i det omfang, det skønnes fornødent, jfr. dog herved § 6, stk. 5.

Stk. 3. Elever, der skønnes ikke at få tilstrækkeligt udbytte af undervisningen i sang og musik, kan af seminariet efter forhandling med sanginspektøren fritages for deltagelse i denne undervisning, jfr. dog herved § 6, stk. 5.

Stk. 4. Der gives de pågældendes afgangsbeviser påtegning om, at de ikke på seminariet har deltaget i undervisningen i henholdsvis kristendomskundskab, legemsøvelser og idræt, håndarbejde eller sang og musik.

§ 25.

Stk. 1. Til undervisningen i musik på seminarierne kan være knyttet undervisning i orgelspil.

Stk. 2. På eksamensbeviset skal det angives, om den pågældende kan påtage sig kirkesang og orgelspil.

Afsnit II.

Statsseminarierne.

§ 26.

Undervisningen på statsseminarierne er vederlagsfri. Eleverne har adgang til at søge statsunderstøttelse af de på finansloven givne bevillinger.

§ 27.

Statsseminarierne ledes af en rektor, der skal deltage i undervisningen med et af undervisningsministeren fastsat timetal.

Willy Andersen, Barfod, Bjørneboe, Bomholt, Disa Christjansen, Mathilde Hansen, G. Hasselriis, Niels Nielsen, Inger Merete Nordentoft, Paaskesen: Der tilføjes som nyt stk.: „Ingen kan ansættes som rektor for et statsseminarium, som ikke i mindst 5 år har haft sin væsentligste virksomhed ved undervisning”.

§ 28.

Stk. 1. For at få ansættelse som lærer ved et statsseminarium, der forbereder til den fuldstændige lærereksamen, skal den pågældende foruden at have den iøvrigt fornødne kundskabsmæssige og pædagogiske uddannelse have bestået en prøve i pædagogik og undervisningsfærdighed, ved hvilken han skal godtgøre, at han har øvelse i undervisning såvel af voksne som af børn. De nærmere regler for denne prøve fastsættes af undervisningsministeren.

Stk. 2. Statsseminariernes faste lærere benævnes lektorer.

Stk. 3. De er forpligtede til efter rektors anvisning at overtage timer i øvelsesskolen som en del af deres pligtige timetal, og hvor forholdene tillader det, bør der tillægges dem sådanne timer.

§ 29.

Stk. 1. For at få ansættelse som lærer ved et seminarium, der uddanner småbørnslærere, skal den pågældende foruden at have den iøvrigt fornødne kundskabsmæssige og

pædagogiske uddannelse have bestået en prøve i pædagogik og undervisningsfærdighed med særligt henblik på småbørnsundervisningen.

De nærmere regler for denne prøve fastsættes af undervisningsministeren.

Stk. 2. De er forpligtede til efter rektors anvisning at overtage timer i øvelsesskolen som en del af deres pligtige timetal.

Kålund-Jørgensen: Der tilføjes som stk. 3: "Småbørnsseminariernes faste lærerkræfter benævnes lektorer".

§ 30.

Stk. 1. Lederen af en statsøvelsesskole, knyttet til et statsseminarium med undervisning efter kapitel 3 og 4, normeres som skoleinspektør, forsåvidt skolen er købstadordnet; ved alle ikke købstadordnede øvelsesskoler normeres lederne som lektorer ved seminariet.

Stk. 2. Er skolen en kommunal skole, udnævnes skoleinspektøren eller lektoren henholdsvis af kongen og af undervisningsministeren efter indstilling på sædvanlig måde af skolekommissionen — eventuelt i forbindelse med skolenævnet —, men seminariets rektor skal have lejlighed til at udtale sig, før indstillingen finder sted; for kommunale øvelsesskoler i København gælder de for København fastsatte regler for kaldelse af skoleinspektører.

Stk. 3. Lærerne ved en statsøvelsesskole udnævnes af ministeren, efter at den stedlige skolekommission har haft lejlighed til at udtale sig.

Stk. 4. Lærerne ved den kommunale øvelsesskole udnævnes af undervisningsministeren efter indstilling på sædvanlig måde af skolekommissionen — eventuelt i forbindelse med skolenævnet —. Seminariets rektor skal have lejlighed til at udtale sig om ansøgerne, inden skolekommissionens indstilling afgives.

For kommunale øvelsesskoler i København gælder de for København fastsatte regler for kaldelse af lærere.

Stk. 5. For deres medvirken ved seminarieelevernes uddannelse i praktisk skolegerning modtager øvelsesskolernes lærere et i forhold til det timetal, i hvilket de virker, fastsat personligt honorar, hvis størrelse fastsættes på finansloven.

Stk. 6. Der tillægges lærere, der ved de i §§ 22 og 23 nævnte skoler deltager i elevernes oplæring i praktisk skolegerning, honorarer, der fastsættes på finansloven.

§ 31.

Stk. 1. Lærerne ved et statsseminarium — herunder timelærerne — samt lederen af øvelsesskolen danner med rektor som formand et lærerråd.

Stk. 2. Lærerne ved en statsøvelsesskole — herunder timelærerne — danner med skolens leder som formand et lærerråd.

Stk. 3. Eleverne ved et statsseminarium vælger et elevråd.

Stk. 4. De nærmere bestemmelser vedrørende rådenes virksomhed fastsættes af undervisningsministeren.

Bomholt, Egebæk, G. Hasselriis, Herluf Jensen, Michelsen, Niels Nielsen, Stegger Nielsen, Stenberdt, E. Torkild-Hansen: Stk. 3 udgår, stk. 4 ændres til stk. 3 og i dette sidste stykke ændres „rådenes" til „lærerrådernes".

Afsnit III.

De private seminarier.

§ 32.

Privatseminarier, hvis rektorer af undervisningsministeren erkendes skikket til gerningen, og som ved optagelsen af elever, seminariets ordning og klassedeling, undervisningens omfang og mål samt elevernes undervisning i praktisk skolegerning følger de i afsnit I fastsatte bestemmelser, kan for 6 år ad gangen efter forudgående godkendelse af lærerkræfter, lokaler og undervisningsmateriel samt øvelsesskolen få ret til at afholde lærereksamen med samme rettigheder som statsseminarierne.

Willy Andersen, Barfod, Bjørneboe, Bomholt, Disa Christjansen, Mathilde Hansen, G. Hasselriis, Niels Nielsen, Inger Merete Nordentoft, Paaskesen: Der tilføjes som nyt stk.: „Ingen kan godkendes som rektor for et privat seminarium, som ikke i mindst 5 år har haft sin væsentligste virksomhed ved undervisning".

De således anerkendte private seminarier samt de dertil knyttede øvelsesskoler er underkastet samme tilsyn som statsseminarierne.

§ 34.

Eleverne i de private seminarier har adgang til statsunderstøttelse efter samme regler som statsseminariernes elever, hvorhos der forlods ydes dem en særlig understøttelse til hjælp til dækning af de ved de private seminarier opkrævede skolepenge.

Afsnit IV.

Videregående læreruddannelse.

§ 35.

Stk. 1. Danmarks Lærershøjskole er statens højskole for videre uddannelse af folkeskolens lærere.

Stk. 2. Det bør tilstræbes, at al videre uddannelse af folkeskolens lærere efter undervisningsministerens nærmere bestemmelse samles på Danmarks Lærershøjskole eller sker i tilknytning til den. Dog foregår den videre uddannelse i legemsøvelser på Danmarks Højskole for legemsøvelser.

Stk. 3. Undervisningsministeren kan godkende, at der under Danmarks Lærershøjskole tillige oprettes kursus andetsteds.

Stk. 4. Danmarks Lærershøjskole ledes af en rektor.

Stk. 5. De nærmere bestemmelser om lærershøjskolens administration og virksomhed i det hele gives i en af undervisningsministeren udstedt bekendtgørelse.

§ 36.

Undervisningen går ud på at give eleverne videre uddannelse i de på seminarierne optagne fag, eventuelt tillige andre fag, der er af betydning for lærernes virksomhed, og derigennem give dem øget faglig og pædagogisk indsigt og fremme deres personlige udvikling-

§ 37.

Stk. 1. Danmarks Lærerhøjskole opretter kursus, der i overensstemmelse med seminariernes undervisningsplaner meddeler undervisning i de fag, i hvilke der efter § 11, stk. 4, gives særlig undervisning på seminarierne, således at den lærer, der ikke på seminariet har kvalificeret sig til undervisning i et fag, ved et sådant kursus kan blive kvalificeret til at undervise i dette.

Stk. 2. Undervisningen i sløjd gives, indtil undervisningsministeren måtte træffe anden bestemmelse, på en af de anerkendte sløjdlærerskoler.

Stk. 3. Sådanne kursus slutter med en prøve, svarende til de ved seminarierne afholdte prøver i fagene.

Kålund-Jørgensen og Stegger Nielsen:

Stk. 1 affattes således:

„På Danmarks Lærerhøjskole oprettes kursus, der giver den i § 1, stk. 3 og 4 omtalte videregående læreruddannelse“.

§ 38.

Stk. 1. I et på finansloven fastsat omfang vil der være adgang for faste lærere, aspiranter, timelærere og faste vikarer, der må holde vikar for at søge yderligere uddannelse efter § 36 eller § 37, til at få vikarudgiften afholdt af statskassen.

Stk. 2. Sådant vikarhjælp gives efter regler fastsat af undervisningsministeren, men er betinget af, at den pågældende må ophøre med sin lærergerning i kursustiden på grund af det pågældende kursus.

Stk. 3. De i stk. 1 og 2 indeholdte bestemmelser kan af undervisningsministeren bringes til anvendelse på lærere, der må holde vikar for at gennemgå yderligere uddannelse af anden art.

§ 39.

Stk. 1. På finansloven bevilges yderligere stipendiebeløb til videre uddannelse på lærerhøjskolens kursus.

Af denne konto kan understøttes elever, der endnu ikke har opnået ansættelse i folkeskolen eller af anden grund ikke har opnået vikarhjælp efter § 38.

Stk. 2. En lærer, der har opnået vikarhjælp, kan kun oppebære understøttelse af denne konto, såfremt hans deltagelse i kursus påfører ham særlig store udgifter til dobbelt husførelse.

§ 40.

Lærere ved private skoler, der modtager statstilskud, kan opnå understøttelse efter § 38 og § 39.

§ 41.

Stk. 1. Efter nærmere af undervisningsministeren fastsatte regler fordeles den i §§ 38, 39 og 40 omhandlede understøttelse af rektor for Danmarks Lærerhøjskole.

Stk. 2. Understøttelsen efter § 38 udbetales gennem skolerådet, men refunderes fuldt ud af statskassen. Tilskud efter §§ 39 og 40 udbetales af statskassen.

Afsnit V.

Lovens gennemførelse og Ikrafttræden.

§ 42.

Undervisningsministeren fastsætter de nærmere regler om denne lovs gennemførelse samt de fornødne overgangsbestemmelser. Undervisningsministeren bemyndiges til i fornødent omfang at fravige lovens regler for så vidt angår aftenseminarier.

§ 43.

Stk. 1. Denne lov træder i kraft den 1. april 1953; dog træder bestemmelserne i §§ 35—41 i kraft straks.

Stk. 2. Optagelse af elever efter lov nr. 130 af 15. april 1930 og lov nr. 351 af 4. juni 1947 finder sidste gang sted i sommeren 1952.

Stk. 3. Med denne lovs ikrafttræden ophæves:

- a) lov nr. 55 af 30. marts 1892 om en statsskole til uddannelse af lærerinder i forskolen.
- b) lov nr. 130 af 15. april 1930 om seminarier og lov nr. 244 af 24. maj 1948 om midlertidig ændring af lov nr. 130 af 15. april 1930 om seminarier,
- c) lov nr. 160 af 18. maj 1937, § 24,
- d) lov nr. 351 af 4. juni 1947 om en midlertidig ordning af lærereksamen for studenter.
- e) lov nr. 144 af 12. juli 1946 om lønninger m. m. for folkeskolens lærere § 7, stk. 3 og 4.

Bemærkninger til lovforslaget.

Lovforslaget omfatter i første række alle bestemmelser om læreruddannelsen, dels uddannelsen på seminarierne for småbørnslærerinder, på det 4-årige seminarium og de særlige studenterklasser, dels fællesbestemmelser for alle seminarier (Afsnit I), men giver dernæst også regler for statsseminarierne (Afsnit II), de private seminarier (Afsnit III) og om videregående læreruddannelse (Afsnit IV) samt endelig om lovens gennemførelse og ikrafttræden (Afsnit V).

Afsnit I.

Læreruddannelsen.*Kap. 1. Almindelige Bestemmelser.*

Til § 1.

Man har ønsket som seminariernes opgave at fremhæve ikke blot den fornødne kundskabstilegnelse på alle de mange områder, som en læreruddannelse nødvendigt må omfatte, men særlig den pædagogiske og praktiske indsigt i undervisningen i folkeskolen, som må kræves, for at den unge lærer kan sendes ud til virksomhed i folkeskolen, og endelig den udvikling af elevernes personlighed, som må være alle seminarier magtpåliggende.

Seminariets undervisning må dernæst tage sigte på hele folkeskolen i alle dens former, hvad enten de forbereder til en eksamen eller ikke, og nævner derfor også de til folkeskolen knyttede realklasser.

Når man også nævner ungdomsskolen og aftenskolen, er det under hensyn til, at folkeskolens lærere i så høj grad medvirker også ved disse skoleformer og for at understrege ønskeligheden af, at seminarierne i pædagogiktimerne ved indkaldelse af foredragsholdere eller på anden måde giver deres elever et vist kendskab til det frie folkelige oplysningsarbejde. Man har dog, som det vil fremgå af det efterfølgende, ikke søgt at give regler for en undervisning, der særlig tager sigte på disse skoleformer; men det kan meget vel tænkes, at man på et seminarium ville oprette en undervisning, der indenfor et særligt område tager sigte på undervisningen af voksne elever; at man ikke vil kunne opfylde aften- og ungdomsskolens krav med hensyn til skolekøkken vil fremgå af bemærkningerne til § 11.

Et mindretal (*Arvin, Inger Merete Nordentoft og Stenberdt*) har ved formuleringen af stk. 2 ønsket at understrege børnepsykologiens betydning.

Til § 2.

Her angives de forskellige former for seminarier, og det udtales, at der af alle former kan være både statsseminarier og private seminarier.

Det af et mindretal (*Disa Christjansen, Niels Nielsen og Paaskesen*) stillede ændringsforslag følger af det af mindretallet tagne standpunkt, hvorefter uddannelsen af småbørnslærere skal være 2-årig som hidtil, jfr. nærmere bemærkninger til § 5.

Et mindretal (*Kålund-Jørgensen og Stegger Nielsen*) mener ikke, at seminarierne bør tage videre sigte end den almindelige eksamensfri folkeskole, medens den særlige eksamensskoleundervisning må henlægges til efterfølgende kursus på Danmarks Lærershøjskole og andre steder. Med hensyn til den nærmere begrundelse for mindretallets stilling henvises til bemærkningerne til § 11. Dette mindretal finder endvidere, at den særlige studenteruddannelse bør opretholdes som 2½-årig, idet erfaringerne fra den hidtidige 2½-årige studenteruddannelse viser, at studiet med lethed kan tilendebringes på denne tid. Mindretallet henviser i denne forbindelse også til, at studenterlæreruddannelsen i Sverige og Norge er 2-årig.

Et mindretal (*Bomholt og G. Hasselriis*) har i henhold til de af mindretallet (*Kålund-Jørgensen, Stegger Nielsen*) anførte grunde ønsket studenteruddannelsen opretholdt som 2½-årig.

Til § 3.

Med hensyn til *optagelsesalderen* henvises til de i de almindelige bemærkninger indeholdte udtalelser, hvorefter der er enighed om en optagelsesalder af 18 år for eleverne på det almindelige 4-årige seminarium, 19 år for eleverne i de særlige studenterklasser og 20 år for småbørnslærereindeleverne.

Bestemmelsen er formuleret således, at aldersbetingelsen som regel skal være opfyldt 1. marts i det kalenderår, hvori optagelsen finder sted, hvorved man i forhold til den nuværende regel forhøj er optagelsesalderen med 1 år 3 måneder, men man har ønsket at modarbejde denne regels stivhed ved at give seminariets rektor ret til under særlige omstændigheder at optage elever, der først opfylder alderskravet inden 1. juni i det pågældende år. Anvendt således vil regelen svare til den nugældende, hvorefter 1. juni er skæringsdagen, dog forhøjet med eet år.

Et mindretal (*Egebæk, Inger Merete Nordentoft, Niels Nielsen, Novrup, Paaskesen og / . E. Rambusch*) foreslår, at grænsen — 1. marts — gøres absolut, idet man nærer

betænkelighed ved at tilstå rektoren denne dispensationsmulighed, som vil blive benyttet ganske forskelligt ved de forskellige seminarier og vil kunne stille rektorerne overfor indtrængende krav, som de kun vanskeligt kan afvise.

Ved kravet om *lægeattest* opretholdes den nuværende regel; det er klart, at ikke enhver, der ikke efter sin legemlige tilstand kan gøre gymnastik eller deltage i håndarbejde eller sløjd, skal afvises fra seminarieundervisningen, men kun sådanne mangler — udtalt tunghørighed el. lign. — der afgjort udelukker fra lærergerningen, vil bevirke, at en elev må afvises.

Den allerede nu krævede *vandelsattest* er opretholdt, ligesom kravet om vidnesbyrd om, hvad den pågældende har været sysselsat med siden sin udtræden af skolen; begge dele anses for nødvendige og værdifulde, når der skal vælges mellem flere ansøgere ved optagelsen.

Om optagelsesprøven indeholdes reglerne i de særlige bestemmelser for de forskellige arter af seminarier.

De af mindretallene (*Disa Christjansen, Niels Nielsen og Paaskesen*) og (*Bomholt, G. Hasselriis, Kålund-Jørgensen, Stegger Nielsen*) stillede ændringsforslag har med hensyn til nærværende paragraf kun redaktionel betydning.

Til § 4.

Reglen om, at optagelse i første klasse kun kan ske ved undervisningsårets begyndelse, stemmer med den nugældende bestemmelse i lov af 15. april 1930 § 4, stk. 3, dog har man ved indføjelser af ordene „som regel“ åbnet mulighed for, at retten til dispensation fra reglen kan henlægges til seminariets rektorer; alle sager af denne art behøver altså fremtidig ikke at forelægges undervisningsministeriet.

Paragraffens stk. 2 og 3 svarer i det væsentlige til den nugældende seminarielovs § 5, stk. 1 og 2.

Kapitel 2. Seminarier for småbørnslærerinder.

Til § 5.

Som allerede i de indledende bemærkninger udtalt finder flertallet, at den uddannelse, man ønsker at give denne uddannelse og særlig det 3-måneders praktikum, som ønskes indlagt i denne, gør det ønskeligt at forlænge uddannelsen med $\frac{1}{2}$ år til $2\frac{1}{2}$ år.

Man foreslår dernæst, at disse lærerinderes virksomhedsområde skal udstrækkes til de første 4 årgange af den landsbyordnede skole, således at de kan undervise — uden dispensation — i den 3-klassede skoles 2den klasse, der omfatter 4de årgang. For købstadskolens vedkommende har man mindre bestemt sagt, at de kan undervise i de yngste klasser, således at det kan rette sig efter de lokale forhold, hvor langt man i så henseende vil gå. Det almindelige vil være, at man kun benytter småbørnslærerinder i de 2 yngste klasser, men det er ikke udelukket, at det kan være praktisk at lade dem fortsætte et år eller to yderligere, dog at 4de årgang også for købstadskolen synes at måtte være det absolutte maksimum.

Paragraffens stk. 3 gentager den regel, som allerede findes i folkeskoleloven af 18. maj 1937, § 24, stk. 1., hvorefter småbørnslærerinder kan undervise også børn ud over den allerede fastslåede alder i legemsøvelser, kvindelig håndgerning og kvindelig husgerning.

Når nærværende bestemmelse kun nævner legemsøvelser og kvindelig håndgerning, er det, fordi kvindelig husgerning ikke er fag på småbørnsseminariet og kræver for lang tid til at kunne indlægges i dets undervisning; kvindelig husgerning må derfor altid tages som et særligt kursus efter seminarietiden og vil da altid kvalificere småbørnslærerinder til undervisning også i de højere klasser.

Man har overvejet, om der var grund til at give også mænd adgang til disse seminarier. Det er anført, at også mandlige lærere har vist sig at være udmærkede som småbørnslærere, og at det forsåvidt kan være urimeligt at udelukke disse fra denne særlige uddannelse, men gennemgående må det dog siges, at denne undervisning ligger i særlig grad for kvinder, og at det vil være upraktisk at åbne den for mænd, da dette vil medføre, at der både med hensyn til gymnastik og sløjd må indrettes specialundervisning for de få mandlige elever, der ville melde sig.

Der er ytret frygt for, at den omstændighed, at man åbner købstadskolerne for småbørnslærerinder, dels helt skulle udelukke mænd fra den på så mange måder inspirerende småbørnsundervisning, dels vil bevirke en sådan invasion af småbørnslærerinder i købstadskolerne, at de eksaminerede lærerinders virkeområde vil blive væsentligt begrænset, og endelig, at det nuværende forhold imellem mandlig og kvindelig lærerkraft vil blive forrykket, idet den kvindelige lærerkraft vil få en væsentlig overvægt.

Heroverfor vil man bemærke, at der ikke i denne bestemmelse ligger nogen eneret for småbørnslærerinderne til at varetage småbørnsundervisningen, men at de særlig interesserede kræfter af det øvrige lærerkorps stadig vil have adgang til ligesom nu at beskæftige sig med de yngste klasser, og dernæst, at det er klart, at selvom småbørnsundervisningen fremtidig i væsentlig grad måtte blive besørget af de særlig dertil uddannede lærerinder — hvilket i sig selv er en ganske naturlig følge — vil der ikke ved en købstadskommunes skoleplan bliver normeret flere småbørnslærerinder end nødvendigt til at varetage småbørnsundervisningen, og det vil blive påset, at der ved siden heraf i passende forhold normeres fuldt eksaminerede lærerinder. At den omstændighed, at småbørnslærerinderne får adgang til købstadskolen skulle bevirke en forskydning af forholdet mellem mandlig og kvindelig lærerkraft i mændenes disfavør, kan man ikke tænke sig.

Når småbørnslærerinderne på denne måde får ansættelse i købstaden, vil det være en følge, at deres embeder medregnes, når tallet på overlærerembeder skal fastsættes, og at de også bør kunne komme i betragtning ved ansættelse som overlærere.

Et mindretal (*Disa Christjansen, Niels Nielsen og PaaskesenJ*) foreslår, at uddannelsen fremtidig ligesom hidtil skal tilendebringes på 2 år, og dette mindretal, tiltrådt af *K. Jespersen*, foreslår, at småbørnslærerindernes virkefelt som hidtil skal være de 3 første årgange og kun i den landsbyordnede skole.

Mindretallet skal med hensyn til disse forslag udtale:

Mindretallet kan ikke tiltræde flertallets forslag om, at forskolelærerindernes arbejdsområde principielt udvides til at omfatte de 4 første årgange i såvel den købstadordnede som den landsbyordnede skole.

Baggrunden for forskolelærerindeinstitutionen her i landet er tilstedeværelsen af den ensomt beliggende forskole på landet, som kun omfatter de tre første årgange af børn i den undervisningspligtige alder.

Da lærergerning ved disse skoler er en mere afgrænset, om end ikke mindre krævende, opgave end lærergerningen ved skoler, der har børn i hele den undervisningspligtige alder, har man i sin tid fundet det rimeligt at vederlægge denne lærergerning ringere end

den øvrige lærergerning i folkeskolen, af hvilken grund man også har anlagt en særlig uddannelse til forskolelærerindens gerning, kortere end den almindelige læreruddannelse.

Hvis man nu skaber en ordening, der kan føre forskolelærerinderne ind i samtlige landets skoler, har man fjernet sig fra forskolelærerindeinstitutionens oprindelige formål.

Hertil var naturligvis intet at sige, hvis der var væsentlige fordele at opnå derved.

Mindretallet mener imidlertid at burde fremhæve den store værdi, der ligger i, at en og samme læreruddannelse dækker hele folkeskolens område. Intet virker mere samlende på en skole end dette, at alle dens lærere kan bevæge sig indenfor hele dens område, og intet vil virke mere splittende end dette, at der ved de samme skoler skal færdes lærere med forskellig uddannelse, forskellige beføjelser og forskellig løn. Ved den købstadordnende skole med dens klasselærersystem vil splittelsen navnlig gøre sig gældende.

Et behov for en særlig lærertype til de yngste årgange eksisterer efter mindretallets opfattelse ikke hverken ved den købstadordnede skole eller ved den fuldstændige landsbyordnede skole, og ved den selvstændige forskole eksisterer behovet alene i kraft af ønsket om billig arbejdskraft.

Som ovenfor nævnt ligger der en stor værdi i, at en og samme læreruddannelse dækker hele folkeskolens område. Dette synspunkt er da også anerkendt af seminariekommissionen, idet man af al magt har koncentreret sig om den overmåde vanskelige opgave at tilrettelægge en sådan uddannelse frem for at gribe til den langt lettere løsning at indrette forskellige uddannelses typer hver til sit specielle område.

Hvis man da nu vil skabe en forskolelærerindeuddannelse, der vil kunne dække de første 4 årgange ved alle skoler, vil et samtidigt krav om en almindelig læreruddannelse, der dækker alle årgange, ikke i længden kunne lade sig opretholde. Forholdene vil før eller senere udvikle sig derhen, at man får en læreruddannelse, der dækker de første 4 årgange, og en anden, der dækker de øvrige årgange. En sådan tilbundsgående spaltning af folkeskolens lærerkorps i to af hinanden uafhængige kategorier, vil være en ulykke for skolen. Hvis man ønsker, at folkeskolen skal være en enhed, må dens lærerkorps også være en enhed.

Som allerede berørt vil ulemperne ved den af flertallet foreslåede ordening føles hårdest ved den købstadordnede skole. Ved denne skoleform har man praktisk talt overalt den ordening, at klasselæreren følger sin klasse gennem hele skolen, hvilket er af uvurderlig betydning for børnene både undervisnings- og opdragelsesmæssigt. Delingen i 11-års alderen gør for en del børns vedkommende brud på dette princip, men der er dog fremdeles i næsten alle skoler mange børn, der har samme klasselærer gennem hele skolen. Forskolelærerindernes indtrængen i købstadskolen vil imidlertid medføre et helt obligatorisk lærerskifte. Flertallets forslag skaber ganske vist mulighed for at placere dette skifte ved grundskolens afslutning, hvor skifte i forvejen er almindeligt, men hovedreglen vil blive, at skiftet finder sted midt i grundskolen (efter 2. klasse), hvilket er ganske særlig uheldigt.

Det må betragtes som givet, at forskolelærerinderne med deres kortere uddannelse stedse vil blive ringere lønnet end de seminarieuddannede lærere og lærerinder, og der er derfor ingen grund til tvivl om, at den udvidede adgang, som flertallets forslag vil give kommunerne til at kunne anvende en billig arbejdskraft, vil blive grebet med interesse af et meget stort antal kommuner både i by og på land. Der vil med andre ord opstå et stærkt øget behov for forskolelærerinder, hvilket vil give sig udslag i en øget produktion af denne lærerkategori med deraf følgende tilbagetrængning af de seminarieuddannede lærere og lærerinder.

De uheldige følger af en sådan udvikling er åbenbare. I det korte og det mellemlange løb vil der kunne opstå beskæftigelsesmæssige vanskeligheder for de lærere og navnlig

lærerinder, som man i øjeblikket med alle midler søger at få drevet igennem det 4-årige seminarium, og i det lange løb vil udviklingen medføre, at det forholdsmæssige antal kvindelige lærerkræfter i folkeskolen vil blive øget, hvilket betyder et brud på en naturlig udvikling, som det kan være en betænkelig sag at forstyrre.

Endelig må det anføres, at det næppe kan være i samfundets interesse gennem en omnormering af et stort antal lærerembeder i nedadgående retning at forringe lærerstandens gennemsnitlige sociale standard.

Løvrigt ses det ikke, hvorledes forskolelærerinder, som ansættes ved købstad-ordnede skoler i en særlig lønningsklasse, skal passes ind i købstadskolens overlærerordning, og der er ikke fra flertallets side angivet planer i så henseende.

I konsekvensen af ovenanførte betragtninger må mindretallet anse det for uforlødent at forlænge uddannelsen udover de nuværende 2 år.

Til § 6.

Med hensyn til kravet til optagelse på seminariet følges i det væsentlige de nuværende regler, således at det ved prøven skal godtgøres, at aspiranten har kundskaber i de for piger obligatoriske fag i den eksamensfri folkeskole i et omfang, der svarer til mellem-skoleeksamen. Der prøves således ikke i sprog og matematik, der ikke er obligatoriske fag i den eksamensfri mellemskole, og det er dernæst udtrykkelig udtalt, at der ikke skal prøves i naturlære og ikke i skolekøkkengerning.

Men forud for kravet om bestået optagelsesprøve er sat bestemmelsen om, at seminariet skal anse den pågældende elev for egnet til lærerindegerningen. I så henseende kan der enten afholdes en „egnethedsprøve“, eller seminariet kan på anden måde søge at komme til klarhed over elevernes egnethed til en virksomhed som lærer i folkeskolen. En sådan egnethedsprøve findes i andre lande og er i de senere år også praktiseret i *Sverige*. Man har megen interesse for en sortering af eleverne på dette grundlag, men vil anse det for lidet ønskeligt at opstille bestemte regler for en sådan prøve, der vil kunne forme sig forskelligt på de forskellige seminarier, og hvis endelige form det vil være uheldigt på nærværende tidspunkt at fastslå. Det, der hidtil har været praktiseret, er dels en samtale på 1 à 2 timer, som et par af lærerne har taget med aspiranterne, dels besvarelsen af en række spørgsmål, der som i de indledende bemærkninger angivet ikke skal tage hensyn til de positive skolekundskaber, men give et almindeligt billede af elevernes stilling til livet i det hele og til de problemer, der opstår for alle mennesker, dels har man endelig stillet eleven overfor en klasse børn og ladet ham beskæftige disse i 20 minutter eller $\frac{1}{2}$ time, endelig har der også været gjort forsøg med psykotekniske prøver, men det kan ikke siges, at nogen af disse former, der alle vil kunne kritiseres, har været den helt rigtige, og man mener således, at det må overlades til udviklingen at vise, hvad man i så henseende vil kunne nå.

Man har dog ment at måtte pege på den heromhandlede prøve som værende af væsentlig betydning ved valg af aspiranter og anset det for nødvendigt at give en bestemmelse herom i loven, idet det med rette vil kunne afvises, hvis seminarierne uden hjemmel ville foretage særlige prøver ved siden af den i loven påbudte optagelsesprøve. Der henvises iøvrigt til de i bilag 2 og 3 givne redegørelser for erfaringerne fra nogle private prøver ved Haderslev statsseminarium og Silkeborg seminarium.

Hidtil har alle aspiranter til de heromhandlede seminarier altid måttet underkaste sig en optagelsesprøve for de dertil beskikkede censorer. Kommissionens flertal

foreslår imidlertid, at de, som på en efter seminariets skøn tilfredsstillende måde har bestået en af de skoleeksaminer, der mindst står på højde med optagelsesprøven, skal kunne optages uden prøve; selvom optagelsen ligger skal finde sted i 20 års alderen, og der altså kan være forløbet 3—4 år, siden de pågældende aflagde eksamen ved skolen, synes det nemlig urimeligt igen at underkaste dem en prøve i de samme fag, som de tidligere har aflagt prøve i; man mener dog, at de — på samme måde som kravet vil blive på de 4-årige seminarier — altså må indstille sig til en prøve i *dansk* og *regning*, og at hertil må føjes *sang* under hensyn til dette fags vigtighed ved småbørnsuddannelsen. Derved opnås, at alle aspiranter må møde frem på seminariet og komme til en vis prøve, således at man derved vil kunne danne sig et eget indtryk af dem alle, før optagelse finder sted, hvilket også vil kunne være af betydning ved afgørelsen om deres „egnethed“.

Et mindretal (*Andreassen, Arvin. Bjørneboe, Bomholt, Michelsen, Stenberdt, E. Torkild-Hansen*) anser det for overflødigt at underkaste de pågældende prøve i dansk og regning.

Et mindretal (*Andreassen, Bomholt, Michelsen og E. Torkild-Hansen*) har fremhævet, at den omfattende drøftelse, der i de sidste år har fundet sted om hele den danske skoles forhold og herunder også om læreruddannelsen, må gøre det ønskeligt, at man i en ny seminarielov, der fastlægger læreruddannelsen langt frem i tiden, såvidt muligt søger at undgå alle udtryk og vendinger, der sigter på den nuværende skoleordning, således at den nye lov i det store og hele bliver en rammelov, der åbner mulighed for forsøgsarbejdets fortsættelse. Undlader man at benytte betegnelser, der sigter på den nuværende skolestruktur, vil man ikke ved en eventuel fremtidig gennemførelse af en ændret ordning af skolens struktur være nødt til at foretage ændringer af seminarielovens bestemmelser. De ud fra disse betragtninger nødvendige ændringer af lovudkastet er ikke mange og vil let kunne foretages. I stedet for som af flertallet foreslået i § 6, stk. 2, at fastslå, at optagelsesprøven skal omfatte prøve i de for kvinder obligatoriske fag i den eksamensfri folkeskole i et omfang, der i det væsentlige svarer til, hvad der gennemgås i eksamensmellemskolen, vil man finde det rigtigere udtrykkeligt at nævne de fag, som optagelsesprøven skal omfatte og som svarer til den nuværende grundskoles obligatoriske fag, jfr. folkeskolelovens § 17, stk. 1, og iøvrigt overlade fastsættelsen af fordringerne til undervisningsministeren efter forhandling med seminarieudvalget, der efter den i lovudkastets § 17 foreslåede udvidelse fremtidig vil få større betydning.

Med hensyn til dette mindretalsforslag kan flertallet kun pege på, at man derved vil henskyde de nærmere regler om optagelsesprøvenes omfang helt til administrationen, medens dette er et spørgsmål, som normalt bør ligge hos lovgivningsmagten, samt at det er naturligt ved affattelsen af en lov at holde sig til den nu ved folkeskoleloven fastsatte skolestruktur, og at man kun ved at fastsætte optagelsesgrundlaget for seminarierne ved angivelsen af de nu bestående eksaminer kan give denne angivelse den fornødne fasthed.

En generel ændring af den nuværende skoles struktur vil naturligt medføre en ændring også af en række andre love, og det vil næppe være vanskeligt at overføre de heromhandlende bestemmelser på en kommende ordning uden realitetsændringer i det her foreslåede.

Til § 7.

I denne paragraf indeholdes reglerne om undervisningen på seminariet, der som hidtil skal omfatte *pædagogik* og *barnepsykologi* samt alle de i folkeskolelovens § 17 angivne fag — altså de i grundskolen forekommende undervisningsfag, 1) *skriftlig og mundtlig dansk*,

2) skrivning, 3) regning, 4) kristendomskundskab, 5) historie, 6) geografi, 7) naturhistorie, 8) gymnastik med lege, 9) sang, 10) tegning, 11) kvindelig håndgerning. Desuden skal der gives undervisning i *naturlære* og i *eet fremmed sprog*, og der skal i seminarietiden gives et kursus i bibliotekskundskab.

Det eneste ny heri er, at man ønsker undervisning i eet fremmed sprog, ikke for at sætte dimittenderne i stand til at undervise i et sådant, men alene af hensyn til elevernes egen udvikling, idet det synes urimeligt fremtidigt at sende lærere ud til undervisning i folkeskolen, som er ganske uden det kendskab til et fremmed sprog, som man må gå ud fra, at alle deres elever vil få.

Det af et mindretal (*Andreassen, Bomholt, Michelsen, E. Torkild-Hansen*) stillede ændringsforslag er redaktionelt og bortfalder, hvis deres ændringsforslag til § 6 ikke vedtages.

Til § 8.

Denne paragraf indeholder regler om afslutningen af det heromhandlede seminariums undervisning.

Der er enighed om, at der ikke skal holdes eksamen, og at den nuværende prøve i praktisk skolegang derfor må bortfalde.

Der gives eleven et afgangsb^{ev}is, der dels indeholder en *almindelig bedømmelse* af elevens egnethed for gerningen, dels *standpunktskar akter er*

- 1) i hvert af fagene *sang, gymnastik og kvindelig håndgerning*,
- 2) i *p* raktisk skolegerning og
- 3) *en samlet karakter i alle de øvrige fag*, herunder pædagogik.

Med undtagelse af, at eksamen i praktisk skolegerning er erstattet af en standpunktskarakter i faget, er dette væsentlig som ved den nuværende ordning.

Kommissionens flertal lægger vægt på, at der åbnes de fra disse seminarier dimitterede lærerinder adgang til at opnå rettigheder som fuldt eksaminerede lærerinder, og mener i så henseende, at det vil være tilstrækkeligt, at de efter at have forladt seminariet tager *faglærerindeeksamen* i mindst 2 fag. Derimod mener man ikke, at de vil kunne opnå væsentlige lempelser ved indtræden i det 4-årige seminarium, hvis optagelsesprøve de ikke har bestået, og hvis læseplan deres undervisning på seminariet for småbørnslærerinder ikke har kunnet følge.

Det er muligt, at denne adgang kun vil blive benyttet i ringe omfang, og at en regel herom kun vil have ringe praktisk betydning, men man tillægger det dog en vis værdi, at den findes.

Et mindretal (*Disa Christjansen K. Jespersen, Michelsen, Niels Nielsen, Paaskesen, E. Torkild-Hansen*) anser en sådan uddannelse som lagt fra kvalificerende for en småbørnslærerinde til at overtage undervisningen i almindelighed også i de højere klasser, idet det af en lærerinde som regel vil blive krævet, at hun om fornødent kan overtage undervisningen i alle eller dog de fleste af folkeskolens fag, medens en faglærerinde af skemamæssige grunde vil være lidet anvendelig i skolen. Mindretallet fraråder derfor, at denne bestemmelse, hvis praktiske betydning vil være ringe, optages i loven.

Kap. 3. Den 4-årige almindelige læreruddannelse.

Til § 9.

I denne paragraf angives det, at de, der har gennemgået det 4-årige seminarium, er kvalificerede til undervisning i hele folkeskolen og realklassen og de tilsvarende klasser i præliminærskolerne.

Et mindretal (*Andreassen, Bomholt, Michelsen, og E. Torkild-Hansen*) foreslår udfra de i deres ændringsforslag til § 6 anførte betragtninger, at ordet „realklassen“ i stk. 1 ændres til „realklasserne“, og at ordene „samt præliminærskoler“ udgår.

Det af mindretallet (*Kålund-Jørgensen og Stegger Nielsen*) stillede ændringsforslag følger af den af dette mindretal tagne stilling til bestemmelserne i §§ 1 og 11.

Til § 10

Med hensyn til de her givne regler om en egnethedsprøve for dem, der ønsker optagelse i seminariet, henvises til det ovenfor til § 6 om optagelse på seminarierne for småbørnslærere anførte.

Som ovenfor i de indledende bemærkninger anført, er man enedes om, at kundskaber, som omtrentlig svarer til realeksamens krav, skal være grundlaget for seminariernes undervisning, dog således at man ikke ønsker aflagt prøve i sløjd og i skolekøkken kun af dem, der ønsker at deltage i seminariets undervisning i dette fag. Denne prøve tager jo nemlig fortrinsvis sigte på unge mennesker, der ikke har haft lejlighed til at besøge en eksamenskole, og der er ingen grund til for disse at kræve prøve i disse fag, som ikke endnu er almindeligt gennemført i alle folkeskoler på landet. Endvidere anser *flertallet* det for unødvendigt at afholde prøve i tegning og legemsøvelse, medens et mindretal (*Andreassen, Arvin, Egebæk, Mathilde Hansen, Kålund-Jørgensen, Michelsen, Niels Nielsen, Stegger Nielsen, Paaskesen, I. E. Rambusch, E. Torkild-Hansen*) anser det for nødvendigt også at afholde prøve i disse fag ved optagelsesprøven.

Om forberedelsen til denne prøve ønsker kommissionens flertal kun at udtale, at den kan ske ved kursus, der anerkendes af undervisningsministeren eller ved privatforberedelse. Blandt disse kursus er det naturligt at henregne de ved alle seminarier bestående præparandklasser, men man ønsker ikke disse særlig nævnt, da det næppe er den heldigste ordning, at eleven bliver i 5 år — præparandåret og 4 seminarieår — knyttet **til** samme institution under påvirkning af samme lærerkorps, og det desuden ikke kan undgås, at seminarierne med en vis forkærlighed optager de elever, der har gået i deres egen præparandklasse, fremfor dem, der kommer udefra.

Et mindretal (*Egebæk, K. Jespersen, Kålund-Jørgensen, Stegger Nielsen, I. E. Rambusch og U'toft Sørensen*) anser det for rimeligt at holde sig til den nuværende ordning, hvorefter der er en præparandklasse ved alle seminarier, og at angive undervisning i præparandklasserne som den naturlige form for forberedelse til optagelsesprøven, en ordning, der hidtil har virket godt, og som man ikke ønsker at ændre, så meget mindre som seminarierne netop med hensyn til eleverne i præparandklasserne vil have særlige muligheder for at foretage den egnethedsprøve, som den ny ordning peger på.

Et mindretal (*Inger Merete Nordentoft*) ønsker fastslået, at denne forberedelse skal ske uden for seminarierne, således at de nuværende præparandklasser ophæves.

Der er enighed om, at den, der tidligere har bestået realeksamen, pigeskoleeksamen, almindelig forberedelseseksamen eller studentereksamen på en efter seminariets skøn

tilfredsstillende måde skal kunne optages uden optagelsesprøve udover, at de skal bestå optagelsesprøven i *dansk* og *regning*. Tidligere krævedes tillige altid optagelsesprøve i *bibelhistorie*, men dette har man udeladt, da det næppe har nogen betydning, at bibelhistorie er repeteret lige før optagelsen, selvom man er klar over, at bibelhistorie er det nødvendige grundlag for undervisningen i kristendomskundskab på seminariet, og at den elev, der ikke har de fornødne kundskaber præsente, må komme til selv at skaffe sig dem, hvis han skal have det fornødne udbytte af undervisningen.

Formålet med at kræve prøve i dansk og regning — i realklassens omfang — også af dem, der allerede har aflagt prøve i disse fag, er at samle alle aspiranter til optagelsesprøve og få lejlighed til dels at få et personligt indtryk af alle, dels på disse punkter at kunne foretage en virkelig sammenligning mellem dem alle og også derigennem at få et grundlag for den bedømmelse af deres egnethed, som der ovenfor er talt om.

Et mindretal (*Bjørneboe* og *Stenberdt*) anser det for overflødigt på denne måde at prøve i to fag, i hvilke de pågældende allerede har aflagt eksamen, og foreslår, at bestemmelsen herom udgår; det kan meget vel være muligt alligevel at samle alle aspiranterne på seminariet før optagelsen — allerede den ofte omtalte egnhedsprøve vil nødvendiggøre dette.

Med hensyn til de elever, der møder med aflagt skoleeksamen, har det været drøftet, om man skal kræve denne aflagt med en vis minimumskarakter, således som det hidtil har været tilfældet — normalt 14 ved realeksamen og 13 ved studentereksamen — men man ønsker ikke noget sådant optaget i loven og mener i det hele, at seminariernes rektorer selv bør kunne skønne over, hvorvidt de anser også en mindre god skoleeksamen som tilfredsstillende eller må henvise den pågældende til optagelsesprøve. Der er ganske vist den fare, at seminarierne på tider, hvor tilgangen til lærergerningen er svigtende, kan føle sig fristede til at optage elever med meget små eksaminer på seminarierne og derved måske vil kunne slippe helt underlødige lærere ind i folkeskolen, men skulle denne eventualitet indtræffe, vil ministeriet altid have det i sin magt ved krav om en minimumskarakter at standse et sådant forhold. Kommissionen nærer imidlertid den tillid til seminariernes ansvarsfølelse, at afgørelsen af spørgsmålet om optagelse på grundlag af aflagt eksamen uden betænkelighed vil kunne henlægges til seminarierne — som det allerede nu er tilfældet, idet ministeriet, der tidligere fik alle spørgsmål om optagelse af elever med for ringe karakter forelagt, har henlagt disse afgørelser til seminariet selv.

Et mindretal (*Andreassen*, *Bomholt*, *Michelsen* og *E. Torkild-Hansen*) stiller, i overensstemmelse med det til § 6 om optagelse på seminarierne for småbørnslærerinder bemærkede, forslag om en ændret affattelse af optagelsesbetingelserne, således at man i stk. 2 i stedet for den af flertallet foreslåede henvisning til „den eksamensfri folkeskoles obligatoriske fag" udtrykkelig nævner de enkelte fag og iøvrigt henskyder fastsættelsen af fordringerne i disse fag til ministeren efter forhandling med det i § 17 omhandlede seminarieudvalg og således, at man i stk. 3 overlader til ministeren efter forhandling med seminarieudvalget at bestemme, hvilke på anden måde aflagte prøver der kan træde helt eller delvist i stedet for den i stk. 2 omhandlede optagelsesprøve.

Flertallet henviser med hensyn til dette forslag til det til § 6 bemærkede, hvorefter flertallet ikke kan gå med til, at et så vigtigt spørgsmål som grundlaget for seminariets undervisning henlægges til administrationen; det bør fastsættes i loven.

Det af mindretallet (*Kålund-Jørgensen* og *Stegger Nielsen*) stillede ændringsforslag bygger på, at optagelsesprøven efter mindretallets skøn ikke bør skærpes væsentlig i forhold til de nuværende krav, dog bør der kræves kundskaber i et fremmed sprog samt i matematik og naturlære. Sprogkundskaberne skal nok være væsentligt i omfang som ved realeksamen, men skriftlig prøve skal ikke forlanges.

Til § 11.

Som i de indledende bemærkninger udtalt ønsker kommissionens flertal at give en regel med hensyn til seminariernes undervisning, der giver muligheder for, at denne kan rette sig efter den kommende udvikling indenfor folkeskolen, og ikke give regler, der kan hindre nydannelser indenfor denne.

Med hensyn til fagrækken har man ønsket at understrege, at *seminariet* først og fremmest er *en pædagogisk højskole*, hvis opgave er uddannelse af lærere, og man har derfor trukket *pædagogik*, *psykologi* og *praktisk skolegerning* frem som de ledende fag. Fagrækken er iøvrigt ikke meget forskellig fra den nuværende; kun har man til *dansk* føjet et krav om kendskab til *svensk* og *norsk*, hvilket efter den nære forbindelse med de andre nordiske riger, og den omstændighed, at læsning af svenske og norske tekster allerede er trængt ind i folkeskolen, synes en naturlig udvidelse; desuden har man udeladt *sløjd* som obligatorisk fag for alle, således at undervisning heri alene gives til dem, der vælger at uddanne sig særligt deri. Et mindretal (*Egehæk*) har dog ønsket, at der i 1. klasse skal tilbydes alle elever undervisning i faget.

Af fremmede *sprog* er kun eet af sprogene obligatorisk fag på seminariet, og det må da være det, der har været genstand for prøve ved optagelsesprøven.

Det er imidlertid klart, at det vil være meget betydningsfuldt, om de aspiranter, der ved optagelsen har en skoleeksamen med både engelsk og tysk, eller som på anden måde har tilstrækkelige kundskaber i begge sprog, også i seminariet kan få undervisning både i engelsk og tysk — således som tilfældet er under den nuværende ordning, og stk. 2 giver regler herom; efter bestemmelsens formulering skal alle seminarier tilbyde sådan undervisning, men melder der sig kun et så ringe elevtal til undervisning i et af sprogene, at en opretholdelse af et hold i dette er urimelig, vil undervisning dog kunne undlades.

Der er ikke om sprogene givet andre regler end om andre fag, og det vil derfor ikke kunne forlanges, at sprogundervisningen skal fortsættes gennem alle fire klasser, men den må som stk. 3 angiver kunne begrænses til en del af klasserne; da sprog hører til de fag, i hvilke der altid skal prøves ved eksamen, vil det afhænge af, hvilke krav man i så henseende stiller, om sprogundervisningen for alle elever kvalificerer dem til at være sproglærere i folkeskolen, men der har været stærke røster for, at dette altid bør være målet, og at folkeskolens, særlig landsbyskolens fremtidige mulighed for at meddele fyldestgørende sprogundervisning vil afhænge af, at dette krav gennemføres.

Fra anden side er der hævdet, at selvom den fyldige sprogundervisning, som man ønsker, at seminariernes elever skal have, ikke fører alle til det standpunkt, at de kan blive lærere i faget, vil dette være tilfældet med alle flinke elever; og det bør kunne fremgå af afgangsbeviset, om dette mål efter seminariets skøn er nået; man kunne måske også tænke sig en forskellig eksamen, efter som det ene eller det andet tilsigtedes.

Når det er hævdet, at en samlet sprogundervisning for alle elever vil bevirke, at man i disse timer vil være tynget af en dødvægt, som uden anlæg eller interesse for sprog hellere burde fritages, kan man hertil sige, at de pågældende jo alle har gennem-

gået en vis sondring ved optagelsen på seminariet, og at det i disse fag, som i de fleste andre, netop gælder om at få alle med.

Selv om seminariekommissionen ikke har ment at burde fremsætte forslag til en normaltimeplan, da tilstedeværelsen af en sådan vil virke hæmmende på den frihed, der tænkes givet de enkelte seminarier til at tilrettelægge og fordele undervisningen hver efter deres specielle forhold, har man under overvejelserne regnet med, at der vil kunne afsættes ca. 24 timer i de 3 sidste seminarieår til uddannelsen i valgfri fag. — Den samlede undervisningstid i seminariets 4 klasser er 144 timer ugentlig (36 i hver klasse). 24 timer er væsentligt mere, end der under den nuværende ordning er tildelt specialelæsningen, idet man nu kun regner med 5 timer ugentlig i de 2 sidste år — altså ialt 10 timer af de 144, man råder over, men man anser det for meget ønskeligt, om man kunne indrømme de valgfri fag et større råderum, og fra seminarierne har man anset det for forsvarligt at reservere 24 timer ialt hertil.

Dette vil betyde gennemsnitlig 8 timer ugentlig i hver af de 3 sidste klasser, men det er ikke udelukket at koncentrere denne undervisning på kortere tid på alle eller nogle områder, men da med et større timetal.

Når flertallet har foreslået specialuddannelsen på seminariet udvidet til 24 timer, vil dette ikke forringe uddannelsen i den eksamensfrie skoles fag til gunst for eksamensskolen, men man vil opnå, at seminarierne i videst mulig b omfang dækker de nye krav til uddannelsen i henhold til folkeskoleloven af 1937.

Man har derfor samlet fagene i en stor gruppe omfattende de fag, hvori enhver lærer skal kunne overtage undervisningen, og en anden mindre gruppe, omfattende de fag, hvori kun et mindre tal af lærere har sandsynlighed for at komme til at undervise. Den sidste gruppe er gjort valgfri. Dette vil ingenlunde komme til at betyde en forringelse i de almindelige fag i forhold til det nuværende. Den af flertallet foreslåede skærpelse af optagelsesprøven bevirker, at der i fremtiden ved optagelsen forefindes real-eksamenskundskaber i eet sprog, matematik og naturlære, og seminariet vil herved spare megen tid, der hidtil er medgået til den elementære indlæring i disse fag. Hertil kommer, at når eksamen i det væsentlige bortfalder, indvindes den tid, der tidligere anvendtes til repetition og afholdelse af eksamen (mindst 2 måneder årlig). Disse betydelige besparelser i tid medfører, at man kan forhøje specialuddannelsens timetal fra de nuværende 10 timer til 24 timer uden skade for undervisningen i de almindelige skolefag, og seminariet sættes i stand til at tilbyde undervisning i de nye obligatoriske fag i de eksamensfrie klasser (sløjd og skolekøkken) og give en mere fyldig undervisning i nogle af eksamensskolens fag: sprog, matematik og naturlære, i hvilke fag den nuværende seminarieuddannelse ikke har været fyldestgørende.

Specialuddannelsen falder i to dele, dels en liniedeling, hvor alle eleverne skal træffe et valg, og som har til sigte at uddanne dem til faglærere i det pågældende fag (stk. 4), dels en undervisning i andre fag, der mere tager sigte på elevernes personlige udvikling, og som kommer som et tilbud til eleverne, som de må kunne lade ligge, hvis de ikke mener at kunne overkomme det (stk. 5).

De fag, som omfattes af liniedelingen, er *sløjd* eller *skolekøkkengerning*, eller med særlig sigte på undervisningen i eksamensskolen *engelsk*, *tysk*, *matematik* eller *naturlære*. Det antages, at denne undervisning vil kunne lægge beslag på 18 timer af de ovennævnte 24, hvilket også menes at kunne føre til et tilfredsstillende resultat for alle fag; kun med hensyn til skolekøkken er der krævet et samlet timetal, som ikke har kunnet tilfredsstilles ved det her anslåede timetal, men kræver, at mindst alle de 24 timer anvendes til skolekøkken-

undervisning. Man mener imidlertid, at med de forkundskaber, der vil blive givet i børneskolen i dette fag, bør der kunne tilrettelægges en undervisning, der indenfor et samlet timetal af 18 timer kvalificerer folkeskolekarenderne til at give den elementære undervisning i dette fag, som er obligatorisk i folkeskolen, når man ser bort fra at kvalificere dem tillige til lærerinder i aftenskolen og ungdomsskolen.

I denne forbindelse bemærkes, at det ikke er tanken, at alle seminarier skal oprette alle linier til videreuddannelse — man ville derved komme til at arbejde med alt for små specialhold på alle seminarierne — og at det derfor heller ikke er nødvendigt, at alle seminarierne tilbyder undervisning i sløjd eller skolekøkken.

Udover de her nævnte særlige fag vil undervisningsministeren kunne tillade oprettelsen af særlig undervisning på andre fagområder; man tænker her bl. a. på undervisning af elever i naturfag som særligt interessefag, eller muligt en undervisning i musik, hvor der findes lærerkræfter og tilstrækkelig tilslutning dertil; endelig kunne også en særlig på ungdoms- og aftenskolen tilrettelagt undervisning tænkes.

I denne henseende bemærkes, at kommissionen, som det nedenfor vil blive omtalt, har nedsat et særligt fagudvalg til behandling af spørgsmålet om en ungdomsskoleuddannelse på seminariet, men at dette udvalg har været enigt om ikke at tilråde, at der blev givet anvisning på en sådan specialuddannelse.

Området for specialuddannelsen, hvormange og hvilke fag den skal omfatte, fastsættes ved statsseminarierne af undervisningsministeren, selvfølgelig efter indstilling af og forhandling med rektorerne. Når det som ovenfor angivet er således, at ikke alle seminarierne behøver at have alle linier, må ministeriet dog drage omsorg for, at særlig undervisning i alle de i loven omtalte fag altid tilbydes på et eller flere seminarier.

For de private seminariers vedkommende træffes beslutningen af den pågældende rektor, men skal godkendes af ministeren.

Den særlig uddannelse efter stk. 5, der skal tage sigte på ved siden af den faglige uddannelse, som stk. 4 foreskriver, at åbne mulighed for særlig undervisning på andre områder i fag, der fortrinsvis er af betydning for elevernes personlige udvikling, kan disponere over de resterende 6 timer ugentlig af de ovennævnte 24 -- altså gennemsnitlig 2 timer ugentlig i hver af de 3 sidste klasser. Man mener, at der herved kan tilrettelægges forelæsningsrækker, laboratoriearbejder, studiekredse el. lign. i fag (emner) som verdenslitteratur, religionshistorie, kunsthistorie, samfundsøkonomi, filosofi, historie, erhvervs- og kulturgeografi, muligt også musik, som, uden at der stilles noget særligt kundskabsmæssigt mål, kan give eleverne et videre udsyn og ny arbejdsvaner og arbejdsformer i disse fag, som kan være af stor betydning også for deres fremtidige virksomhed.

Som ovenfor anført er det ikke tanken, at denne undervisning, hvis omfang og fag hvert seminarium selv må bestemme, dog med undervisningsministerens godkendelse, skal være andet end et tilbud til eleverne, og det kan være et spørgsmål, om de hertil afsatte 6 timer også kan lægges til undervisningen for et af fagene efter stk. 4 for at gøre denne bedre og mere omfattende.

Det kan hertil siges, at dette ikke har været tanken med den frihed, man har givet for denne del af seminariets undervisning, men at en sådan ordning næppe efter formuleringen kan være helt udelukket.

Fordelingen af eleverne på de forskellige hold, der efter ovenstående vil kunne få særlig undervisning på forskellige områder, må i første række bero på elevernes fri valg - dog selvfølgelig indenfor de hold, som seminariet har oprettet. Oprettelsen af et hold vil dog nødvendigt forudsætte en vis tilslutning til holdet, således at ministeren

må give regler for, hvad der i så henseende skal kræves; dog synes et oprettet hold at måtte føres igennem, selvom det ved frafald i årenes løb måtte komme ned under det foreskrevne minimumstal.

Når det er hævdet, at de muligheder for opdeling af seminariet i forskellige undervisningshold, som flertallets forslag indeholder, vil bevirke en væsentlig fordyrelse af seminarieordningen, må hertil bemærkes, at disse muligheder næppe er meget større end de, som allerede forsøgslovgivningen af 24. maj 1948 indeholder, og at det desuden altid står i ministeriets magt at bremse altfor vidtgående forslag om oprettelse af småhold, som i øvrigt hverken seminariets lokaler eller lærerstab vil kunne tillade. Udvidelsen ligger i, at seminariet på samme tid skal tilbyde faglig uddannelse efter stk. 4 og den mere humanistisk prægede uddannelse efter stk. 5. Der vil i årenes løb danne sig en praksis for, hvorvidt man kan gå med hensyn til liniedeling, som vil holde udgifterne indenfor rimelige rammer. Den ordning, der her er foreslået, vil derfor næppe blive væsentlig kostbarere end den af mindretallet foreslåede, og vil have den meget væsentlige fordel, at efteruddannelse efter lærereksamen kun vil blive nødvendig i langt ringere grad end efter mindretalsforslaget, og at den betydelige udvidelse af lærerhøjskoler størrelse — med hensyn til lokaler og lærerkræfter — som mindretalsforslaget vil medføre, vil undgås. Man henviser i det hele til den oversigt over de økonomiske konsekvenser af gennemførelsen af nærværende lovforslag, som er udarbejdet af et underudvalg af kommissionen og trykt nedenfor side 79 flg. Heraf vil det fremgå, at udgifterne ved liniedelingen kun vil forøges med 133 000 kr., hvilket ikke er noget væsentligt beløb på det samlede budget for læreruddannelsen. Gennemføres mindretallets forslag, vil den da nødvendiggjorte udvidelse af lærerhøjskolens rammer let lægge beslag på tilsvarende beløb.

Et mindretal (*Kålund-Jørgensen* og *Stegger Nielsen*) er af den opfattelse, at det må være seminariernes formål at uddanne lærere til den almindelige, eksamensfrie skole. Man fastholder her den linie, der er lagt af den i sin tid nedsatte skolekommission af 1919—23 og den derpå i hovedtræk byggede seminarielov af 15. april 1930. Man fandt det dengang såvel fra kommissionens som senere fra lovgivningsmagtens og administrationens side påkrævet at gøre læreruddannelsen 4-årig for at fyldestgøre kravene til undervisning i den daværende folkeskole, der byggede på skoleloven af 1904 (jfr. anordningerne af 1814). Der var enighed om, at den fyldestgørende tilegnelse af alsidige kundskaber og færdigheder, herunder eet fremmedsprog, den fornødne indsigt i teoretisk pædagogik og psykologi samt den tilstrækkelige øvelse i praktisk skolegerning alene i den eksamensfrie skole ikke kunne opnåes på mindre end fire år, og på dette grundlag blev ordningen af 1930 fastlagt.

Herefter skete der det, at den almindelige skole blev udvidet ved loven af 18. maj 1937, hvorved ikke alene folkeskolens begreb blev udvidet til at omfatte den på almen-skoleloven af 1903 byggede mellem-skole med de hertil knyttede videregående eksamensklasser (realklassen, præliminærklasserne etc.), men hvorved der tillige ind i den eksamensfrie skole blev lagt nye obligatoriske discipliner som sløjd, skolekøkkengerning, naturlære, geologi, samfundslære og sundhedslære og fakultative fag som fremmedsprog, småsløjd og skolehavegerning. Det fremgår af motiverne til seminarieloven af 1930, at man ved indførelsen af den fireårige ordning vel i nogen grad har haft en sådan udvidelse for øje. Det anføres således (folketingstidende af 1929, sp. 2596), at man har optaget fremmede sprog i seminarieundervisningen ikke alene „under hensyn til, at det vil kunne falde i mange læreres lod at meddele undervisning i disse fag, som alt er indført i en række af vore (eksamensfrie) folkeskoler, men man har tillige herved imødekommet et fra vide kredse inden-

for den danske lærerstand med stedse stigende styrke fremsat ønske". Desuden anføres (spalte 2600), at man „har indsat det nu i børneskolen så vigtige fag sløjd for mandlige elever. . . . og under naturlære: kemi, under geografi: geologi, under historie: samfundslære og nationaløkonomi, under naturhistorie: sundhedslære, samt under den praktiske skolegerning: småbørnsundervisning“, hvilke discipliner man altså allerede regnede med som nødvendige i 1930 for at dække undervisningen i den eksamensfrie skole.

Men på mere end den herved angivne udvidelse af folkeskolens undervisning har den fireårige læreruddannelse af 1930 ikke taget sigte. Faget *kvindelig husgerning* er endog direkte udelukket fra de fire år med den motivering, at det ville lægge beslag på et helt års undervisning (jfr. spalte 2601), og en uddannelse til at dække eksamensmellemsskolen m. v. kommer aldeles ikke på tale. De fire års uddannelse er alene reserveret dygtiggørelsen til den almindelige, eksamensfrie skole.

Hvis man nu, som det fremgår af flertallets forslag, ind i den samme ramme af 4 år, vil presse en uddannelse, der for den enkelte elev på eet eller to områder dækker den udvidelse af folkeskolens begreb, der fandt sted i 1937, nærmere betegnet uddanne ham som lærer i sprog eller matematik-fysik i eksamensklasserne eller som lærer i et af de nye manuelle fag, er det indlysende, at dette kun kan ske ved, at man *enten skærper optagelsesproven betydeligt*, så der herved skabes et tilstrækkeligt overskud af tid inden for de fire år til specialuddannelsen, *eller* også ved, at man slår af på fordringerne til den alsidige uddannelse, der var reserveret alene for uddannelsen af lærere til den almindelige skole. Den første udvej anser mindretallet ikke blot for politisk uigennemførlig, men også for uønskelig, da en betydelig skærpelse, som der måtte blive tale om, ville udelukke adskillige af de aspiranter, der nu kommer fra det brede lag og især fra landbefolkningen, hvor mange unge efter nogle års beskæftigelse ved praktisk arbejde eller ved ophold på højskoler får lyst til at uddanne sig til lærergerningen. En væsentlig skærpelse af optagelsesprøven ville i det hele betyde en mærkbar ændring af elevmaterialet på seminarierne, og man kan ikke gå med til en skærpelse, der vil gøre det umuligt for præparanderne at forberede sig på eet år til optagelsesprøven.

Den anden udvej, *at man slår af på fordringerne til den alsidige uddannelse, der var tiltænkt lærerne til den almindelige skole*, og beslaglægger en større eller mindre del af den til rådighed værende tid til en linj edelt speciel uddannelse for lærere til eksamensskolen eller til de nye manuelle fag, anser mindretallet for ligeså uønskelig. For det første vil det være uforsvarligt at indskrænke den alsidige uddannelse, der i 1930 var anset for påkrævet for lærere i den almindelige skole, og som dog nødtigt skulle forringes, fordi der i 1937 føjedes nye led til folkeskolen; en all-round uddannelse er nu en gang pointen i den almindelige, eksamensfrie skoles læreruddannelse, og den må ikke lades i stikken. For det andet ville man ved en mere eller mindre omfattende linjedeling aldeles *ikke opnå, det tilsigtede mål*: at dække eksamensklasserne eller de nye manuelle fag. Adskillige dimittender ville efter deres seminarietid enten af hensyn til den skole, hvorved de måtte blive ansat, eller af interesse for nye fag være tilskyndet til at søge videregående uddannelse på lærerhøjskolen eller andre af staten oprettede specialkursus. Man vil således ikke kunne undlade at oprette en sådan efteruddannelse, der tillige ville være påkrævet, fordi den linjedelte undervisning på seminarierne ikke kunne skaffe det tilstrækkelige antal lærere til den specielle undervisning. En besparelse på dette punkt ville således ikke opnås. Dette forhold fører over til det tredje synspunkt: at *den linjedelte specialuddannelse inden for det fireårige seminarium bliver en urimelig dyr foranstaltning*. Såfremt man ikke påtænker at centralisere læreruddannelsen til nogle få store seminarier med flere eller færre parallelklasser (hvad mindretallet meget skal fraråde), men i det væsentlige vil opretholde de nuværende, vil man under

normale forhold få ca. 20 seminarier med en enkelt klasserække hvert og ca. 30 elever pr. klasse. Hvor mange linier en sådan klasse skal deles i de tre sidste år i det antal timer, der tages fra den alsidige uddannelse og reserveres læreruddannelsen til eksamensskolen, er så vidt ses ikke fastsat, men skal man tage den nu indførte forsøgsundervisning som mønster, vil det blive ca. 6 (ved et enkelt seminarium arbejdes der endog med 8 linier). Dette betyder, at klassen deles i grupper på ca. 5 elever, og da flertalsforslaget regner med mindst 18 linjetimer, vil der hertil medgå 108 ekstra lærertimer ved det enkelte seminarium eller 120 nye lærerstillinger ved samtlige seminarier, hvis man regner med et pligtigt timetal på 18 pr. lærer.

I modsætning hertil ønsker mindretallet at værne om det fremskridt, der blev nået i 1930 med den fireårige uddannelse som sigtende på den daværende almindelige folkeskole. Foruden den alsidige uddannelse indeholdt denne ordning en interesselæsning de to sidste år, hvortil der afsattes en ramme på 10 timer på to linjer, altså normalt med 20 lærertimer. En sådan fordybelse i et afgrænset emne anser mindretallet for et værdifuldt led i bestræbelserne for at fremme elevernes personlige udvikling, og man foreslår derfor at bibeholde den ovennævnte ramme og eventuelt lade interesselæsningen begynde allerede i 2. klasse, især af hensyn til naturfagene, og man er af den opfattelse, at det enkelte seminarium gennem de emner, det tilbyder uddybende læsning i inden for de to faggrupper, vil kunne sætte eleverne i gang med et selvstændigt arbejde, som de kan fortsætte ud over deres seminarietid og få gavn af i deres gerning i skolekredsen. Men interesselæsningen tager ikke sigte på uddannelse til speciallærer i eksamensklasserne.

Endvidere indeholdt rammen om den for den almindelige folkeskole beregnede *fireårige uddannelse eet fremmedsprog*. Tysk eller engelsk var nævnt i fagrækken jævnsides de andre obligatoriske fag, og i den læseplan, ministeriet har udsendt i henhold til loven, anførtes, at formålet hermed bl. a. var at sætte eleverne i stand til at undervise i sprog i folkeskolens ældste klasser. Erfaringen har imidlertid vist, at det hertil afsatte timetal (11) ikke har været tilstrækkeligt til at kvalificere eleverne som sproglærere, selv om de mødte med en del forkundskaber ved optagelsen, og en endnu mere åbeidys mangel ved ordningen var det, at der ikke hørte praktik- og metodikundervisning til uddannelsen i sprog. For at imødekomme det stigende behov for sprogundervisning i den almindelige, eksamensfri skole, ikke mindst landsbyskolen, ønsker mindretallet at sikre fremmede sprog en bedre plads inden for den givne ramme. Derfor bør der undtagelsesvis i selve loven gives en bestemmelse om, at der skal undervises i eet af sprogene tysk eller engelsk i alle fire klasser, og at alle elever skal deltage heri. Og selv om kravene ved optagelsesprøven sættes op, anser man et samlet ugentligt timetal gennem de fire år på 14 som det mindste. Ved udtrykkeligt at opføre faget blandt dem, hvori undervisningen tager sigte på lærergerning, mener man desuden at have skabt sikkerhed for, at det valgte fremmedsprog tages med i praktik- og metodikundervisningen. For de elever, der har forudsætning derfor, bør der endvidere gives adgang til en tilsvarende uddannelse i det andet fremmedsprog, der imidlertid må lægges uden for timeplanen af skematekniske grunde.

Løvrigt vil uddannelsen gennem de fire år kunne fastholdes som hidtil, og mindretallet anser den for et godt startgrundlag for lærere i den almindelige skole. At adskillige af dimittenderne skaffer sig et så godt udbytte, at de i nogle fag viser sig at kunne klare også undervisning i eksamensmellemskolen el. L., er evident og glædeligt. Men dette ændrer ikke den fireårige undervisnings karakter som uddannelsesfaktor for den alsidige gerning i folkeskolens eksamensfrie klasser, hvorimod flertalsforslaget med linjedelingen i alt for høj grad begunstiger eksamensskolen på den almindelige folkeskoles bekostning.

Man vil måske sige, at der jo så ikke sker noget nyt, og at hele kommissionen kunne have været sparet. Heri er mindretallet ikke egentlig uenigt. Sammenligner man den danske uddannelse af lærere til den almindelige skole med uddannelse af lærere til grundskolen og de eksamensfrie former efter 11—12-års alderen i andre lande, vil man opdage, at den fireårige ordning af 1930 i det hele vil kunne tåle sammenligningen. Kun i fremmede sprog står den tilbage, dog ikke for den engelske, hvor man af gode grunde ikke behøver at tage fremmede sprog med. 1 Holland, Belgien, Vesttyskland, ja selv Østrig finder man derimod 2—3 sprog på timeplanen med både mundtlige og skriftlige øvelser. Det er derfor et beskedent krav, mindretallet har rejst ovenfor med 14 timer til eet fremmedsprog, og det er i høj grad i kontakt med tiden.

Ligeledes kan lejligheden benyttes til indenfor rammen at foretage visse pædagogiske fornyelser. Det er således naturligt, at seminariernes karakter af læreanstalter, pædagogiske højskoler, eller hvad de nu skal kaldes, understreges ved, at pædagogik og praktisk skolegerning sættes øverst på planen og får et udvidet timetal. Det er ligeledes naturligt, at instruktionen i bibliotekskundskab underbygges ved praktiske øvelser i en læsestue, som derfor bør være et fast led i øvelsesskolens udstyr, og at der gives en indledende orientering i særundervisning af svagtbegavede børn af samme omfang som den, der gives på de af staten foranstaltede korte kursus i amterne.

Ud over disse fornyelser mener mindretallet ikke, at der er grund til at foretage ændringer i den fireårige uddannelse, der i 1930 blev etableret for lærere i den daværende folkeskole. Det nye er, at mindretallet foreslår en rationel ordning af uddannelsen til at varetage lærergerningen på de områder, hvormed folkeskolens begreb blev udvidet ved loven af 1937 -- uden at der sker indgreb i det fremskridt, der opnåedes for uddannelsen af lærere til den almindelige eksamenfrie skole i 1930.

Når der i 1937 skete en væsentlig udvidelse af det felt, som den daværende læreruddannelse tog sigte på, er det naturligt og logisk, at samfundet i almindelighed og lærerstanden i særdeleshed måtte stille krav om en tilsvarende forøgelse af uddannelsen i stedet for at indarbejde en specialuddannelse sigtende på eksamensskolen eller de nye manuelle fag på bekostning af den alsidige uddannelse til lærer i den almindelige skole. Løsningen må, med andre ord, være, at der gives en ekstrauddannelse til de nye formål. Det er denne vej, man er gået overalt i andre lande indenfor vor kulturkreds. Man kunne naturligvis nå formålet ved at lægge et femte år til seminarieuddannelsen, hvor denne specialuddannelse blev givet, sådan som man har gjort i nogle lande. Men dette ville være en udvej, der ikke passede for danske forhold, idet det vist er en almindelig opfattelse, at fire år er nok på vore spredtliggende seminarier. Desuden ville det blive uforholdsmæssigt dyrt at indrette en specialuddannelse med dertil hørende apparatur og højt uddannet lærerstab ved de enkelte seminarier. Det naturlige vil her være at bygge på traditionen, d. v. s. udnytte lærerhøjskolen, gymnastikhøjskolen og de forskellige andre kursus, staten i forvejen har oprettet. Hertil skulle henlægges den videregående eller supplerende og specialiserende læreruddannelse, som udvidelsen af folkeskolens begreb i 1937 har nødvendiggjort, og for at lette adgangen til denne, må der tilvejebringes en forbedret stipendieordning. *Stegger Nielsen* kan derfor slutte sig til flertallets forslag herom (§§ 38—11), medens *Kålund-Jørgensen* ønsker at anlægge synspunktet: *tjenstlig funktion* i lighed med, hvad der sker i andre etater, når der pålægges personalet nye pligter, der kræver ekstra uddannelse, d. v. s. at man i det væsentlige holder kursisterne skadesløse under uddannelsen, idet staten bærer udgifterne til vikar, og kursustiden regnes for anciennitetsgivende som anden tjeneste. Det ville ikke udelukke, at mange lærere som hidtil i København og opland

eller rundt i provinsen deltager i kursus ved siden af at passe deres gerning. Det nye ville være, at de fik deres vikar betalt for et tilsvarende antal timer, som deres kursus omfatter, hvilket ville givetdem mere tid til at fordybe sig i studiet, ligesom man ved denne ordning ville give kurere i hovedstadsområdet og provinsen lige vilkår med hensyn til videreuddannelse. Den samme ordning skulle formentlig gælde for nye dimittender, der med ministeriets anerkendelse går direkte fra seminarierne over i den fortsatte uddannelse. De i lærerlønningslovens § 7, stk. 3, givne regler bør dog ændres derhen, at staten bærer hele vikarudgiften for fastansatte kursister.

En sådan rationelt ordnet videreuddannelse ville kræve øgede midler fra det offentliges side. Men det er en naturlig konsekvens af en udvidelse af den offentlige skole som den, der fandt sted i 1937, navnlig med den gaffeldelte mellem-skole og den udvidede fagkreds både i by og på land, at den ikke alene må kræve ekstra udgifter til bygninger og apparatur, men også til uddannelse af lærerkorpsen, og ved at centralisere den specielle uddannelse til de ovennævnte statskursus i stedet for at sprede den til 20 små institutioner, ville man opnå den billigst mulige form og tilmed den bedste, idet såvel kvalificerede lærerkræfter som lokalernes udstyr med laboratorier og biblioteker er lettere at tilvejebringe for en centraliseret end for en spredt uddannelse. Mindretallet føler sig desuden overbevist om, at man ved denne ordning ville få de bedst egnede elever til at gå videre med deres uddannelse.

Ved at følge nærværende forslag ville man altså opnå at bevare fremskridtet fra 1930 ubeskåret, med en fireårig uddannelse beregnet for en alsidig gerning i den almindelige eksamensfri skole af det daværende omfang, inclusive en forøget sproguddannelse, og man ville få en fornyet, udvidet uddannelse, uden væsentlig udgift for lærerne, til at dække de fremskridt for den offentlige skole, der nåedes i 1937, og som skal være virkeliggjort i alle skoler senest i 1958.

Man ville tillige skabe et præcedens for, at læreruddannelsen ikke behøvede at ændres ved ny lov i fremtiden, hver gang der skete fremskridt på skolens område, idet nye krav i så henseende til lærergerningen måtte fyldestgøres ved de for den supplerende uddannelse oprettede kursus.

Til § 12.

Med hensyn til eksamensformen har kommissionens flertal, som i de indledende bemærkninger angivet, stillet forslag om dybtgående ændringer af den nugældende lærerexamen, således at eksamen i den hidtidige form i de fleste af seminariets fag erstattes, dels med en større skriftlig opgave, der kan omfatte alle fag og tager sigte på at vise, om eleven er i stand til angående et forelagt emne med benyttelse af håndbøger og andre hjælpemidler at udtrække og bearbejde et stof, og dels med en af seminariets lærerråd affattet almindelig udtalelse om elevernes kundskaber og egnethed for lærergerningen.

I sproglig dansk, regning og de fremmede sprog, i hvilke der er modtaget undervisning på seminariet, samt i de fag, hvori der er givet undervisning i henhold til § 11, stk. 4, afholdes prøve i hvert enkelt fag.

Ved afgang fra seminariet gives der dimittenderne et afgangsbevis med en af rektor efter forhandling med lærerrådet afgivet udtalelse om deres kundskaber og egnethed for lærergerningen, herunder en særlig udtalelse om deres deltagelse i praktisk skolegerning, samt de ved afgangsprøven opnåede karakterer.

Nogen hovedkarakter skal ikke gives.

Et mindretal indenfor flertallet (*Stegger Nielsen*) anser det for nødvendigt, at der enten afholdes egentlig prøve i praktisk skolegerning eller i hvert fald gives en årskarakter i dette fag.

Som motivering for forslaget kan gøres følgende bemærkninger:

En eksamen bør have et dobbelt formål, idet den dels må være en prøve i, om eleven har nået det gennem undervisningen tilsigtede mål, og dels gennem sit resultat skal være vejledende ved ansættelser.

Hvad det første formål angår, burde forholdet være det, at eksamen udformedes under hensyntagen til den undervisning, der er gået forud. I praksis er det imidlertid ofte gået sådan, at eksamen er blevet følt som det primære, hvorefter undervisningen er blevet anlagt på at tilfredsstille eksamenskravene. Eksamen kan på denne måde komme til at virke stærkt hæmmende på reformer i undervisningen. I hvert fald må en virkelig fornyelse i undervisningen altid forudsætte en ændring af eksamen, og når så mange reformforsøg i dansk undervisning i de sidste menneskealdre er strandet, beror det i de fleste tilfælde på svigtende vilje til at reformere eksamen.

De omtalte forhold har også gjort sig gældende ved seminarierne, hvor den nuværende eksamen med sine omfattende krav om præsentation af kundskaber har trukket undervisningen ned mod et lektiemæssigt niveau, der står dårligt til seminarieuddannelsens formål.

Det er flertallets overbevisning, at den fornyelse af seminariernes undervisning i retning af mere frie og selvstændige arbejdsformer, som man fra alle sider er enige om at søge fremmet, vil få utilfredsstillende vilkår, medmindre eleverne befries for det pres, den lange række af hukommelsesprøver i de forskellige fag øver på arbejdet, og der gives dem ro og tryghed til den fordybelse i stoffet, som anses for så værdifuld netop for en vordende lærer.

Flertallet har derfor i udformningen af sit eksamensforslag stræbt efter at fjerne de hindringer, den nuværende eksamen hegger for en virkelig højnelse af seminariernes undervisning, og man har ønsket at give eksamen en sådan form og et sådant indhold, at den kan vise, om eleverne under de nye arbejdsformer har nået de tilsigtede mål.

På de fagområder, hvor den nuværende eksamen i stærkest grad virker hæmmende tilbage på undervisningen, nemlig pædagogik, dansk litteratur, historie, kristendoms-kundskab, geografi og naturhistorie afskaffes de nuværende hukommelsesprøver helt, medens der fremdeles holdes prøver i de fag, hvor eksamen ikke virker hæmmende tilbage på undervisningen, nemlig sproglig dansk, regning, fremmede sprog, matematik, naturlære, sløjd og skolekøkken.

Der kunne være spørgsmål om yderligere at afholde særskilte prøver i de fag, om hvilke det kan siges, at en eksamen næppe på afgørende måde vil have indvirkning på undervisningen, idet der her kan fremvises et synligt arbejdsresultat, f. eks. gymnastik, sang og musik, håndgerning, skrivning og tegning, men også her vil der kunne blive tale om en ikke ringe eksamensrepetition — særlig i gymnastikteori og sang og musik — og man mener derfor principielt ikke, at disse fag bør underkastes prøve.

Den nye skriftlige opgave, der stilles forslag om, må ses dels som en afløsning af de mange bortfaldne prøver i enkeltfagene og dels som et middel til at prøve, om eleverne har tilegnet sig de arbejdsmetoder, der stiles efter. Arbejdet med besvarelsen af denne opgave vil ligge nøje på linie med det daglige arbejde under uddannelsen. Opgaven, til hvilken der tænkes givet rigelig tid, f. eks. 8 timer, skal kunne gå på tværs gennem flere fag og løses ved benyttelse af hjælpemidler. En sådan opgave skulle kunne vise

elevernes evne til selvstændigt at bearbejde et stof, og om de er hjemme i benyttelsen af hjælpemidler og tilegnet sig *arbejdsmetoder*. Det er heroverfor blevet fremhævet, at der vil være store praktiske vanskeligheder ved denne form for prøve, derved at en hel klasse af dimittender samtidig skal bruge samme art af håndbøger etc., hvilket vil umuliggøre gennemførelsen af prøven. Man har tænkt sig, at det i så henseende vil lette den praktiske gennemførelse, hvis man giver en flerhed af opgaver til elevernes valg, eller hvis eksamen lægges på forskellige emner eventuelt fordelt på flere dage; i hvert fald mener seminarierne, at denne side af sagen vil kunne klares. Faren for, at en prøve af denne art skal kunne virke hæmmende tilbage på undervisningen, kan der formentlig ses ganske bort fra.

Overfor den frygt, der næres for, at eksamensfrihed vil kunne virke tilbage på eleverne derved, at undervisningen i de eksamensfri fag bliver betragtet som mindre vigtig, og at elevens arbejde med og interesse for disse fag derfor vil formindskes, er det fra seminarierne side hævdet, at man ikke nærer nogen frygt i så henseende, og at specialelæsningen under den nuværende ordning har vist, at det ikke er vanskeligt at holde elevernes interesse for en sådan undervisning vågen, selvom der ikke ses hen til en kommende eksamen.

For sig selv står *praktisk skolegerning*. Eksamen i faget kan meget vel tænkes, men det synes klart, at øvelser i praktisk skolegerning i virkeligheden er det, hvori man aller vanskeligst kan holde en prøve af nogen virkelig betydning, og man har derfor stillet forslag om, at dette fag — på samme måde som i Norge og Sverige — skal være eksamensfrit.

Vender man sig derefter fra forholdet mellem eksamen og undervisningen til spørgsmålet om den betydning, et afgangsbevis kan have for de ansættende myndigheder, må flertallet hævde, at den nuværende eksamen lider af iøjnefaldende mangler, og at det opstillede forslag vil give et afgangsbevis, der i langt højere grad end det nuværende kan sige noget *væsentligt* om eleverne.

I øjeblikket har myndighederne intet som helst andet at støtte sig til end en lang række fagkarakterer og en gennemsnitsberegning, og hovedkarakteren er vel som oftest det alt dominerende ved bedømmelsen. Overfor en så massiv form for vurdering står flertallets forslag om et afgangsbevis med nogle få karakterer på væsentlige områder og et udførligt vidnesbyrd om elevens kundskaber og egnethed for lærergerningen, herunder en særlig udtalelse om praktisk skolegerning. Det er herved forudsat, at denne udtalelse ikke blot bliver en ren anbefaling, men at den udtaler sig om den pågældendes kundskaber og egnethed for lærergerningen, således at både fortrin og mangler nævnes.

Man har herimod indvendt, at vidnesbyrd ikke differentierer eleverne så meget som en række karakterer. Denne påstand har næppe megen vægt. I realiteten vil det være lige så vanskeligt at udtale sig med sikkerhed om to eksamensbevisers indbyrdes forhold som om to vidnesbyrds, hvis man da ikke vil hævde, at gennemsnittets decimaler er afgørende, men en sådan opfattelse vil næppe nogen erfaren pædagog gå ind for. Det må i denne forbindelse ikke overses, at seminariet fra det daglige arbejde har et kendskab til de enkelte elever, der gør det muligt i et vidnesbyrd at give en mindst ligeså rigtig karakteristik, som eksamen med dens tilfældigheder er i stand til.

Man har endvidere lagt megen vægt på det forhold, at folkeskolens lærere ikke fortrinsvis er faglærere. I en stor gruppe fag vil så at sige enhver lærer komme ud for at skulle undervise uden at det er muligt at tage hensyn til, om han har klaret sig mere eller mindre godt i de forskellige fag. Denne kendsgerning bringer de enkelte fagkarakterers betydning til at blegne og taler til gunst for at lade samtlige de enkeltkarakterer, der her er tale om, afløse af en samlet vurdering af den enkeltes duellighed som lærer. Netop

lier sætter flertallets forslag ind, idet det foreslåede afgangsbetvís i udpræget grad sætter myndighederne i stand til at vurdere den pågældendes *almindelige* kvalifikationer som lærer. Resultatet af den store skriftlige opgave, prøverne i de grundlæggende fag dansk og regning og seminariets vidnesbyrd vil her være grundlaget.

Uden for de almindelige skolefag findes imidlertid en række fag, i hvilke langt fra alle lærere kommer til at undervise (sløjd, skolekøkken, matematik og -- på visse trin - naturlære og fremmede sprog). Disse fag er valgfri på seminariet, og der holdes eksamen i dem alle, hvorved myndighederne sættes i stand til at afgøre, i hvilke af fagene den enkelte lærer har kvalificeret sig og på hvilken måde.

Medens man ikke tillægger det nogen betydning, at der ikke kan udregnes hovedkarakter for bestået eksamen — dette vil kun være en spore til at underkaste eksamensbetvís en nøjere granskning, og denne almindelige bedømmelse vil give et bedre alment indtryk af dimittenderne end en hovedkarakter - - må det derimod indrømmes, at det vil være vanskeligt ved denne eksamensform at lade en elev falde igennem. Man har i så henseende tænkt sig, at det må stå seminariet frit for at erklære en elev, der efter dets skøn ikke har fulgt undervisningen på tilfredsstillende måde, for ikke bestået, og mener, at undervisningsministeriet må give visse almene retningslinier i så henseende. Imidlertid vil det være meget hårdt at afvise en elev ved udgangen af 4. klasse, og det må antages, at hans usikkerhed har lagt sig for dagen, længe før han når så langt; det er derfor foreslået, at der inden udgangen af 2. klasse -- henholdsvis 1. studenterklasse — skal foretages en sådan almen bedømmelse af eleverne, hvorved de afgjort uskikkede udskilles, men derefter vil det være reglen, at alle gennemfører eksamen, som det hidtil har været tilfældet ved forskoleseminarierne. Dog kan selvfølgelig også en senere opstået gennemgående sløjhed eller vidtdreven forsømmelighed i de to sidste klasser medføre bortvisning.

Flertallet har med hensyn til spørgsmålet om en ændring af eksamensformen haft opmærksomheden henvendt på ordningen i Sverige, hvor afgangseksamen ikke er omgærdet med samme højtidelighed eller lægger beslag på nær så lang tid som den danske, idet så godt som hele karaktergivningen er lagt i seminariets egen hånd og er baseret på det arbejde, som eleverne i årenes løb har udført i seminariets klasser, mere end på resultatet af overhøringen i de forholdsvis få fag, som eksamen omfatter. Når flertallet dog ikke har ønsket at stille forslag om at overføre den svenske ordning til Danmark skyldes det, at denne ordning har nødvendiggjort, at der med visse mellemrum gives eleverne terminskarakterer i alle fag, hvilket ikke kan undgå at lægge et bånd på den daglige undervisning. En ordning, hvorefter bedømmelsen helt eller delvis bygges på årskarakterer, vil således let føre til mere kontrol og føre mere prøve ind i undervisningen end den årlige eksamen. En ordning, hvorefter årskarakteren skulle gælde halvt ved eksamen -- hvad man fra anden side har været inde på -- vil i væsentlig grad ophæve eksamens betydning, idet censor får meget ringe indflydelse på det endelige resultat. Derfor har flertallet ikke ment at kunne gå ind for en ordning med årskarakterer.

Et mindretal (*Stegger Nielsen*) mener, at det af afgangsbetvís må fremgå, om den pågældende kan påtage sig undervisning i sang, legemsøvelser, sløjd og skolekøkken.

Med hensyn til sang og legemsøvelser kræves efter den nuværende ordning en fagkarakter af henholdsvis g÷ og g., for at den pågældende på sit eksamensbetvís skal kunne få påtegning om at kunne varetage undervisning i skolen i disse fag. Man finder det ikke rimeligt i disse fag mere end i mange andre at kræve en minimumskarakter, for at en lærer kan overtage faget, og mener, at der med hensyn til disse fag må følges samme regler som ved alle de andre. De dimittender, der overhovedet ikke har deltaget i undervisningen

i disse fag, vil efter § 24, stk. 4, få en påtegning om, at de ikke kan overtage denne undervisning.

Med hensyn til sløjd og skolekøkken vil det jo altid fremgå af eksamensbeviset, om dimittenden kan påtage sig undervisning i faget, idet de, der har taget undervisning i faget, vil have eksamenskarakter deri.

Et mindretal (*Arvin, Bjørneboe, G. Hasselnis, Kålund-Jørgensen og Stenberdt*) kan ikke tiltræde forslaget om, at der kun skal afholdes prøve i sproglig dansk, regning og eet fremmed sprog samt de særlige „liniefag“, hvori de enkelte elever har uddannet sig til undervisning i eksamensklasserne eller de nye manuelle fag, medens der for alle de øvrige fag kun skal gives en af rektor efter forhandling med lærerrådet affattet udtalelse om elevernes kundskaber og egnethed for lærergerningen.

Mindretallet finder det for det første inkonsekvent, at der ud fra samtlige obligatoriske folkeskolefag vilkårligt vælges to, der gøres til eksamensfag, medens alle de øvrige samt pædagogik og praktisk skolegerning bliver eksamensfrie. For det andet forstår man ikke, hvorfor der skal holdes eksamen i de to nye manuelle folkeskolefag, sløjd og skolekøkkengerning, der kan vælges som „liniefag“, mens der ikke må afholdes eksamen i de øvrige manuelle fag. Ligeledes anser man det for uheldigt, at der skal afholdes eksamen i det liniefag, eleverne kan vælge for at uddanne sig som eksamensskolelærer, når der ikke må afholdes eksamen i den store mængde af folkeskolefag, som så at sige alle dimittenderne må være forberedt på at overtage undervisning i. Seminarieuddannelsen får herved en slagside til fordel for eksamensskolen.

I stedet for en så begrænset eksamen, der ingen reel betydning kan få og måske endog kan virke vildledende for de indstillende og kaldende myndigheder, ville man foretrække en fri lærerskole, hvor alle fag var eksamensfri. I så fald var der dog en linie i forslaget, og kommunerne eller de andre myndigheder kunne så selv træffe foranstaltninger til at foretage den sortering af eleverne (f. eks. ved private prøver i kundskaber og praktisk færdighed), som seminarierne havde været fritaget for, og som den ovenfor nævnte begrænsede prøve alligevel ikke giver noget relevant grundlag for.

Mindretallets principielle stilling er imidlertid, at der bør holdes eksamen i alle fag, således som det er tilfældet ved alle andre læreanstalter, der har monopol på at uddanne kandidater til de forskellige embedsstillinger. Den betragtning, der har været fremført under debatten, at afholdelsen af eksamen med beskikkede censorer skulle være udtryk for mistillid til seminarierne, både lærerkræfterne og eleverne, kan man ikke anerkende. I så fald måtte al offentlig kontrol være udtryk for mistillid.

Censuren er læreanstalternes kontrol, og de af ministeriet beskikkede censorer er de eneste sagkyndige tilsynsførende ved seminarierne. De kommer for at konstatere, i hvilken grad eleverne har nået målet. Vejen til målet er derimod fri. I ly af den uafhængige censur ved eksamen har seminarierne ligesom alle andre læreanstalter fuldkommen undervisningsfrihed. Alle metoder kan anvendes, blot målet nås, og den daglige undervisning er ikke underkastet nogen inspektion, sådan som det er tilfældet ved skolerne.

Man kan derefter spørge, om det er nødvendigt at bibeholde denne kontrol i form af en uafhængig censur, og om det er muligt at forme eksamen, sådan at den ikke kommer til at binde undervisningen.

Til det første spørgsmål skal bemærkes, at ligesom det er en betryggelse og en befrielse for enhver bedrift, der forvalter offentlige midler (og seminarierne forvalter jo millionbeløb af statsmidler) at få sit værk bedømt og vurderet af en uhildet og autoritativ myndighed, således må det også være betryggende for en læreanstalt at modtage hjælp

af en kreds af sagkyndige med ansvar overfor ministeriet og dermed for samfundet til at gøre regnskabet op, d. v. s. få konstateret, at målet er nået. Det er jo en sådan bedømmelse og vurdering, der giver prestige og gør det udstedte certifikat til et værdipapir.

Med hensyn til eleverne vil alle jo gerne sige, at man har fuld tillid til dem, en sikker overbevisning om, at de gør deres pligt, at de viser en aldrig svigtende flid og arbejder samvittighedsfuldt i alle fag, hvad enten de skal op til eksamen eller ej. Men desværre er der jo noget, der hedder menneskelige svagheder, og selv om mindretallet gerne ville tro, at seminarierne har held til at samle blomsten af den studerende ungdom, kan man dog ikke frigøre sig for tanken om, at også seminariernes elever har kontrol behov, og at mange af dem kan få en velmeget ret afstiver af deres karakter ved tanken om, at de ved en eksamen skal stå til regnskab for deres arbejde. Ja, selve dette begreb: at skulle stå til regnskab og være i stand til at dokumentere, at man har bestilt noget, er vel egentlig en sund foranstaltning.

Til det andet spørgsmål er det mere vanskeligt at give et konkret svar. Det er klart, at man kan forme eksamen således, at den kommer til at præge hele undervisningen. Dette sker f. eks. undertiden på visse eksamenskursus. Men man kan også indrette prøven således, at den direkte støtter undervisningen. Dette har man bestræbt sig for ved ordningen af den i 1948 indførte forsøgsundervisning ved seminarierne.

Den eksamen, mindretallet foreslår afholdt i alle fag, tager for det første sigte på at søge konstateret, om eleverne har tilegnet sig de elementære kundskaber, en orienterende oversigt, der ikke tynges af en unødigt række af detaljer, men viser, om eleverne kan skelne væsentligt fra uvæsentligt og har blik for de skelsættende begivenheder og store linier, samt at de har skaffet sig det grundfond af viden, som en lærer nu engang ikke kan undvære, og som navnlig for den unge lærer i vikartiden, hvor han kan komme til at undervise i mange forskellige fag, er af overordentlig stor betydning for hans selv-tillid og karakterstyrke.

Hvad mindretallet ønsker med hensyn til dette elementære oversigtsstof er imidlertid tillige at „lægge loft" over det hukommelsesstof, som seminarierne kræver, så at normalt begavede elever blot føler det som noget velgørende og værdifuldt for deres selvstændige studier.

Det afgørende ved eksamen er naturligvis den side, der viser elevernes evne til at arbejde selvstændigt. De mere i dybden gående studier, som eleverne præsterer under uddannelsen. øvelsen i at bruge fagenes hjælpemidler, forsøgene i laboratorier, studierne i marken, undersøgelserne i biblioteket — alt dette kan nedfældes i arbejder, der mundtlig eller skriftlig kan præsteres ved eksamen. Det er en nærliggende tanke, at den, der i en årrække har fået øvelse i at arbejde på denne måde, måtte føle trang til at fremlægge et resultat til bedømmelse af uhildede, sagkyndige dommere, og at samfundet måtte føle en betryggelse i gennem disse at få konstateret, at der kommer noget ud af dette arbejde, hvorpå der ofres store beløb til lærerkræfter, elevunderstøttelser, udstyr med laboratorier, biblioteker etc. Skulle det hændes, at der fandtes svage karakterer blandt eleverne, kunne udsigten til en præsentation af arbejdet måske endog give de pågældende en ikke unødigt tilskyndelse.

I hovedfaget praktisk skolegerning foreslår man ligeledes, at prøven skal lægges så nær op ad det daglige arbejde som muligt. Man har derfor foreslået, at eleverne skal prøves i at tilrettelægge og gennemføre en normal undervisningsform, idet man iøvrigt overlader til administrationen at udforme de nærmere regler herfor. I de praktiske fag: legemsøvelser, sang og musik og de rent manuelle fag er det naturligt som hidtil at lade

en prøve i færdighed og fagets teoretiske side gå jævnsides med en prøve i at undervise i samme udstrækning, som det nu er tilfældet.

For at lette eksamensforberedelsen foreslår man at sprede prøven over alle fire år og lade eksamen blive afholdt ved afslutningen af den klasse, hvor undervisningen eller dele deraf, bliver afsluttet. Man mener det muligt på denne måde at begrænse eksamens-tiden til ca. 14 dage af hvert læseår.

Overfor indvendingerne mod muligheden af at nedfælde bedømmelsen i karakterer, skal man udtale, at der naturligvis altid må være tale om et skøn, og at et sådant som alt menneskeligt værk kan være beheftet med mangler. Faste censorer, der er højt kvalificerede fagfolk og år efter år ved en række seminarier bliver præsenteret for elev-arbejder, mundtlige eller skriftlige, vil dog ikke være i tvivl om, på hvilket plan de enkelte præstationer skal placeres, og en mere objektiv bedømmelse vil næppe kunne opnås. I nogle fag nærmer skønnet sig til matematisk nøjagtighed. Dette gælder navnlig opgave-løsningen i matematiske fag, eksperimenter i laboratorier, præstationer i færdighedsfag som musik, legemsøvelser og manuelle fag, og i sprog behøver ingen sagkyndig censor at høre ret meget på eleven eller læse mange linier af hans skriftlige opgave, før han kan fælde sit skøn. Ja, selv i behandlingen af en bibelsk, en historisk eller en litterær tekst eller det tilhørende oversigtsspørgsmål vil eleven hurtigt røbe sig.

Overfor den stadige indvending imod eksamens tilfældighed og eksaminandernes mulighed for at være „uheldig“, skal mindretallet henvise til, at man foreslår indført en årskarakter, hvorved faglærerens viden om elevernes daglige præstationer kan komme til udtryk. Derved skulle tilfældigheden have fået en rimelig afbalancering

Nedfældelsen af skønnet i de sædvanlige karaktersymboler anser mindretallet for en selvfølge. Udviklingen har vist, at man heri har fået et praktisk instrument til at graduere bedømmelsen, og alle forsøg på at erstatte de konkrete karakterbetegnelser med vidnesbyrd af forskellig art har vist sig at være mislykkedes både her og i udlandet.

Navnlig må man tage afstand fra den af flertallet foreslåede almindelige udtalelse, der skal erstatte karakterer i en stor mængde fag, spændende over så ulige fag som religion, historie, litteratur, naturfag, legemsøvelser, sang og manuelle fag etc. For det første anser man det for ugørligt at affatte et vidnesbyrd om så heterogene elementer, og for det andet nærer man den største tvivl om, at det vil kunne lykkes seminarierne på denne måde at sige andet end rene almindeligheder. Nogen graduering vil overhovedet ikke være mulig på dette grundlag. For de indstillende myndigheder, der på et sådant grundlag skulle vurdere de foreliggende ansøgere, ville en samling vidnesbyrd af denne art virke som et fuldkomment virvar, og det kan befrygtes, at større skolevæsener ville foranstalte en særlig prøve blandt de anmeldte aspiranter, i hvert fald i normale tider uden lærerman-gel, ligesom den ensartede tillid, man i kraft af den uafhængige, fælles censur nu har til seminarierne, muligvis ville blive rokket. De forskellige semmarielederes naturel og ud-tryksmåde ville også komme til at spille en rolle. I det hele ville skolemyndighederne blive nødsaget til at supplere vidnesbyrdet med andre oplysninger, og den fare ville opstå, at protektionen kom til at spille en overvejende rolle ved dimittendernes ansættelse, hvilket i hvert fald ikke ville være til nogen fordel for elever fra småkårshjem eller kredse, der i øjeblikket var fattige på formående venner.

Sluttelig skal mindretallet bemærke, at man med den ovennævnte understregning af eksaminernes nødvendighed ved en embedsuddannelse ikke vil tage afstand fra

den frie folkelige undervisnings værdi, sådan som den er udformet af folkehøjskolerne, aften- og ungdomsskolerne, arbejdernes oplysningsforbund etc. Man kan også anerkende, at der ved siden af lærernes embedsuddannelse, men ikke som et led i denne, gives plads for en personlighedsudviklende foredrags- eller studiekreds-virksomhed som den, et flertal foreslår henlagt til en 6 timers ramme med frivillig deltagelse fra elevernes side, eller som den interesselæsning indenfor en ramme af 10 ugentlige timer, fordelt over to eller tre år, som et mindretal foreslår indenfor § 11. Også ved universiteterne og andre højere læreanstalter gives der ofte forelæsningsrækker af rent udviklende, almindennende art ved siden af embedsuddannelsen, men ikke som et led i denne. Det, man tager afstand fra, er, at en del af embedsuddannelsen, efter flertallets forslag den alt overvejende del af fagene, heriblandt endog de pædagogiske hovedfag, søges fyldestgjort ved en sådan fri, folkelig undervisningsform efter folkehøjskolernes mønster og uden konkret konstatering af resultatet, mens en snæver del af uddannelsen, bestående af tilsyneladende vilkårligt valgte folkeskolefag og et enkelt eller to typiske realskolefag, underkastes en eksamenskontrol. De to principper kan ikke forenes. Enten må man fastslå, at seminarierne er frie lærerskoler, eller også må de udformes som uddannelsessteder, der sigter mod en embedseksamen. Det kan være værdifuldt for et samfund at have begge former. De enkelte skolemyndigheder kan da selv vælge, om de vil have lærere med uddannelse på en fri lærerskole uden eksamen, eller de vil have lærere med en embedseksamen.

For hele lærerstandens prestige og for skolens forsyning med betryggende kvalificerede lærerkræfter mener mindretallet, at det er af vital betydning, at læreruddannelsen sigter mod en virkelig konstatering af det opnåede resultat, og at dette udtrykkes i et eksamensbevis, der siger noget reelt, med andre ord, at lærernes anerkendelse hviler på en embedseksamen.

Til § 13.

Denne bestemmelse fastsætter, at seminariets afgangsprøve skal afholdes under samvirken med censorer, der beskikkes af undervisningsministeren for et bestemt årsmål. Dette er i overensstemmelse med den nugældende ordning (lov af 15. april 1930 § 11, stk. 1), dog at den nugældende sondring mellem faste og midlertidige censorer er bortfaldet. Derimod er det en ny bestemmelse, at det er seminariets lærere, der bestemmer spørgsmålene - med censors godkendelse — medens spørgsmålene efter den nugældende lovs § 11, stk. 2 skal bestemmes af censor efter samråd med eksaminator.

Det har været drøftet, om man i stedet for den nuværende ordning, hvor censorerne hentes udefra, ofte fra universitetet, skal gå over til den *kollegiale censor*, som findes ved eksamensskolerne. Man er enig om, at den hidtidige ordning, hvor højt kvalificerede fagfolk har varetaget censuren, har været til gavn for seminarierne, der kunne hente impulser fra censors virksomhed og samværet med ham, men at det dog ikke bør være udelukket til en vis grad at benytte seminarielærere som censorer, idet disse vil kunne føle det som en berigelse at lære andre seminariers arbejdsmåde at kende, og en dygtig seminarielærer også — ligesom en udefra kommende censor — vil kunne påvirke det seminarium, til hvilket han sendes, på heldig måde.

De skriftlige opgaver skal stilles af statskonsulenten for seminarierne efter forhandling med censorerne, dog at det skal ske efter regler fastsat af undervisningsministeriet. Man har herefter ikke ønsket en større opgavekommission af faglærere, som den findes ved de højere skolars eksaminer, men det er ikke udelukket, at ministeren kan nedsætte et mindre udvalg f. eks. til at bestemme den store 8 timers opgave til eksamen.

Kapitel 4. Den 3-årige almindelige læreruddannelse for studenter.

Til § 14.

I denne paragraf findes bestemmelsen om, at der enten på de almindelige seminarier eller på særlige seminarier kan oprettes studenterklasser, der gennem en 3-årig undervisning fører eleverne til den fuldstændige prøve for lærere i folkeskolen. Herved er den ved lov af 4. juni 1947 hjemlede midlertidige ordning af en læreruddannelse for studenter gjort permanent, dog at varigheden af undervisningen under hensyn til de i de indledende bemærkninger anførte grunde er forlænget fra $2\frac{1}{2}$ til 3 år. Et mindretal (*Bomholt, G. Hasselriis, Kålund-Jørgensen, og Stegger Nielsen*) ønsker dog som anført i bemærkningerne til §§ 2 og 3 den nuværende uddannelsestid på $2\frac{1}{2}$ år opretholdt.

Til optagelse i en studenterklasse kræves studentereksamen. Der er ikke fastsat nogen minimumsgrænse for den karakter, hvormed eksamen skal være bestået, således at enhver student kan melde sig til seminariet, på samme måde som han uden hensyn til sin eksamenskarakter kan melde sig på universitetet. Men der er dog den forskel, at det afhænger af seminariets skøn — eventuelt tillige af, hvorledes han klarer den egnethedsprøve, som han som andre aspiranter vil blive stillet overfor — om han bliver optaget eller ikke.

Til § 15.

Studenterklasserne må i fremtrædende grad tage sigte på uddannelsen af lærere til eksamensskolerne, og når denne uddannelse for sprogenes vedkommende baseres på *den nysproglige studentereksamen* og for naturlære og matematik på *den matematisk naturvidenskabelige studentereksamen*, vil der — særlig hvis den særlige uddannelse begynder allerede i 1ste klasse, hvortil bestemmelsen giver hjemmel — kunne nås et for undervisning i eksamensmellemskolen og realklassen fuldt ud tilfredsstillende resultat.

Af sprog vil her også *fransk* kunne optages som fag, således at det kan ventes, at man herigennem kan få egnede lærere til realklassens undervisning i *fransk*.

De *klassisk-sproglige studenter* vil kunne optages i studenterklasserne, men det må afhænge af de pågældendes særlige kundskaber og forudsætninger, i hvilke fag de vil kunne tage særlig undervisning.

Inden udgangen af 1ste klasse bør der foretages en bedømmelse af eleverne, således at de afgjort uskikkede allerede på dette tidspunkt kan udskilles.

Kapitel 3. Fællesbestemmelser.

Til § 16.

Optagelsesprøven skal afholdes af seminariet, der selv sørger for censorer. Ved seminarierne for småbørnslærerinder beskikkes censorerne dog som hidtil af undervisningsministeren, da dette er den eneste prøve, som de heromhandlede lærerinder underkaster sig, og der derfor er grund til at lade den kontrollere af det offentlige. Man har opretholdt den hidtil gældende praksis, hvorefter disse censorer også skal være medvirkende ved afgørelsen af, hvilke af aspiranterne der skal optages på seminarierne, et spørgsmål, der ved andre seminarier helt er overladt til seminariet selv.

Til § 17.

Ved lov af 15. april 1930 § 4, stk. 2, blev der nedsat et stående udvalg bestående af 7 medlemmer, hvoraf 3 udpeges af statsseminariernes forstandere og 4 af forstanderne for

de private seminarier; dette udvalg skulle være rådgivende for ministeren dels med hensyn til ændringer i reglerne om optagelse på seminariet (§ 4, stk. 2), dels om målet for undervisningen og fordringerne i de enkelte fag ved den afsluttende prøve (§ 7), dels ved valg af censorer (§11, stk. 1) og endelig ved affattelsen af de almindelige bestemmelser om lovens gennemførelse (§ 19).

Dette udvalg har siden den tid fungeret tilfredsstillende både for ministeriet og seminarierne, og der er enighed om at foreslå det opretholdt, dog således at den af seminarierne valgte repræsentation under hensyn til, at tallet på seminarier i de senere år er forøget, forhøjes til henholdsvis 4 (for statsseminarier) og 5 (for privatseminarier); desuden er der enighed om, at *Seminarieelevernes Landsråd*, der i de senere år har nået en sådan fasthed, at det er rimeligt at betragte det som en fast institution, der også kan have en stemme med ved afgørelsen af seminariespørgsmål, skal kunne vælge en repræsentant.

Kommissionens flertal har dernæst bøjet sig for ønsker fra *Damnarks Lærerforening* og *Real skole foreningen* om også at blive repræsenterede i udvalget, men et mindretal (*Egebæk*) anser deres interesse i dette udvalg, der kun behandler seminariernes interne forhold, for så fjern, at man ikke mener, at de bør have nogen repræsentant i udvalget, der vil tabe i forhandlingsdygtighed, jo større det bliver.

Der er ikke givet særlige regler til at sikre, at studenterseminarier eller rene kvindeseminarier bliver repræsenterede i udvalget, men behandles der et spørgsmål, der særlig angår en seminarieform, der ikke er repræsenteret i dette, skal efter ministerens bestemmelse en eller flere repræsentanter for denne seminarieform tilkaldes; på samme måde kan også repræsentanter for øvelsesskolerne tilkaldes.

At ministeren eller en stedfortræder for ham leder forhandlingerne i udvalget, og at statskonsulenten deltager i disse, stemmer med den hidtidige praksis.

Til § 18.

Som ved lov af 15. april 1930 § 19 er det ved denne paragraf henskudt til undervisningsministeren at fastsætte de nærmere regler for seminariernes undervisning, fagenes omfang og lærerprøvers afholdelse efter forhandling med udvalget efter § 17. Han beskikker også censorer, efter at udvalget har udtalt sig om valget af disse.

Til § 19.

Den i lov af 15. april 1930 § 8 givne bestemmelse, hvorefter statskonsulenten for seminarierne er tilsynsførende med seminarierne og formand for censorerne, er gentaget ved denne bestemmelse.

Til § 20.

Ved lov af 15. april 1930 § 10 stk. 1 er det fastsat, at adgang til at gå op til 1ste del af lærerprøven har enhver, der har gennemgået seminariets 2den klasse, og adgang til 2den del af prøven har enhver, der har gennemgået seminariets ældste klasse; til 1ste del dog kun, såfremt seminariet indstiller ham dertil.

Tanken hermed er at fastslå, at seminariet kan nægte at indstille en elev til 1ste del af eksamen, men derimod ikke til 2den del; har man ladet ham fortsætte lige til udgangen af 4de klasse, kan han ikke afvises lige før den afsluttende prøve.

Nærværende lovforslag fastslår intet om, at lærereksamen skal være delt i 1ste og 2den del, men henskyder ganske dette til administrationen — der kan være afslutning

på nogle fag efter 1ste, 2den eller 3die klasse, som det anses for rigtigst — og kan derfor ikke give særlige regler for de enkelte dele af eksamen. Den særlige regel for den elev, der er nået frem til afsluttende eksamen, har man ikke anset det for nødvendigt at opretholde, men mener at indstilling fra seminariets side altid må være betingelsen for, at en elev kan gå op til en prøve.

Den i lov af 15. april 1930 § 8 stk. 2, givne regel, hvorefter 2den del skal bestås senest 4 år efter 1ste del, kan ikke gentages i denne lov, der ikke fastslår regler om eksamens deling, og bestemmelsen om, at 2 af disse 4 år kan tilbringes udenfor seminariet har vist sig at være uden praktisk betydning.

Til § 21.

Bestemmelsen i § 3 i lov af 15. april 1930, stk. 1, om øvelsesskoler ved alle seminarier er gentaget i nærværende paragraf; men det er udtalt, at øvelsesskolen principielt skal være en selvstændig til seminariet knyttet skole og kun under særlige forhold og med ministerens godkendelse kan være en kommunal skole. Ny er bestemmelsen om, at en kommune, der en gang har forpligtet sig til at stille øvelsesskole til rådighed for et seminarium, ikke kan tilbagekalde dette tilsagn, og dermed bringe seminariets eksistens i fare.

Ny er endvidere bestemmelsen om, at øvelsesskolerne ved seminarierne for småbørnslærerinder skal omfatte de første 4 årgange og for andre seminarier være 7-klassede. Mindre øvelsesskoler vil ikke kunne tilfredsstille de krav, der stilles til elevernes praktiske uddannelse, og man mener, som det vil fremgå af § 22, heller ikke, at en skole af den her fastslåede størrelse vil kunne dække behovet. Det må jo nemlig erindres, at funktionen som øvelsesskole påvirker hele skolens undervisning og kan virke så forstyrrende på denne, at man må drage omsorg for, at seminarieelevers virken i skolen ikke tager overhånd, men at dens almindelige funktion som folkeskole i tilbørlig grad kan tilgodeses.

Med hensyn til de bestående seminarier kan man imidlertid ikke stille strenge krav, men må tillade dispensation fra de ovenfor stillede krav.

Det af et mindretal (*Disa Christjansen, K. Jespersen, Niels Nielsen og Paaskesen*) stillede ændringsforslag har kun betydning, forsåvidt det af mindretallet til § 5 stillede ændringsforslag vedtages.

Til § 22.

Som anført ovenfor vil øvelsesskolerne ikke uden at blive overbelastede kunne tilfredsstille kravet om øvelser i praktisk skolegerning for seminarierne elever, men disse må også have adgang til at følge undervisningen i andre skoler, kommunale skoler og anerkendte privatskoler, både eksamensfri skoler — herunder særklasserne —, eksamensmellemskoler og realklasser. Det må derfor gøres til pligt for alle offentlige skoler og private skoler, der modtager statstilskud, at stille sig til rådighed for seminarierne, idet det synes naturligt, at disse skoler, der alle nyder godt af seminarierne virksomhed, også yder deres bidrag til, at uddannelsen af de unge lærere bliver så god som muligt.

Finder en skole, at den overbelastes, hvis den skal opfylde seminariets ønsker, kan spørgsmålet forelægges ministeriet til afgørelse.

Der vil ved denne udstationering af elever ofte kunne blive tale om befordring af elever til omegnsskoler, og denne befordring må bekostes af seminariet og kan ikke pålægges eleverne; for statsseminarierne må udgiften hertil afholdes af statskassen, for privatseminarierne må der, for at undgå at udgiften lægges på eleverne, ydes fuld refusion af statskassen i forhold til den gennemsnitlige tilsvarende udgift ved statsseminarierne.

Det af et mindretal (*Andreassen, Bomholt, Michelsen og E. Torkild-Hansen*) stillede ændringsforslag har kun betydning, hvis det af dette mindretal stillede forslag til §§ 6 og 10 vedtages.

Til § 23.

Der er enighed om at foreslå, at der foruden den i §§ 21 og 22 omhandlede uddannelse i praktisk skolegerning skal indlægges i seminarietiden et *3-måneders praktikum*, hvor elever helt skal arbejde i en skole og derved få lejlighed til på en bedre måde end ved deltagelse i undervisningen i en øvelsesskole eller en anden skole at leve sig ind i en skoles liv, at arbejde mere selvstændigt, og derved få øvelse i at undervise; først derved vil han også selv komme til klarhed over sine mangler og vanskeligheder. Denne virksomhed må altid ske under tilsyn og vejledning af ældre lærere og kan derfor ikke sammenlignes med den vikarvirksomhed, som seminarieelever i de senere år på grund af lærermangelen har måttet påtage sig, og hvor der ofte er opstået disciplinære vanskeligheder, som de unge ikke altid selv har kunnet overvinde. Ved denne udsendelse vil seminarieeleven altid virke ved siden af en fungerende lærer, hvem ansvaret for undervisningen påhviler, og først efterhånden få overladt klasser, hvis undervisning han har fulgt, til selvstændig virksomhed.

I disse måneder beholder eleven sit stipendium, men får ingen løn. Der kan være fare for, at han så i påkommende tilfælde kommer til at virke som en billig vikar, og dette vil selvfølgelig også kunne indtræde ved pludseligt indtrædende forfald, men for længere tid vil sådan virksomhed ikke finde sted, og der må drages omsorg for, at eleven, hvis forfaldet strækker sig ud over et par dage, snarest afløses af en fuldt uddannet vikar.

Kommissionen har overvejet, om det ikke var muligt at gå til en ordning som den, der påtænkes i *Sverige*, hvor man lægger *et helt års praktisk virksomhed* ind i seminarietiden; dette gøres derved, at der normeres det tilstrækkelige antal faste embeder, der altid står rede for seminarieeleverne; disse skal da to og to tiltræde et sådant embede, og hver oppebære den halve løn for dette. En tilsvarende ordning er næppe gennemførlig i *Danmark* og ville, selvom kommuner i seminariets omegn kunne tænkes at ville gå med til oprettelse af sådanne praktikantembeder, sikkert møde afgørende modstand hos forældrene, der ikke ville finde sig i, at deres børn år efter år undervistes af unge seminarieelever i stadig vekslende følge. Selvom der indenfor kommissionen har været stærke røster for, at man først ville få den fulde nytte af et praktikum, der strækker sig over et helt år, anser man de praktiske vanskeligheder for en sådan ordning, der ville nødvendiggøre, at 6—700 embeder af denne art stod til rådighed hvert år, som uovervindelige.

For eleverne vil det ofte være af betydning at komme til en skole i deres hjemstavn eller en anden skole, som de har kendskab til. Fordelingen af eleverne blandt de egnede skoler, til hvis udpegning amtsskolekonsulenten for landsbyskolernes vedkommende må yde hjælp, kan derfor ske under hensyntagen til elevernes ønsker, men den endelige afgørelse må ligge hos seminariets rektor, der jo først og fremmest må tage hensyn til, om den vejledende lærer er egnet til at være mønster for en ung elev, og derfor ikke kan være pligtig at godkende enhver, der foreslås ham.

Også til denne støtte for seminariets undervisning må alle offentlige folkeskoler og alle anerkendte privatskoler, der oppebærer statstilskud, være pligtige at stille sig til rådighed.

Det *3-måneders praktikum* skal indgå både i småbørnslærerindernes, studenterlærernes og de 4-årige lærerelevers undervisning.

Til § 24.

Kommissionen er enig om, at *personer, der ikke tilhører folkekirken*, skal kunne indstille sig til lærereksamen på lige fod med andre, selvom de forlanger sig fritaget for at deltage i undervisningen i kristendomskundskab; efter den af flertallet foreslåede eksamensform, bliver der ikke spørgsmål om nogen hovedkarakter, men eksamensbeviset vil få en påtegning om, at de ikke kan ansættes i embeder, som kræver undervisning i kristendomskundskab.

Med hensyn til *legemsøvelser og kvindelig håndgerning* er det allerede nu reglen, at den, der på grund af svagelighed eller legemlig mangel ikke kan deltage i undervisningen eller ikke i det fulde omfang, kan fritages for eksamen i faget, således at denne omstændighed ikke får indflydelse på hovedkarakteren, der beregnes, uden at faget medtages. Om særlige regler for beregningen af hovedkarakteren bliver der efter de af flertallet foreslåede regler vedrørende eksamen ikke tale, men iøvrigt foreslås reglen opretholdt og afgørelsen henlagt til seminariet, der må drage omsorg for, at de pågældende deltager i det mulige omfang, f. eks. deltager i de gymnastiske øvelser, som eleverne kan overkomme, men fritages for andre, eller deltager alene i den teoretiske undervisning. Elever, der er helt umusikalske, kan dernæst — som hidtil — efter samråd med sanginspektøren fritages for *undervisning i sang og musik*. — Med hensyn til seminarierne for småbørnslærerinder, der altid bør kunne synge med børnene, lede deres legemsøvelser og undervise dem i håndgerning, henvises til reglen i § 6, stk. 5, hvorefter sådanne elever normalt ikke kan optages i et sådant seminarium.

Om alle gælder det, at der gives deres afgangsbeviser påtegning om, at de ikke på seminariet har modtaget undervisning i det fag, for hvilket de har været fritaget.

Til § 25.

Som det hidtil har været tilfældet, bør de elever, der ønsker det, også kunne få undervisning i *orgelspil* på seminariet, og hvis de består prøven deri, får deres eksamensbevis påtegning herom.

Medens man med hensyn til *skolesang* mener, at enhver, der har deltaget heri, altså enhver, der efter seminariets og sanginspektørens skøn ikke er så umusikalsk, at han bør fritages derfor, også må kunne undervise i dette fag som i ethvert andet af seminariets fag, har man bevaret reglen om, at kun den, der har særlige kvalifikationer, kan påtage sig at forestå *kirkesang*, og at dette skal fremgå af afgangsbeviset; hertil er hidtil krævet en fagkarakter af mindst g i sang og musik, mindst g særlig i sang og sådanne stemmemidier, at den pågældende kan lede sangen i en kirke.

Afsnit II.

Statsseminarierne.

Til § 26.

Den i lov af 15. april 1930, § 2, givne bestemmelse om, at undervisningen på statsseminarierne er vederlagsfri, er gentaget i denne paragraf med tilføjelse, at eleverne uden har adgang til statsunderstøttelse.

Til § 27.

Medens statsseminariernes ledere hidtil har været kaldt forstandere, foreslås de fremtidig kaldt rektorer som lederne af alle andre danske højere læreanstalter, hvilket også stemmer med, hvad der er regel i *Sverige og Norge*.

Et mindretal (*Willy Andersen, Barfod, Bjørneboe, Bomholt, Disa Christjansen, Mathilde Hansen, G. Hasselriis, Niels Nielsen, Inger Merete Nordentoft, Paaskesen*) finder det af afgørende betydning, at den, der skal lede et seminarium, har et indgående kendskab til undervisningsarbejdet, og stiller derfor forslag om, at ingen kan udnævnes til rektor for et statsseminarium, som ikke i mindst 5 år har haft sin væsentligste virksomhed ved undervisning. Et andet mindretal (*Egebæk og Utoft Sørensen*) finder, at dette krav bør skærpes derhen, at den pågældende i mindst 5 år skal have haft sin hovedvirksomhed ved et seminarium, men mindretallet mener ikke, at denne bestemmelse bør optages i loven.

Til § 28.

Reglen i lov 15. april 1930, § 12, stk. 1, om en *pædagogisk prøve* som betingelse for ansættelse som lærer ved et seminarium, er gentaget her. Prøven har nu bestået i ca. 20 år, og selvom det kun er et forholdsvis ringe antal lærere, der har underkastet sig prøven, og denne derfor også ofte har måttet tages efter, at den pågældende er blevet knyttet til et seminarium, som en betingelse for at få fast ansættelse ved dette, er der dog enighed om dens værdi, således at den ønskes opretholdt. Kravet gælder dog kun for lærere ved statsseminarier, men har aldrig været betingelse for ansættelse ved privatseminarierne.

Seminariernes faste lærere foreslås fremtidig kaldt *lektorer*, således som det er tilfældet ved de svenske seminarier. I det stærke samkvem mellem de nordiske seminarier, som de senere år har set, ei en overensstemmelse på dette punkt meget ønskelig, og det er desuden rimeligt med denne mere ansættelse af lærertitel at særtægne de mænd og kvinder, der er knyttet til en højere læreanstalt og har den betydningsfulde virksomhed at uddanne landets kommende lærere; deres og deres skoles betydning er derfor i ingen henseende ringere end gymnasierne og de lektorer, der har deres gerning ved disse.

Kommissionen er enig om nødvendigheden af en passende nedsættelse af seminarielæktorernes pligtige timetal, da dette er en forudsætning for, at de i lovforslaget nedlagte tanker kan føres ud i livet. Der tænkes i denne forbindelse på det store arbejde, den ny undervisningsform, som man ønsker skal være seminariernes særpræg, vil kræve af lærerne. Den individuelle undervisning, der må gives mange elever ved den dybtgående behandling af perioder og områder indenfor fagene, som det er tanken at give, vil sammen med øget hjemmearbejde og udvidelse af egne kundskaber belaste lektorernes arbejdskraft i så høj grad, at der til gengæld må gives dem følelig lettelse i deres skolearbejde.

At de er forpligtede til også at overtage timer i øvelsesskolen for derved stadig at være i kontakt med arbejdet med børnene, stemmer med reglen i lov af 15. april 1930, § 3, stk. 3.

Til § 29.

Medens kravet om en *pædagogisk prøve* som betingelse for ansættelse i en seminarielærerstilling hidtil kun har været gældende for de 4 årige seminarier, foreslås den ved nærværende paragraf også gjort gældende ved *seminarier for småbørnslærere*.

Af tilsvarende grunde som anført ovenfor til § 28 er kommissionen enig om nødvendigheden af en passende nedsættelse af lærernes pligtige timetal.

Et mindretal (*Kålund-Jørgensen*) foreslår, at også småbørnsseminariernes lærere kaldes lektorer.

Til § 30.

I lov af 15. april 1930 § 12, stk. 2, er det fastsat, at øvelsesskolens leder skal normeres som seminarielærer og udnævnes og lønnes som sådan, dog sådan at lederen af en øvelsesskole med købstadsskoleordning skal udnævnes efter de almindelige for skoleinspektører gældende regler.

Ved tjenestemandsløven af 6. juni 1946 § 880 er der dernæst normeret en særlig lønningssats for skoleinspektører ved de statsøvelsesskoler, der er købstadordnede.

I overensstemmelse med de således allerede gældende regler foreslås det, at lederen for en købstadsordnet øvelsesskole normeres som skoleinspektør, lederen for en landsbyordnet øvelsesskole som lektor.

Med hensyn til udnævnelsen af lederen af en statsøvelsesskole gælder ingen særlige regler; der er ingen særlig ret for den stedlige skolekommission til at udtale sig om indstillingen. Ved udnævnelse af lærere gælder derimod den allerede i lov af 15. april 1930 § 12, stk. 3, fastsatte regel, at den stedlige skolekommission skal have haft lejlighed til at udtale sig.

Med hensyn til kommunale skoler gælder de sædvanlige regler om indstilling og udnævnelse af leder og lærere, dog at seminariets rektor skal have haft lejlighed til at udtale sig. For kommunale øvelsesskoler i København gælder de for udnævnelse af skoleinspektører og lærere i Københavns kommune gældende regler, og for sådanne øvelsesskoler er der ikke tillagt rektoren nogen ret til at udtale sig forinden udnævnelsen.

Der har indenfor kommissionen været enighed om, at der i den fremtidige seminarieordning må lægges større vægt på uddannelsen i praktisk skolegerning, og det bliver derfor nødvendigt at sikre øvelsesskolerne tilgang af velkvalificerede, erfarne lærere fra folkeskolen. Man anser det derfor for påkrævet, at der foretages en passende nedsættelse af øvelsesskolelærernes pligtige timetal, samt at der i forhold til omfanget af deres arbejde med seminarieelevernes oplæring udover den for øvelsesskolelærere i tjenestemandsløvens § 881 normerede faste lønning ydes dem et særligt på finansloven fastsat honorar. Den foreslåede bestemmelse om, at der skal tillægges de lærere ved andre skoler, der deltager i den praktiske oplæring, særlige honorarer, stemmer med den nuværende praksis.

Til § 31.

Som allerede fastsat i lov af 15. april 1930, § 16, skal lærerne ved et seminarium med rektor som formand danne et lærerråd, der dels får afgørende betydning ved optagelse af eleverne, dels fremtidig vil få til opgave i fællesskab at affatte det almindelige vidnesbyrd om eleven, der skal påføres dennes afgangsbevis.

Hidtil har kun de faste lærere været medlemmer af lærerrådet, efter den nye formulering skal alle lærere — herunder timelærerne og selvfølgelig også aspiranter — være medlemmer.

Flertallet (*Willy Andersen, Andreassen, Aroin, Barfod, Bjørneboe, Disa Christjansen, Mathilde Hansen, K. Jespersen, Jørgen Jørgensen, Inger Merete Nordentoft, Novrwp, Paaskesen, I. E. Rambusch, Utoft Sørensen*) stiller forslag om, at det elevråd, som allerede findes ved de fleste seminarier, og som det ofte forhandles med vedrørende seminariets forhold i det hele, skal lovfæstes; man finder det rimeligt, at denne faktisk tilstedeværende institution gøres til et fast led i seminariernes administration, idet man peger på, at elevrådenes tilværelse er forudsat ved den bestemmelse i § 17, der sætter en repræsentant for elevernes landsråd ind i det deromhandlede udvalg — landsrådet hviler jo

nemlig på og vælges af elevrådene ved alle seminarier i landet. Yderligere vil det være rimeligt og mest tilfredsstillende, at der gives faste regler for elevrådets opgaver, hvilket kun kan ske, hvis det bliver et fast led i styrelsen.

Beføjelseme for lærerrådet og for elevrådene skal fastsættes af undervisningsministeriet.

Et mindretal (*Bomholt, Egebæk, G. Hasselriis, Herluf Jensen, Michelsen, Niels Nielsen, Stegger Nielsen, Stenberdt, E. Torkild Hansen*) kan ikke tiltræde, at elevråd ved seminarierne på denne måde gøres til obligatoriske institutioner.

AFSNIT III.

De private seminarier.

Til § 32.

I overensstemmelse med, hvad der allerede er fastslået i lov af 15. april 1930, § 15, er anerkendelsen af private seminarier opretholdt ved nærværende paragraf.

Betingelsen for anerkendelsen er:

- 1) at rektoren af undervisningsministeren erkendes skikket til gerningen; dette stemmer med den hidtidige bestemmelse som fastslået i nævnte § 15,
- 2) at seminariet ved optagelse af elever, seminariets ordning og klassedeling, undervisningens omfang og mål samt elevernes undervisning i praktisk skolegerning følger samme regler som statsseminarierne; dette stemmer også med, hvad der tidligere krævedes. I denne forbindelse henvises til bestemmelsen i § 11, stk. 6, hvorefter ministeren skal godkende ordningen af den særlige undervisning i enkelte fag på privatseminarierne,
- 3) at ministeren kan godkende lærerkræfter, lokaler og undervisningsmateriel samt øvelsesskolen; også dette stemmer med de hidtil fastsatte krav, dog at man har medtaget „lærerkræfter“, der ikke er nævnt i lov af 15. april 1930 § 15.

Med hensyn hertil bemærkes, at kommissionen er enig om, at de private seminarier skal have den fulde frihed til selv at vælge deres lærere, og at en godkendelse af disse — for hvilke der ikke som ved statsseminarierne kræves pædagogisk prøve — i hvert enkelt tilfælde ville stride mod ideen ved private undervisningsanstalter overhovedet. — Derimod mener man ikke, at de private seminariers frihed trædes for nær, selvom lærerkorpsets kvalitet er et moment, der også må tages i betragtning ved spørgsmålet om godkendelsen, således at denne kan gøres afhængig af, at helt ulødige kræfter erstattes med andre.

Om en lovbeskyttet ret til oprettelse af lærerråd ved private seminarier har der ikke været tale.

Der findes faktisk elevråd ved de Heste private seminarier, men om en i loven fastsat regel om deres oprettelse eller om faste regler for deres funktion kan der næppe være tale. Dog er det en selvfølge, at Seminarieelevernes Landsråd må være et udtryk ikke alene for statsseminarier, men også for privatseminariers elever, og at disse skolers elevråd, hvis de findes, derfor også må være med til at vælge landsrådet.

Når disse betingelser er opfyldt, vil seminariet blive anerkendt for 6 år ad gangen og få ret til at afholde lærereksamen med samme rettigheder som statsseminarierne.

Det af mindretallet (*Willy Andersen, Barfod, Bjørneboe, Bomholt, Disa Christjansen, Mathilde Hansen, G. Hasselriis, Niels Nielsen, Inger Merete Nordentoft, Paaskesen*) stillede ændringsforslag svarer til det ad § 27 stillede, og de af et andet mindretal (*Egebæk og Utoft Sørensen*) til § 27 gjorte bemærkninger gælder også her.

Til § 33.

Denne bestemmelse svarer ganske til bestemmelsen i lov af 15. april 1930 § 16.

Til § 34.

Heri fastslås den allerede i praksis bestående regel, at privatseminariernes elever har samme adgang til statsunderstøttelse som eleverne ved statsseminarierne, samt desuden adgang fcil en særlig understøttelse til hjælp til dækning af privatseminariernes skolepenge.

AFSNIT IV.

Videregående læreruddannelse.

Til § 35.

Lærerhøjskolens forhold har tidligere været genstand for behandling i et af undervisningsministeriet i 1942 nedsat udvalg, hvis betænkning fremkom i september 1943. De heri fremsatte forslag kunne imidlertid ikke fremmes under departementschefstyret, og senere har der ikke været særlig anledning til at genoptage sagen. Nærværende kommission har efter sit kommissorium og sin sammensætning ikke ment at kunne indlade sig på en dyberegående behandling af alle de problemer, der i udvalgsbetænkningen fra 1943 og senere ved henvendelser til undervisningsministeriet fra lærerhøjskolens rektor og Danmarks Lærerforening er rejst vedrørende lærerhøjskolen. Man har derfor foreslået, at der nedsættes et særligt udvalg til behandling af lærerhøjskolens forhold, men man har dog fundet, at lærerhøjskolen også i den fremtidige læreruddannelse vil få en så central plads, at det vil være rimeligt allerede i nærværende lov at lovfæste dens eksistens og ikke blot som den hidtil gældende lovgivning — seminarieloven af 1930 § 17 — forudsætningsvis regne med lærerhøjskolen som bestående. Man foreslår derfor ved bestemmelsen i § 35, stk. 1, fastslået, at lærerhøjskolen er statens højskole for den videre uddannelse af folkeskolens lærere, og mener herved at have åbnet mulighed for under lærerhøjskolen at samle al af staten arrangeret videregående læreruddannelse, hvorved man specielt har haft statens tegnelærerkursus, håndarbejds-kursus og sløjdlærerkursus, der hidtil **har** været gennemført som sommerferiekursus, for øje. Også kursus i legemsøvelser, herunder virksomheden ved Danmarks Højskole for legemsøvelser, kunne der være spørgsmål om at henlægge under lærerhøjskolens ledelse, således at der bliver større mulighed end i øjeblikket for at tilrettelægge hele den videregående læreruddannelse fra eet centralt sted og skabe større mulighed for kombination mellem, de forskellige fag, end der består i øjeblikket, men da højskolen for legemsøvelse for få år siden har fået sådanne udvidelser på sit nuværende sted, at det vil være urimeligt nu at tilstræbe dens overflytning til Danmarks Lærerhøjskoles ny bygning, mener man, at denne uddannelse **bør** forblive som hidtil.

Derimod bør det være målet, når de bygningsmæssige forhold tillader det, at indordne de andre kursus — tegnelærerkursus, håndgerningskursus og sløjdlærerkursus — under lærerhøjskolen og at henlægge dem til lokaler i dennes bygning.

Selvom i så fald f. eks. sløjdkursus bør anlægges på så bred en basis, at begge sløjdretninger — Dansk skolesløjde og Askosløjden — vil blive repræsenterede på lærerhøjskolen, hvis undervisning må gå ud på at indføre eleverne i begge systemer, udelukker denne overførelse af sløjdlæreruddannelsen til lærerhøjskolen ikke opretholdelsen af de nu bestående skoler som centralsteder for hver sin retning indenfor sløjdundervisningen.

Ved bestemmelsen i stk. 3 har man uden iøvrigt at tage stilling til, hvorvidt eller hvorledes det vil kunne gøres i praksis, åbnet mulighed for, at de i øjeblikket stærkt udbredte, af staten understøttede provinslærerkursus, som man mener også fortsat vil have en opgave med hensyn til den rent fagligt betonedede efteruddannelse af folkeskolens lærere, vil kunne inddrages under lærerhøjskolens ledelse.

Bestemmelsen i stk. 4, om at lærerhøjskolen ledes af en rektor, lovfæster den allerede gældende ordning.

Ved bestemmelsen i stk. 5 henskydes hele den nærmere ordning af lærerhøjskolens virksomhed, som man som anført ikke har anset sig for kompetent til at indgå nærmere på, til en af ministeren udfærdiget særlig bekendtgørelse.

Til § 36.

Ved denne bestemmelse fastslås som lærerhøjskolens hovedopgave, at den skal give en videre uddannelse i alle folkeskolens fag og eventuelt andre fag, der er af betydning for lærerne under deres gerning. Denne del af lærerhøjskolens virksomhed vil i særlig grad kunne virke fremmende på elevernes personlige udvikling, foruden at den giver dem øget faglig og pædagogisk indsigt, og vil særligt kunne virke befrugtende på lærere, som i nogle år har virket i skolens tjeneste, og som gennem deltagelsen i et årskursus vil kunne hente nye faglige og almen menneskelige impulser til gavn for deres fortsatte virke i skolens tjeneste.

Til § 37.

Efter den af kommissionens flertal foreslåede ordning af seminarieuddannelsen vil det kunne forekomme, at en lærer, der på seminariet har valgt uddannelse på een linie, senere i skolen stilles overfor at skulle undervise i et fag fra en anden linie. Man har derfor fundet det naturligt at lade lærerhøjskolen optage løsningen af denne opgave gennem særlige kursus, der slutter med eksamen svarende til de i de pågældende fag ved seminarierne afholdte eksaminer.

Da lærerhøjskolen ikke for tiden vil blive i stand til at løse denne opgave for så vidt angår faget sløjde, har man anset det for hensigtsmæssigt at optage en udtrykkelig bestemmelse om, at uddannelsen i dette fag indtil videre vil kunne foregå ved de bestående sløjdlærerskoler (i København og Askov).

For kommissionens mindretal (*Kålund-Jørgensen* og *Stegger Nielsen*), der foreslår hele den særlige uddannelse i eksamensskolens fag henlagt til lærerhøjskolen, er denne bestemmelse af særlig betydning, idet lærerhøjskolen da må være forberedt på til disse kursus at modtage alle de lærere, der skal undervise i eksamensskolens særlige fag.

Til § 38.

I udvalgsbetænkningen af 1943 blev der givet udtryk for ønskeligheden af, at det blev pålagt skolefondene at udrede $\frac{4}{5}$ af vikarudgiften for lærere, der søger årskursus

på lærerhøjskolen. Tanken blev taget op i lønningskommissionen af 1946 og ved lærerlønningsloven af 12. juli 1946 § 7, stk. 3, blev det fastsat, at der i et på finansloven fastsat omfang er adgang for faste lærere, timelærere og faste vikarer, der holder vikar for at gennemgå yderligere uddannelse, til at få $\frac{1}{2}$ af vikarudgiften afholdt af statskassen. Der har herefter været stillet 100 portioner til rådighed, men disse har til en vis grad på grund af den herskende lærermangel og de deraf følgende vanskeligheder ved at skaffe vikarer ikke i de sidste år kunnet udnyttes fuldt ud. Der er imidlertid for kommissionen ingen tvivl om, at dette også for en væsentlig del skyldes, at der med deltagelsen i et årskursus er forbundet så store udgifter og afsavn, at lærere fra provinsen i almindelighed ikke kan magte dem. Såfremt man vil sikre lærerhøjskolen en tilstrækkelig tilgang af kursister fra provinsen, navnlig af sådanne, der har virket nogen tid i folkeskolens tjeneste, anser kommissionen det derfor for uomgængeligt nødvendigt, at det offentlige overtager hele vikarudgiften. Man har indgående overvejet spørgsmålet om at lade skolerådene eller kommunerne bære en del af denne vikarudgift, men har opgivet tanken navnlig under hensyn til, at man ikke kan eller bør tvinge en lærer til at forblive i embede i den kommune eller skolerådsreds, der har deltaget i udgifter til hans videreuddannelse, og at det vil være ubilligt at kræve, at en kommune skal bidrage til videreuddannelse af en lærer, som måske umiddelbart efter kursus søger andet embede. Man har også overvejet at gøre opnåelse af fuld vikarhjælp afhængig af, at kommunen frivillig ydede en brøkdel, men er klar over, der i så fald næppe ville blive bevilget fri vikar i det ønskelige omfang. Kommunen vil dog ikke ved forslaget om at lade staten alene bære hele vikarudgiften blive uden herredømme over situationen, idet tilladelsen til at holde vikar som hidtil skal gives af kommunalbestyrelsen i henhold til lærerlønningslovens § 7, stk. 2.

Af de i lærerlønningslovens § 7, stk. 3, opstillede betingelser har man opretholdt, at den pågældende lærer helt må ophøre med sin lærergerning i kursustiden på grund af det pågældende kursus, men iøvrigt henskedt til fastsættelsen af disse betingelser til et af undervisningsministeren udstedt reglement, idet det navnlig ikke kan overses, hvorvidt den nu i § 7, stk. 3, stillede betingelse om 3 års tjeneste skal opretholdes i det hele eller kun under særlige forhold. Af hensyn til skolens forsyning med kvalificerede faglærere vil uddannelsen efter § 37 ofte være nødvendig også for yngre kræfter.

Da den gældende regel i lærerlønningsloven af 12. juli 1946 § 7, stk. 3, giver hjemmel for ydelse af vikarhjælp til andre kursus end de af lærerhøjskolen og højskolen for legemsøvelser oprettede, har man, da nævnte bestemmelse i lærerlønningsloven foreslås ophævet, anset det for nødvendigt ved den særlige bestemmelse i stk. 3 at opretholde denne adgang efter ministerens nærmere bestemmelse. Bestemmelsen vil have praktisk betydning bl. a. for deltagere i specialkursus i husholdning ved Århus universitet.

Et mindretal (*Stegger Nielsen*) har med hensyn til denne og de følgende bestemmelser ønsket fremhævet, at hans tilslutning må ses i forbindelse med det af ham m. fl. stillede mindretalsforslag vedrørende § 11.

Til § 39.

Denne bestemmelse svarer i det hele til den gældende bestemmelse i lærerlønningslovens § 7, stk. 4.

Til § 40.

Efter de hidtil gældende regler har den private skoles lærere under deltagelse i lærerhøjskolens kursus været henvist til udelukkende at klare sig med de relativt beskedne

beløb, der har kunnet ydes dem af stipendiebevillingen, og resultatet har da også været, at den private skoles lærere kun i meget beskedent antal har deltaget i lærerhøjskolens kursus. Under hensyn til den betydning, som den private skole har i det danske skolesystem, hvilket giver sig udtryk i de for de forskellige skoleformer lovfæstede ret betydelige statstilskud, finder man det imidlertid ønskeligt, at den private skoles lærere med hensyn til muligheden for at få et lærerhøjskoleophold ligestilles med folkeskolens lærere.

Til § 41.

Efter de i lærerlønningsloven fastsatte regler bevilges vikarhjælpen af skolerådene. Da skolerådene imidlertid ikke har nogen mulighed for, selv med amtsskolekonsulentens bistand, at bedømme ansøgere fra købstadskolerne og København, og fordelingen af det til rådighed værende, af finanslovsbevillingens størrelse begrænsede antal vikarportioner mellem de forskellige skoleråd, hvis behov kan være svingende fra år til år, vil kunne volde praktiske vanskeligheder, foreslår man, at fordelingen henlægges til lærerhøjskolens rektor, der vil kunne foretage den samtidig med, at han tager stilling til selve optagelsesspørgsmålet. Det må i denne forbindelse bemærkes, at de lokale skolemyndigheder ikke herved berøves indflydelse på afgørelserne, idet ansøgningerne om optagelse og bevilling af vikarhjælp altid vil foreligge med de lokale skolemyndigheders udtalelse. At lærerhøjskolens rektor fordeler understøttelserne af stipendiekontoen stemmer med hidtidig praksis.

AFSNIT V.

Lovens gennemførelse og ikrafttræden.

Til § 42.

Undervisningsministeren må selvfølgelig have ret til at fastsætte bestemmelser om lovens gennemførelse — dette følger allerede af lovforslagets § 18, stk. 1 — og om de fornødne overgangsbestemmelser. Det er ikke tanken at undtage disse forhold fra forhandlingen i det i § 17 omhandlede udvalg.

Da de i forslaget indeholdte bestemmelser bl. a. om uddannelsestiden ikke umiddelbart lader sig anvende på de i de senere år oprettede aftenseminarier, som bør have mulighed for at fortsætte deres virksomhed, foreslår man ved en tilføjelse til nærværende paragraf undervisningsministeren bemyndiget til i fornødent omfang at fravige de almindelige regler for disse seminariers vedkommende.

Til § 43.

Loven tænkes at træde i kraft 1. april 1953, således at eksamen efter de nugældende regler finder sted sidste gang i sommeren 1952.

Man mener ikke, at denne regel vil volde nogen vanskelighed for de klasser, der allerede har begyndt læsningen efter den gamle ordning, idet den ny eksamensform i det store og hele vil være en lettelse. Skulle der være betænkeligheder ved at behandle de elever, der allerede i 1952 er kommet frem til seminariets 3die eller 4de klasse med undervisning efter de hidtidige regler og med den hidtidige eksamensform som mål, efter de nye regler, må det stå i ministerens magt ved de fornødne overgangsbestemmelser at give tilladelse

til afholdelse af en todelt eksamen — en gammel og en ny — i de første år efter lovens ikrafttræden.

Da de for den videregående læreruddannelse i afsnit IV, §§ 35—41 givne bestemmelser ikke som de øvrige bestemmelser griber ind i en under den hidtil gældende ordning påbegyndt uddannelse, foreslås det dog, at disse bestemmelser træder i kraft straks.

Med lovens ikrafttræden må de hidtidige love om læreruddannelse til folkeskolen bortfalde.

Forslagets økonomiske konsekvenser»

Med hensyn til de med gennemførelsen af nærværende forslag forbundne udgifter har et af kommissionens flertal nedsat udvalg foretaget følgende beregninger:

Udvalget, der har bestået af *E. Torkild-Hansen (formand), Herluf Jensen, Utoft Sørensen* og *sekretæren* har som grundlag for beregningerne ladet opstille en tænkt timeplan efter det af flertallet indenfor kommissionen fremsatte forslag til en ny seminarieordning. Denne timeplans timetal er sammenholdt med timetallet efter en timeplan opstillet efter de for forsøgsordningen gældende retningslinier.

Som grundlag for beregningerne har man iøvrigt fra de enkelte seminarier indhentet oplysning om disses timetal og lønningsudgifter i 1950—51, idet man dog har set bort fra de 2 aftenseminarier i København og Esbjerg, hvis forhold skønnes at være af speciel art.

I.

Opgørelse af timetallet.

A. Et enssporet 4-årigt seminarium efter forsøgsordningen.

Tegning.....	2	—	2	—	1	—	0.....	5 lærertimer
Skrivning.....	2	—	0	—	0	—	0.....	2 —
Regning.....	2	—	3	—	0	—	0.....	5 —
Matematik.....	3	—	4	—	0	—	0 7 + opgaveretn. 2	9 —
Naturlære.....	3	—	4	—	0	—	0 + åbent hus ¹⁾ 2	9 —
Naturhistorie ...	3	—	3	—	2	—	0.....	8 —
Geografi.....	2	—	3	—	0	—	0.....	5 —
Dansk.....	4	—	4	—	3	—	3 (+ 3 v. holddel.)	17 —
Kristendom.....	3	—	3	—	3	—	2.....	11 —
Sprog.....								44 —
E. udv. ²⁾	4	—	3	—	2	—	2	
E. nor. ³⁾	4	—	3	—	2	—	2	
T. udv. ⁴⁾	4	—	3	—	2	—	2	
T. nor. ⁵⁾	4	—	3	—	2	—	2	

At overføre...115 lærertimer

¹⁾ At lærerne er tilstede i timer indenfor skoletiden for at hjælpe med yderligere forsøg fra elevernes side.

²⁾ Engelsk udvidet undervisning.

³⁾ Engelsk normal undervisning.

⁴⁾ Tysk udvidet undervisning.

⁵⁾ Tysk normal undervisning.

					Overført...115 lærertimer			
Historie	0	—	0	—	5	—	4 (+ 4 v. holddel.) 13	—
Pædagogik	0	—	0	—	3	—	3. 6	—
Metodik	0	—	0	—	1	—	1. 2	—
Storprakt.	0	—	0	—	3	—	3. 6	—
Praktik	0	—	0	—	3	—	4. 0	—
Gymn. prakt.	0	—	0	—	1	—	1. 2+2	— (mænd og kv.)
Sang	2	—	1	—	2	—	2. 7	—
Violin (hold)							12	—
Orgel, klaver (hold)							20	—
Gymnastik	3	—	3	—	4	—	4. 28	— (mænd og kv.)
Håndarbejde	2	—	2	—	2	—	2. 8	—
Sløjd	3	—	3	—	2	—	0. 8	—
Specialehold:								
Matematik	2	hold	à	3	timer		6	—
Naturlære	1	—	à	2	—		2	—
Køkken	2	—	à	6	—		12	—
Naturhistorie	1	—	à	3	—		3	—
Kristendom	1	—	à	2	—		2	—
Dansk	2	—	à	3	—		6	—
Psykologi	2	—	à	2	—		4	—
Historie	2	—	à	2	—		4	—
Musikhistorie	2	—	à	3	—		6	—
Geografi	1	—	à	2	—		2	— (ialt 47 specialetimer).
Ialt . . . 276								— for hele seminariet.

Det samme tal under den oprindelige 1930-lov inden udvidet sprogundervisning for forsøgsloven og med et maksimalt lærertimetotal for specialetilæringen på 22 bliver $276 \div 22$ sprogtimer $\div 7$ holddelingstimer $\div 25$ specialetimer eller ialt 222 lærertimer.

B. Opgørelse over lærertimetotal for et tænkt eensporet fællesseminarium efter kommissionsflertallets lovforslag.

Tegning	2	—	3	—	0	—	0	5 lærertimer
Skrivning	2	—	0	—	0	—	0	2 —
Regning	5	—	0	—	0	—	0	5 —
Naturlære	2	—	3	—	0	—	0 + 2 ved holddel.	7 —
Naturhistorie	3	—	2	—	3	—	0 + 2 ved holddel.	10 —
Geografi	3	—	2	—	0	—	0	5 —
Dansk	5	—	2	—	3	—	3 + 3 ved holddel.	16 —
Kristendom	3	—	3	—	0	—	4	10 —
Sprog								18 —
Eng.	4	—	3	—	2	—	0	
Tysk	4	—	3	—	2	—	0	

At overføre . . . 78 lærertimer

det, at denne procentsats forbliver uforandret, vil staten af den omhandlede stigning i de samlede lønningsudgifter komme til at bære

19 pct. af 183 092 kr. eller	34 787 kr.
og 2/3 af resten, 148 305 kr. eller	98 970 -
Ialt. ..	133 657 kr.

Statens merudgift skulle herefter blive:

Statsseminarierne	114 660 kr.
Privatseminarierne	133 687 -
Ialt. ...	248 347 kr.

Den af flertallet indenfor kommissionen foreslåede eksamensform, hvorefter der kun skal holdes prøve i sproglig dansk, regning, fremmedsprog samt liniefaget og dertil en stor skriftlig opgave, skønnes imidlertid at ville kunne medføre en besparelse i *udgiften til eksamensafholdelse*.

Udgifterne til dagpenge og rejseudgifter til censorer kan efter oplysning fra statskonsulentens kontor anslås til gennemsnitligt 2 500 kr. pr. censor pr. mundtligt fag, og regnes der med det samme antal dimittender som i 1950, 774, og de gældende honorarsatser incl. honorartillæg med 55 pct., vil udgiftsberegningen blive følgende:

Dansk (en censor)

774 eksaminander à 2,70 kr. + 55 pct	3 240 kr.
Rejser og dagpenge	2 500 -
	5 740 kr.

Regning (en censor)

774 eksaminander à 3,60 kr. + 55 pct	4 320 kr.
Rejser og dagpenge	2 500 -
	6 820 kr.

Sprog (en censor)

774 eksaminander à 2,70 + 55 pct	3 240 kr.
Rejser og dagpenge	2 500 -
	5 740 kr.

Skriftlig prøve (2 censorer)

2 X 774 eksaminander à 11 kr. + 55 pct	26 390 kr.
Ingen udgifter til rejser.	

Liniefag (2 censorer)

2 X 774 eksaminander à 3,60 kr. + 55 pct	8 640 kr.
Rejse og dagpenge 2 × 2500 kr.	5 000 -
	13 640 kr.
Ialt. ..	58 330 kr.

De samlede eksamensudgifter har i 1950—51 været ca. 204 000 kr., således at der herefter på denne konto skulle fremkomme en besparelse på ca. 145 500 kr.

Udover de ovenfor beregnede merudgifter til lønninger, skønnes nyordningen af undervisningen at ville medføre forskellige merudgifter til samlinger etc. Denne merudgift anslås rent skønsmæssigt til ca. 1 500 kr. pr. seminarium eller ialt ca. 30 000 kr.

De for staten med nyordningen forbundne merudgifter ved den nye undervisnings- og eksamensordning kan herefter opgøres til følgende beløb:

Lønningsmerudgift (afrundet).....	248 500 kr.
Andre driftsudgifter (anslået).....	30 000 -
	278 500 kr.
Besparelse på eksamenskontoen (afrundet).....	145 500 -
Nettoudgift ialt...	133 000 kr.

Det bemærkes, at udvalget går ud fra, at nyordningen ikke medfører ekstraordinære udgifter til bygningsarbejder, idet man specielt for så vidt angår faget skolekøkken henviser **til**, at alle seminarier skal have en øvelsesskole, og at undervisning i skolekøkken i denne er obligatorisk ifølge folkeskoleloven, således at udgiften til indretning af et skolekøkken, hvor et sådant ikke findes, vil være foranlediget allerede af folkeskolelovens krav, hvorfor man ikke finder det rimeligt at belaste seminarieundervisningens nyordning med de eventuelt hermed forbundne eengangsudgifter.

III.

Udgiften ved den af kommissionens flertal foreslåede ordning med fri vikar under lærerhøjskoleophold kan anslås til 200 portioner à 7 000 kr. til lærere i folkeskolen og 20 portioner à 7 000 kr. til lærere ved de private skoler, ialt 220 portioner à 7 000 kr. eller 1 540 000 kr., medens udgiften ved udredelse af de hidtil til rådighed værende 100 halve vikarportioner, såfremt disse havde været fuldt udnyttet, ville have været 350 000 kr., altså en merudgift på 1 190 000 kr. Hertil kommer udgiften til udredelse af stipendier **til** kursister, der ikke opnår fri vikar. Denne er for finansåret 1951—52 opført med 44 000 kr.

Om undervisningen på seminarierne.

Om hvorledes fagene skal lægges, og hvad undervisningen skal omfatte, kan der selvfølgelig ikke fra kommissionens side være tale om at stille forslag om bindende regler.

Man mener dog, at det kan være af betydning, at kommissionen gør rede for, hvad man har tænkt sig med hensyn til undervisningen i de enkelte fag, idet man ønsker at understrege, at med den forøgede undervisning i fremmede sprog, som man alle ønsker at fremme, med den forøgede praktiske undervisning, som bl. a. giver sig udtryk i de 3 måneder udenfor seminariet, med den øgede tid, der må gives til særlig undervisning — 24 timer ugentlig fordelt på 3 år mod tidligere 10 — vil det være uheldigt **at** opretholde omfanget af de enkelte fag efter den hidtidige ordning, og selvom den skærpede optagelsesprøve må frigøre tid på seminariet, som hidtil har været anvendt til elementær undervisning, vil det dog være nødvendigt, hvis der er mulighed derfor, at foretage begrænsninger af fagenes omfang og med hård hånd at bortskære alt, hvad der kan falde ind under dødt stof, som ikke er nødvendigt for den samlede forståelse, og som er uden videre interesse for nutiden.

Kommissionen har nedsat en række forskellige sagkyndige udvalg, der har behandlet de forskellige fag, og disses betænkninger, der alle har været gjort til genstand for behandling i den samlede kommission, anføres her.

I.

Pædagogik., psykologi og praktisk skolegerning.

Ved skrivelse af 20. maj 1949 nedsatte kommissionen et udvalg bestående af rektor *G. J. Arvin*, seminarieforstander *Tin. Egebæk*, skoleinspektør, frk. *Inger Merete Nordentoft*, kommunelærer *Willy Andersen* og seminarieforstander *Herluf Jensen* (formand), der fik til opgave at behandle fagene pædagogik og praktisk skolegerning og fremsætte udtalelser om disse fags stilling i den kommende læreruddannelse.

Som særligt sagkyndige har udvalget tilkaldt øvelsesskoleleder *Engelbret-Pedersen*, Haderslev, og forstander *Smith*, Odense.

Almindelige bemærkninger.

Udvalget har i sit arbejde dels bygget på den nuværende seminarieordnings bestemmelser, dels på det forsøgsarbejde, der er i gang på forskellige seminarier, samt på de i Seminariekommissionen af Danmarks Lærerforening og seminarierepræsentanterne fremsatte forslag.

Man er enig om, at bestemmelserne i den nye seminarielov må udformes således, at der gives det enkelte seminarium *den størst mulige frihed i det daglige arbejdes tilrette-*

lægning. Endvidere ønsker man at understrege, at udvalget ikke finder en prøve nødvendig og ønsker den erstattet med et vidnesbyrd.

Et mindretal (rektor G. J. Arvin) tager forbehold overfor spørgsmålet om prøve.

Vi skal i det følgende fremsætte nogle betragtninger over fagenes placering i seminariets undervisning.

Praktisk skolegerning.

Fagets formål.

Formålet med vejledning i praktisk skolegerning må være at give eleverne indsigt i undervisningens former og metoder samt størst mulig sikkerhed i undervisning på skolens forskellige alderstrin i de forskellige fag.

Fagets omfang.

Til arbejdet i øvelsesskolen kommer praktisk arbejde i fremmede skoler i en længere periode. Man anser det for rigtigst, at der undervises i faget i alle fire klasser, dels for straks at understrege uddannelsens pædagogiske karakter, dels for at eleverne, inden de i 3. kl. skal ud i fremmede skoler, har et nogenlunde fyldigt kendskab til undervisning.

Fagets discipliner.

Faget omfatter *dels praktiske øvelser* i seminariets øvelsesskole, dels kendskab til *fagenes metodik*.

Der bør lægges vægt på undervisningen i metodik, således at eleverne under deres uddannelse stifter bekendtskab med forskellige lærebogssystemer i fagene og får forståelse af, hvilke krav man kan stille til børnene på de forskellige alderstrin.

Undervisningen i *metodik* gives i *tilknytning til elevernes praktiske arbejde i øvelsesskolen*. Det bør være en regel, at eleverne forinden praktiske øvelser i et fag påbegyndes, har kendskab til det pågældende fags metoder og lærebogssystemer.

Af hensyn til *emneundervisning* kan det anbefales, at eleverne så vidt muligt *får et samlet overblik over fagene og de egnede hjælpekilder*.

Fagets tilrettelæggelse.

Planen for elevernes vejledning i praktisk skolegerning lægges af seminariet og godkendes af undervisningsministeren. Øvelsesskolens leder har under overtilsyn af seminariets rektor den daglige ledelse af elevernes praktiske uddannelse.

Elevernes indøvelse i praktisk skolegerning (hvorunder der tillige bør lægges vægt på elevernes indføring i fagenes psykologi) finder sted *i den til seminariet knyttede øvelsesskole*. Hvis denne ikke er tilstrækkelig stor til formålet, må en del af elevernes praktiske øvelser henlægges til *skoler i seminariets nærhed*. Under indøvelsen må der lægges vægt på, at eleverne får et grundigt kendskab til undervisningen af alle klassetrin. Der bør lægges megen vægt på kendskab til de yngste og ældste klassetrin, der frembyder særlige vanskeligheder, ligesom de også bør have lejlighed til at gøre sig bekendt med læsestue og skolebiblioteksarbejde samt undervisningen i folkeskolens særklasser. Det vil være ønskeligt, at elevernes undervisningsøvelser så vidt muligt bliver kontinuerlige, således at der bliver lejlighed til at følge det daglige arbejde i et fag. Ligeledes bør det tilstræbes, at der på seminariets øvelsesskole findes en læsestue. Udvalget er af den opfattelse, at en forbedring af faget praktisk skolegerning i væsentlig grad afhænger af

øvelsesskolens kvalitet. Man mener ikke, der bør stilles krav om en særlig uddannelse for øvelsesskolelærere, men det vil være af stor betydning om arbejdsforholdene på øvelsskolen i henseende til løn og timetal gøres så tiltrækkende for folkeskolens lærere, at de bedste af disse vil melde sig ved ledighed, idet personligt og pædagogisk interesserede folkeskolelærere med en halv snes års erfaring vil være bedst egnede til dette arbejde. Udvalget mener endvidere, at der på Danmarks Lærerhøjskole bør oprettes et særligt kursus, som tager sigte på øvelsesskolens specielle forhold, så at lærere herigennem kvalificeres til på øvelsskolen at overtage undervisningen i sådanne discipliner af den pædagogiske psykologi, som naturligt kan knyttes til det praktiske arbejde.

Det er en forudsætning for denne ordning, at der pålægges skoler og *om fornødent biblioteker* i seminariets nærhed pligt til at modtage og vejlede eleverne til praktiske øvelser i det omfang, som seminariet finder påkrævet.

Praktikum.

Ud over elevernes opøvelse i seminarieskolen må det anbefales, at de i *en længere periode får lejlighed til at følge og deltage i arbejdet i andre skoler*. En sådan øvelse vil bøde på det forhold, at ikke alle seminarier vil være i stand til at skaffe tilstrækkelig store øvelsesskoler til, at hele den praktiske opøvelse kan foregå her. Desuden vil det være gavnligt for eleverne at se arbejdet i andre skoler og få lejlighed til selv at gennemføre undervisningen i en klasse i et eller flere fag over et længere tidsrum. Et sådant praktikum vil give større sikkerhed og lejlighed til undersøgelse af de fordringer, der kan stilles på de forskellige klassetrin. Undervisningen på seminariet kan tilrettelægges således, at dette praktikum ikke vil forlænge den samlede uddannelsestid, men dog betyde en stor forbedring af den nuværende ordning.

Tilsynet med eleverne i praktikanttiden udføres af skolens leder og/eller den vejledende lærer, seminariets rektor og øvelsesskolens leder.

Ved virksomhedens ophør afgiver skolens leder til seminariets rektor en fortløbende udtalelse om elevens undervisningsvirksomhed, disciplinære evner og forståelse af børnene.

Forudsætningen for en sådan praktikandvirksomhed må efter udvalgets opfattelse være, at alle skoler — folkeskoler og anerkendte privatskoler — som i lovforslaget anført, får pligt til at modtage seminarieelever til uddannelse.

Prøven.

Udvalgets flertal er af den opfattelse, at vejledningen i praktisk skolegerning ikke nødvendiggør en afsluttende prøve. Seminariet får gennem det daglige arbejde et meget nøje kendskab til elevernes ydeevne, således at der kan gives en udtalelse, som med stor nøjagtighed giver udtryk for elevens standpunkt.

Af denne grund anser flertallet det for forsvarligt at udelade eksamen i faget og heller ikke i dette at give en særlig årskarakter, men i den udtalelse om elevens kundskaber og egnethed for lærergerningen, som skal påføres hans afgangsbevis, skal der gives en særlig udtalelse om hans deltagelse i praktisk skolegerning.

Et mindretal (*G. J. Arvin*) er af den opfattelse, at der bør afholdes en prøve efter følgende regler, og at der desuden som hidtil skal gives en årskarakter:

1. Prøven afholdes i seminariets øvelsskole. Ved prøven er det formålet at give eksaminanderne lejlighed til at vise, hvilke naturlige lærer anlæg de er i besiddelse

af, dels overfor børnene (forståelse og udnyttelse af børnenes tankegang, evne til at sætte dem i virksomhed og til at komme i kontakt med hele klassen), dels overfor stoffet (indtrængen i dette, evne til pædagogisk tilrettelæggelse og til at finde en udtryksmåde, som børnene forstår), og eksaminanderne skal have lejlighed dels til at fortælle, fremstille eller samtale alt efter opgavens art, dels til at lede børnenes mere selvstændige arbejde med et undervisningsemne.

2. Hver eksaminand får to opgaver, hvoraf den ene er beregnet til 40 minutter, den anden til 10 minutter. De hentes fra øvelsesskolens fag- eller emneundervisning indenfor folkeskolens fagområde. En af opgaverne skal være for småbørn eller mindre børn og en for større børn; den sidste kan af eksaminanden vælges mellem to af seminariet stillede opgaver fra forskellige fagområder.

Seminariet stiller opgaverne, som eksaminanderne trækker 24 timer før de skal op til prøven.

Umiddelbart før prøvens begyndelse afleverer eksaminanden til censor en kort skriftlig disposition for behandlingen af den store opgave.

3. Ved fastsættelsen af karakteren for praktisk skolegerning gælder de hidtidige regler. Censor tager ved sin bedømmelse hensyn til de af eleven afleverede rapporter. Årskarakteren fastsættes af seminariets rektor ved afslutningen af undervisningen i 4. seminarieklasse efter forhandling med øvelsesskolens leder og de lærere ved seminariet og øvelsesskolen, som har haft praktiske øvelser med eksaminanderne. Fortegnelsen over årskaraktererne skal underskrives af seminariets rektor og lederen af øvelsesskolen eller den lærer, der har haft ansvaret for elevernes praktiske oplærelse, og i forseglet omslag henlægges på censors bord ved den mundtlige prøves begyndelse.

Pædagogik.

Fagets omfang.

Udvalget anser det for rigtigt også at optage faget i 1. og 2. kl. dels af hensyn til elevernes praktikanttjeneste og dels for på et tidligt tidspunkt at give eleverne forståelse af, at de befinder sig på en lærerskole.

Under navnet pædagogik er samlet en række omfattende discipliner, der hver for sig vil kræve et stort timetal, om eleverne skulle have et dybtgående kendskab til hvert enkelt. Da det ikke er muligt at opnå det tilstrækkelige antal timer hertil, må det overlades det enkelte seminarium at finde frem til at give eleverne indblik i de områder af faget, der har særlig betydning for deres fremtidige arbejde i skolen. Udvalget er derfor af den opfattelse, at det må tillades de seminarier, der måtte ønske det, at forenkle den almindelige gennemgang til fordel for en dybere indtrængen i enkelte områder af stoffet efter lærernes og elevernes valg. Såfremt dette vælges, bør der i de områder, hvor gennemgangen forenkles, gives eleverne kendskab til den pædagogiske litteratur, der er egnet til selvstændigt arbejde, således at de på egen hånd kan supplere den givne fremstilling enten i seminarietiden eller senere.

Fagets formål.

Fagets formål er at give det teoretiske grundlag for elevernes fremtidige arbejde i skolen ved at give en sikker forståelse af barnet og dets udvikling samt kendskab til opdragelsens og skolens historie og skolens nuværende ordning og problemer.

Fagets discipliner.

1. *Psykologi* — herunder børnepsykologi.

Der skal gives *en ret fyldig gennemgang af -psykologiens grundbegreber samt en mere udførlig gennemgang af barnets sjælelige udvikling fra fødselen og op gennem skolealderen*, således at eleverne får en klar forestilling om barnets normale sjælelige udvikling og hjælpes til at se sammenhæng, årsag og symptomer.

Det må anses for væsentligt, at der gives *en gennemgang af indlæringsprocesser og hovedfagenes psykologi*, og at stoffet knyttes til virkeligheden og belyses med eksempler fra hverdagens liv.

2. *Pædagogik.*

a. *Opdragelsens og undervisningslærers almindelige principper* gennemgås.

b. *Opdragelsens historie* i hovedtræk fra oldtiden til nutiden med særlig fremhæven af de træk, der er af betydning for skolen i dag, så at historien kommer til at virke som en introduktion til vor tid.

De vigtigste pædagogiske bevægelser i det 20. århundrede gennemgås.

c. *Den danske skoles historie i store træk* med særlig vægt på udviklingen fra 1814.

d. Kendskab til *den danske skoles nuværende ordning* og hovedtræk af skolens ordning i de øvrige nordiske lande.

3. *Skolehygiejnen i grundtræk.*

Prøven.

Udvalgets flertal er af den opfattelse, at der ikke skal holdes prøve i faget.

Et mindretal (*G. J. Arvin*) mener, at der bør afholdes prøve og fremsætter følgende retningslinier for afholdelse af en sådan:

Prøven er mundtlig og/eller skriftlig. Der kan af læreren gives en årskaracter, der tæller lige med eksamenskaracteren.

Ved prøven gives opgaverne af læreren under hensyntagen til de emner, på hvilke der i det daglige arbejde har været lagt særlig vægt.

Opgaverne gives indenfor følgende områder:

Psykologi, børnepsykologi, indlæringsprocesser, hovedfagenes psykologi samt opdragelsens og den danske skoles historie.

Indenfor de andre områder af faget skrives en afløsningsopgave. Såfremt afløsningsopgaven antages, hæver den den ved den mundtlige eksamen opnåede karakter et trin.

Såfremt et seminarium ikke ønsker at lade eleverne skrive en afløsningsopgave, skal opgaverne ved prøven gives indenfor alle fagets områder.

G. J. Arvin.

Th. Egebæk.

I. M. Nordentoft.

Willy Andersen.

Herluf Jensen,
formand,

II.

Dansk, historie og kristendomskundskab.

Ved skrivelse af 20. maj 1949 nedsatte kommissionen et udvalg, bestående af seminarieforstander *Herluf Jensen*, professor *Flemming Hvidberg*¹⁾, statskonsulent *Johs. Novrwp*, forstanderinde frk. / *E. Rambusch*, lærer *Willy Andersen* og førstelærer *Niels Nielsen* (formand), der fik til opgave at gennemgå fagene dansk, historie og kristendomskundskab og fremsætte forslag til optagelsesprøve og læseplan m. m. for disse fag.

Udvalget har forhandlet med følgende sagkyndige: Seminarielærer *Palle Nielsen*, Haderslev, seminarieforstander *A. Morville*, Jonstrup og seminarieforstander (senere rektor) *Ernst Larsen*.

Almindelige bemærkninger.

Udvalget har i sine overvejelser bygget på det af et flertal indenfor kommissionen fremsatte forslag til en ny ordning af seminariernes undervisning og eksaminer.

Optagelseskravene er i henhold hertil stillet således, at det er muligt for seminarierne i deres undervisning at bygge videre på de færdigheder og kundskaber og den almindelige orientering, som eleverne møder med.

For dansk og historie er kravene væsentlig de samme som ved almindelig forberedelseksamen og for kristendomskundskab sikkert kendskab til almindelig bibelkundskab.

Målet for læreruddannelsen er at give eleverne en så solid og alsidig uddannelse i disse fag, at de bliver kvalificerede til at påtage sig undervisningen såvel i den eksamensfri skole som i elsamensmellemskolen og realklassen.

Udvalget ønsker endvidere at betone, at dansk, historie og kristendomskundskab på grund af disse fags særlige indhold og karakter ikke alene bør tage sigte på elevernes fremtidige virksomhed som lærere i fagene, men at man i videst muligt omfang udnytter disse fags åndelige, kulturelle og kristelige værdier til at fremme elevernes personlige åndelige og kulturelle udvikling.

Det har iøvrigt været magtpåliggende for udvalget, at der gives seminarierne størst mulig frihed både ved arbejdets tilrettelæggelse og ved valg af arbejdsform.

Skal forsøgsvirksomheden føre til den fornyelse og den frihed til valg af mere udviklende arbejdsformer, som der tilsigtes, må man nøjes med at opstille målene, men give seminarierne fuld frihed til at vælge midlerne til at nå disse mål.

Derfor har udvalget ikke ment det muligt at opstille nogen normaltimeplan, at stille forslag om disciplinernes fordeling på læseplanen, at fastsætte bestemte terminer for afslutningen af undervisning i de enkelte fag eller at opstille bestemte former for afholdelse af de afsluttende prøver.

Det må nødvendigvis være således, at alle disse forhold tilrettelægges i overensstemmelse med arbejdsmåden i det pågældende fag, hvis de frie arbejdsformer skal lykkes.

Dansk.*Optagelsesprøven:**Mundtlig dansk.*

1. *Højtlæsning* af en letforståelig ikke-læst tekst, poesi og prosa. Samtale om det læste. Eleven har ret til inden oplæsningen at læse stykkerne igennem for sig selv.

¹⁾ Ved betænkningens afgivelse er professor *Hvidberg* som undervisningsminister udtrådt af udvalget.

2. *Sproglære og analyse* ud fra det læste.

Eleven må godtgøre, at han (hun) har sikkert kendskab til det danske sprogs almindelige grammatik i et omfang som til mellemkskole- og realeksamen.

3. *Litteraturlæsning.*

Af digterværker skal være læst:

Stykker af islandske sagaer.

Nogle danske folkeviser.

1 komedie af Holberg.

Nogle større digte af Oehlenschläger.

Poul Møller: En dansk students eventyr.

1 af Blichers noveller.

2 af H. C. Andersens eventyr.

Nogle prøver af danske salmer og sange.

Desuden 5 efter frit valg, f. eks.:

Hertz: Svend Dyrings Hus.

Chr. Winther: Hjortens flugt eller nogle af træsnittene.

1 af Bjørnsons bondenoveller.

1 af Henrik Pontoppidans noveller eller romaner.

1 af Johs. V. Jensens fortællinger eller romaner.

Jakob Knudsen: Sind.

Hovedværker indenfor bonde- og arbejderlitteraturen.

1 af Johs. Jørgensens noveller.

4. *Litteraturhistorie.*

Eleverne må godtgøre at have kendskab til hovedstrømningerne i dansk litteratur ud fra læsningen af en mindre lærebog.

Skriftlig dansk.

1. *Stil.* Der gives en opgave over et alment emne, til hvis besvarelse eksaminanden får 3 timer.
2. *Diktat.* Der prøves i et ret vanskeligt stykke prosa. Af skille tegn dikteres kun punktum. Prøven varer 1 time.

Undervisningen:

Faget omfatter følgende discipliner:

Mundtlig dansk.

1. *Tekstlæsning* opøves. Teksterne tages fra forskellige sprogsfærer og litteraturgenrer, i forbindelse hermed gives korte oplysninger om sprogets historie og dialekter. Eleverne opøves i at forstå og gengive det læste samt at karakterisere de læste teksters sprog. *Højtlesning* i forbindelse med tekstlæsningen opøves.
2. *Grammatik og analyse.* Videre opøvelse af ortografien, tegnsætningen og sætningsopbygningen.
3. Stemmehygiejne, fonetik og retorik.
4. Elementær verslære.

5. Litteraturhistorie og litteraturlæsning.

Hovedtræk af den danske litteraturs historie, af den oldislandske og af den nyere norske og svenske litteraturs historie samt kendskab til enkelte af verdenslitteraturens hovedværker med det formål at bringe eleverne i direkte kontakt med betydelige værker og tekster, forfattere og epoker.

6. Læsning af et mindre udvalg af *norske* og *svenske* tekster.

Skriftlig dansk.

Den skriftlige danskundervisning tager sigte på at opøve elevernes evne til at forme sproget og at disponere et stof,

Historie.

Optagelsesprøven:

Der kræves i danmarkshistorie og verdenshistorie et overblik, tilegnet ved læsning af fremstillinger på 400—500 sider.

undervisningen :

Målet for undervisningen er at orientere eleverne grundigt i det, der har dannet grundlaget for vor egen kultur: kristendommen og arven fra Hellas og Rom. Det første sker gennem kristendomsundervisningen, det andet bør ske gennem historieundervisningen. Endvidere er det vigtigt at give en grundig orientering i moderne *verdenshistorie*, ikke blot i Vesteuropas historie.

Faget omfatter følgende discipliner:

1. Verdenshistorie.
2. Nordens historie.
3. Samfundslære og samfundsøkonomi.

Undervisningen i verdenshistorie og Nordens historie bygger på det af eleven i forvejen erhvervede kendskab til den almindelige historie. Det tilsigter i forbindelse med læsningen af udvalgte perioder, at give eleverne forståelse af den historiske sammenhæng.

ad 1. *Verdenshistorie*. 4 eller 5 vigtige perioder gennemarbejdes på den måde den pågældende lærer finder mest hensigtsmæssigt. Som perioder kan eksempelvis nævnes:

Grækenland i det 5. århundrede.
Middelalderen.
Renaissancen og humanismen.
England i det 17. århundrede.
Oplysningstiden.
Nutiden.

ad 2. *Nordens historie*. Her vælges på samme måde en række vigtige perioder.

ad 3. *Samfundslære og samfundsøkonomi*. Det tilstræbes at give eleverne en forståelse af det moderne samfundsliv gennem en belysning af dets økonomiske struktur, styreform og forvaltning. Stoffet gennemgås efter en mindre lærebog.

Kristendomskundskab.*Optagelsesprøven :*

Der kræves kendskab til den elementære bibelhistorie, tilegnet ved læsning af en større bibelhistorie. Der bør ikke kræves en mere eller mindre ordret gengivelse af stoffet, men der bør kunne gives et referat af de enkelte fortællinger, der kan vise elevernes forståelse af de behandlede stykker.

XJ nder visningen:

Formålet med undervisningen, der bygger på de ved optagelsesprøven krævede kundskaber, er:

- a. at give eleverne et så fyldigt kendskab til den bibelske historie, kirkehistorie og til den kristelige troslære og den kristne etik, at det vil kunne danne det fornødne grundlag for de forskellige sider af børneskolens kristendomsundervisning, og
 - b. at føre eleverne ind i et stof, som ved sin særlige karakter kan virke berigende og modnende og derved tilføre eleverne værdier for deres åndelige, personlige udvikling.
1. *Det gamle testamente.* Undervisningen omfatter — efter en kort gennemgang af primitiv religion i almindelighed — historisk eksegetisk gennemgang af et passende antal kapitler fra såvel den fortællende som den profetiske og poetiske litteratur samt visdomslitteraturen.

De udvalgte tekster forbindes ved en samtidig læsning af en mindre Israels historie ført op til nutiden, idet det må tilstræbes, at de behandlede bibelstykkers tidshistoriske sammenhæng indskræpes.

Der gives desuden korte oplysninger om de gammeltestamentlige skrifers oprindelse og indhold samt tekstens og kanons historie. Arbejdet sammenfattes i et overblik over den israelitiske og jødiske religions historie.

Tyngdepunktet lægges i profeternes kamp og forkyndelse, og det må tilstræbes, at læsningen af det gamle testamente bibringer eleverne forståelse af baggrunden for kristendommen.

2. *Det nye testamente.* Der gennemgås et af de synoptiske evangelier suppleret med stof fra de andre evangelier, dog at Jesu taler i Matthæus evangelium, (kapitlerne 5—7, 10, 11, 16, 18 og 23—25) altid læses. Desuden nogle af Jesu taler i Johannes evangeliet og et udvalg kapitler af den nytestamentlige brevlitteratur. Af apostlenes gerninger læses et passende udvalg.

Som for det gamle testaments vedkommende gives i nær forbindelse med denne gennemgang korte oplysninger om de nytestamentlige skrifers tilblivelse og indhold samt tekstens og kanons historie, ligeledes så meget af den nytestamentlige tidshistorie, som er nødvendig for at forstå baggrunden for kristendommens tilblivelse.

Undervisningen tilsigter på dette grundlag at bibringe eleverne et indgående kendskab til Jesu ord og gerning samt forståelse af urkristendommens forhold og forkyndelse, derunder apostlen Paulus's indsats.

Der tilsigtes ikke en indlæring af en bestemt fortolkning, men en opøvelse i en så vidt mulig selvstændig iagttagelse af tekstens indhold.

3. Hovedpunkter af troslære og etik.

Undervisningen tilsigter at fremdrage kristendommens indhold og værdier.

4. Kirkehistorien.

Der søges givet en overskuelig fremstilling af hovedpunkter i den kristne kirkes historie, dens fremtrædende personligheder, tidernes skiftende fromhedstyper og de for kirkens udvikling betydningsfulde perioder. Hertil benyttes udvalgte kirkehistoriske tekster.

Et enkelt kirkehistorisk område kan gøres til genstand for mere indgående behandling med benyttelse af dertil hørende tekster og lettere tilgængelige håndbøger.

April 1950.

Willy Andersen.

Herluf Jensen.

Johs. Novrup.

I. E. Rambusch.

Niels Nielsen,
formand.

III.

Naturlære, matematik, regning, naturhistorie, geografi.

Ved skrivelse af 20. maj 1949 nedsatte kommissionen et udvalg bestående af folketingsmand, senere statskonsulent *Alfred Andreassen*, rektor *G. J. Arvin*, kommunelærerinde frk. *Disa Christjansen*, inspektrice frk. *K. Jespersen*, stadsskoleinspektør *Holger Paaskesen*, skolebestyrer *W. Stenberdt* og seminarielærere, senere seminarieforsstander *Utoft Sørensen* (formand), der fik til opgave at udarbejde forslag til de bemærkninger, man kunne tænke sig at anføre i kommissionsbetænkningen angående fagene naturlære, matematik, regning, naturhistorie og geografi.

Ved møderne den 4. november 1949 og 14. februar 1950 deltog som tilkaldt sagkyndig vedrørende naturhistorie og geografi seminarielærer *Axel Nielsen*, Haderslev.

Naturlære.

Krav ved optagelsen:

Der kræves *et på forsøg grundet elementært kendskab til almindelige fysiske fænomener*: Måling af længde og areal samt rumfang, vejning, vægtfylde, tryk i vædske, luftens tryk, Arkimedes lov med dens anvendelse, jævn og ujævn bevægelse, Galileis faldlov, inertiens lov og kraftbegrebet, kræfters sammensætning og opløsning, arbejde og dets måling, simple maskiner. Magnetisme. Statisk elektricitet, elektrisk strøm og dens virkninger, elektrisk modstand, Ohms lov, måling af modstand, strømstyrke og spændings-Porskel, induktion, jævnstrømsdynamo og motor. Elementer af lydlære, lyslære.

Undervisningen på seminariet:

Obligatorisk for alle elever gennemgås elementer af vekselstrøm og elektriske svingninger, kemi og astronomi og gives laboratorieøvelser i det elementære fysik- og kemipensum

med særligt henblik på den eksamensfri folkeskoles undervisning. Herunder gives vejledning i fysisk teknik. Til øvelser bør klassen deles i hold på højst 15 deltagere.

Medens udvalgets flertal ikke mener, at der bør afholdes prøve i fysik som obligatorisk fag på seminariet, mener et mindretal (*G. J. Arvin og W. Stenberdt*), at der altid bør afholdes prøve i faget, og at denne bør være såvel praktisk som mundtlig.

Som udvidet undervisning gives *en videregående undervisning i mekanisk fysik og varmelære, elektriske målinger, vekselstrøm og elektriske svingninger, radioaktivitet og atomteori*. Endvidere gives en sammenlignende oversigt over de almindeligste lærebøger for eksamensmellemskolen, dette i forbindelse med praktik i en sådan skole.

Der er enighed om, at denne undervisning altid skal afsluttes med en prøve.

Kvindelige elever, der ønsker at vælge skolekøkkenlinien, kan *erstatte den obligatoriske fysikundervisning eller en del af den med undervisning i kemi for skolekøkkenlærere*.

Matematik.

Krav ved optagelsen:

I *aritmetik* kræves *sikkert kendskab til de fire regningsarter med positive og negative tal, potens med hel eksponent, ligninger af 1. grad med 1 og 2 ubekendte, ligefrem og omvendt proportionalitet, proportioner, kvadratrods og regning dermed, polynomiers division, kvadratisk ligning, sætning om røddernes sum og produkt, symetriske ligninger, en ligning af 1. grad med 2 ubekendte sammen med en sådan af 2. grad, differens- og kvotientrækker*.

I *geometri* kræves *sikkert kendskab til den rette linies og planens grundegenskaber, vinkler og deres måling, parallelle linier, trekanter (kongruens, lige- og uligestorhed af sider og vinkler), skrålinier, trapez, parallelogrammer, cirklen, vinklers afhængighed af cirkelbuer, areal af polygoner, ensvinklede trekanter, retvinklet trekant, geometriske steder og konstruktioner*.

Undervisningen på seminariet (valgfri på linie):

Målet må være dels at give eleverne en videre horisont indenfor faget og dels at gøre dem fortrolige med det pensum, som skal gennemgås i mellem- og realskolen.

Der gives *en grundig indføring i mellem- og realskolens pensum* og en sammenlignende oversigt over dets behandling i *forskellige lærebogssystemer*. Eleverne opøves i metodisk opgaveløsning indenfor det behandlede pensum og i dannelse af simple opgaver. Undervisningen drives i forbindelse med praktik i en eksamensmellemskole.

Der gives herudover en *videregående gennemgang af passende emner, f. eks. indenfor trigonometri og analytisk geometri*.

Der er enighed om, at denne undervisning altid skal afsluttes med en prøve.

Regning.

Krav ved optagelsen:

Prøven er mundtlig og skriftlig. Der kræves sikkerhed og færdighed både i *mundtlig og skriftlig regning med hele og brudne tal*. Endvidere sikkerhed i forholdsregning, delingsregning, blandingsregning, regning med værdipapirer, beregning af flader og legemer. Vanskelighedsgraden af opgaverne indenfor det krævede pensum til den skriftlige prøve skal svare til fordringerne ved den nuværende realeksamen, en af opgaverne skal være med rene tal.

Undervisningen på seminariet:

Der lægges vægt på dels at opøve elevernes egen regnefærdighed og dels at vejlede dem i at tilrettelægge og gennemføre regneundervisning på de forskellige klassetrin i folkeskolen.

Det tilstræbes overalt at knytte undervisningen så nøje som muligt til det praktiske livs regneproblemer. Rent teoretiske regneproblemer bør i videst muligt omfang undgås.

Undervisningen bør i hovedsagen samle sig om følgende emner:

1. *Talkendskab og talforståelse.*

Overlegenhed i forståelse af det arabiske talsystem og kendskab til andre talsystemer. Sikkerhed i kendskab til ejendommelighederne ved alle hele tal indtil 100 og alle vigtigere tal over 100. Fuld sikkerhed i brøkbegrebet, decimalbrøksbegrebet og det metriske system samt disse begrebers indbyrdes sammenhæng.

2. *De fire regningsarter.*

Sikkerhed og hurtighed i behandling af benævnte og ubenævnte hele tal, brøker og decimalbrøker såvel mundtligt som skriftligt. Kendskab til alle almindeligt forekommende fremgangsmåder ved talbehandling indenfor hver af de fire regningsarter herunder metoder til kontrol af de fundne resultater.

3. *Procentregning.*

Sikkerhed i forståelse af procentbegrebet og i de almindeligt forekommende fremgangsmåder ved dets anvendelse i sådanne enkle og sammensatte fremadgående og tilbagegående beregninger, som er almindelige i det praktiske liv. Sikkerhed i umiddelbar omsætning af simple brøker til procentstørrelser.

4. *Rentesregning.*

Simpel rentesregning i fremadgående og tilbagegående beregninger.

5. *Regning med værdipapirer.*

Simple opgaver i regning med aktier, obligationer og veksler, herunder beregning af effektiv rente og skadesløs diskontering af veksler.

6. *Forholdsregning.*

Overlegenhed i forståelse af proportionalitetsbegrebet og sikkerhed i dets anvendelse i opgaver med ligefremt, omvendt og sammensat forhold, som forekommer i det praktiske liv.

7. *Delingsregning.*

Anvendelse af forholdsdelingen og forskelsdeling i opgaver, som forekommer i det praktiske liv.

8. *Blandingsregning og gennemsnitsregning.*

Simple opgaver, som forekommer i det praktiske liv.

9. Handelsregning.

Sikkerhed i prisudregning. Kendskab til almindeligt forekommende begreber i varehandel (købspris, fragt, told, assurance, lagerpris, driftsomkostninger, fortjeneste, salgspris) og praktiske opgaver i anvendelsen af disse begreber. Kendskab til fremmede landes mønt, mål og vægt og herunder hørende simple omregninger.

10. Flader og legemer.

Sikkerhed i det metriske systems areal- og rumfangsenheder. Beregning af fladeindhold og omkreds af kvadrat, rektangel, parallelogram, trekant, trapez, cirkel og cirkeludsnit. Beregning af rumfang og overflade af prisme, cylinder, kegle, pyramide og kugle. Regning med ligedannede flader. Opgaver, der kræver kendskab til vægtfyldebegrebet.

11. Ligninger.

Anvendelse af simple ligninger af 1. grad med een eller to ubekendte, herunder skøn over hensigtsmæssigheden af ligningers anvendelse ved løsningen af forskellige regneproblemer.

Der er enighed om, at der altid skal afholdes prøve i faget.

Prøven er mundtlig og skriftlig. Ved bedømmelsen tages der dels hensyn til elevernes egen regnefærdighed og dels til deres evne til klart og anskueligt at gøre rede for et problem, den mundtlige og den skriftlige prøve vejer lige meget.

Naturhistorie.

Krav ved optagelsen:

I *zoologi* må eksaminanderne have et ret fyldigt kendskab til *en række typer (ca. et halvt hundrede) fra forskellige dele af dyreriget*. For hvirvelløse dyrs vedkommende kan f. eks. nævnes: Oldenborre, honningbi, kålsommerfugl, stueflue, græshoppe, guldsmed, korsedderkop, flodkrebs, regnorm, bændelorm, havesnegl, dammusling, blæksprutte, søstjerne og vandmand. Desuden må hovedtrækkene af menneskelegemets bygning og de forskellige organers virksomhed være kendt.

I *botanik* kræves *sikkerhed i plantebeskrivelse*, og eksaminanden skal have kendskab til *brug af en flora*. Desuden må eksaminanden have et elementært kendskab til planternes ernæring, åndedræt og formering. De almindeligste vedplanter og urteagtige planter må kendes ved navn. Prøven er mundtlig; der gives et spørgsmål i zoologi og et i botanik.

Undervisningen på seminariet:

Faget omfatter zoologi og botanik samt et afsnit, der rummer dele af menneskets anatomi, fysiologi med sundhedslære (herunder seksuallære og alkohollære) arveligheds-lære og nedstammingslære.

I *zoologi* arbejdes især med *den danske dyreverden, såvel systematisk som biologisk*, men dog med *overvejende hensyntagen til de biologiske forhold*. Af *fremmede dyr* medtages *sådanne, som har særlig zoologisk interesse* eller er af særlig betydning for befolkningen (nyttedyr, skadedyr).

I det daglige arbejde lægges der vægt på at *udvikle elevernes iagttagelsesevne*. Der afholdes ekskursioner; som emner, der kan gøres til genstand for undersøgelser, kan f. eks.

nævnes: dyreliv i ferskt vand, skovbundens dyreliv, dyreliv på planter, dyreliv ved strand, fuglestemmer. I laboratoriet prøves iagttagelsesevnen ved arbejdet med akvarium, terrarium og mikroskop og eventuelt gennem øvelser i *zootomi* i forbindelse med en *gennemgang af de indre organer hos nogle dyregrupper*.

I *botanik* gennemgås og belyses *planternes ydre og indre bygning, plantefysiologi og forplantningsforhold* ved iagttagelser og laboratoriearbejde. Arbejdet med fysiologi bygger på forsøg, og i planteanatomi anbefales det at afholde et lille kursus.

Der lægges så vidt muligt vægt på arbejdet med plantesamfund baseret på eks-kursioner og undersøgelser i marken.

Desuden gennemgås *de vigtigste kulturplanter og de vigtigste plante familier*.

Det anbefales, at interesserede elever afleverer et *herbarium*, der kan omfatte et frit valgt speciale: et plantesamfund, en plantefamilie eller lignende.

For såvel zoologi som botanik gælder det, at eleverne *opøves i brugen af håndbøger*, så de derved bliver fortrolige med den lettere tilgængelige del af fagenes litteratur.

Læreren stilles frit over for stoffets ordning og i valget af plantesamfund, plantefamilier og dyretyper.

Til øvelser bør klassen deles i hold på højst 15 deltagere.

Geografi.

Krav ved optagelsen:

Eksaminanderne skal vise *sikkerhed i brugen af globus og kort* og forstå at benytte kortets signaturer. Der kræves *et elementært kendskab til dele af den fysiske geografi*, til emner som jordens bevægelser, havene (havstrømme), terrænformer, klimatiske forhold og plantebælter.

Der kræves et *nogenlunde grundigt kendskab til landene*, såvel natur- som erhvervsgeografisk og sikkerhed i et begrænset navnestof; *have, floder, bjerge, søer, byer* og lign. Der lægges vægt på, at eleverne i hertil egnede tilfælde kan *påvise sammenhængen mellem et lands naturforhold og befolkningens liv og erhverv*.

Undervisningen på seminariet:

Eleverne bibringes *et solidt kendskab til det væsentlige inden for den fysiske geografi*, **til** emner som *astronomisk geografi, jordens overfladeforhold, klimaforhold, klima- og plantebælter*. Danmark og de øvrige nordiske lande behandles *udførligt*, og for Danmarks vedkommende får eleverne især lejlighed til at arbejde med *geologi* — hvor hjemstavnen naturligt benyttes som udgangspunkt — og med *Danmarks erhvervsforhold*.

For den øvrige part af regionalgeografien *udvælges typiske områder*, f. eks. Det britiske Verdensrige, Sovjetunionen, Middelhavslande, Østen, U. S. A. Herunder behandles *forekomst og produktion af vigtige stoffer*, og der lægges vægt på at *påvise sammenhængen mellem geografisk milieu og menneskeliv*. I forbindelse med de fremmede områder kan medtages en samlet oversigt over menneskeracer og de forskellige erhvervskulturformer.

Eleverne *opøves i brug af geografiske håndbøger og tids skriftslitteratur og statistisk materiale*. Sikkerheden i anvendelse af geografisk kortmateriale (herunder Geodætisk instituts målebordsblade og geologiske kortblade) uddybes, og det anbefales at give eleverne undervisning i geografisk tegning (kort, snit og grafisk fremstilling). På ekskur -

sioner indøves eleverne i *geografisk studium i marken*: I iagttagelse af terræn- og jordbundsforhold, vejret, erhvervsforhold og lignende.

Til øvelser bør klassen deles i hold på højst 15 deltagere.

Læreren stilles frit over for stoffets ordning og i valget af lande eller områder inden for regionalgeografien.

April 1950.

Alfred Andreassen.

G. J. Arviii.

Disa Chris tjansen.

K. Jespersen.

Holger Paaskesen.

W. Stenberdt.

Utoft Sørensen,
formand.

IV.

Skrivning, sløjd og tegning.

Ved skrivelse af 20. maj 1949 nedsatte kommissionen et udvalg bestående af statskonsulent *Alfred Andreassen*, rektor *Arvin*, statskonsulent *Kålund-Jørgensen**), førstelærer *Niels Nielsen* og seminarieforsstander *Th. Egebæk* (formand) til at behandle fagene skrivning, sløjd og tegning og give udtalelse angående deres stilling i en fremtidig læreruddannelse.

Tegning og skrivning er gamle fag i seminariernes læseplan; sløjden kom til i henhold til lov af 15. april 1930. Skrivning og tegning har hidtil fået en afsluttende undervisning og været genstand for eksamen, medens sløjdundervisningen indtil nu kun har dækket det første af de tre kursus, som fuld sløjdlæreruddannelse omfatter.

Udvalget har behandlet spørgsmålene ud fra den forudsætning, at kravet om færdiggørelse af alle fag på seminarierne skulle imødekommes. Dette krav har især betydning for sløjdens stilling.

Igennem en række møder og ved en demonstration af barnetegninger med vejledning af tegneinspektøren er man nået til enighed om efterfølgende udtalelser vedrørende de pågældende fag.

Skrivning.

Efter loven af 1894 var skønskrivning fagets mål. Personlig dygtiggørelse, opnået gennem øvelse og påpasselighed, var alt. Eleven skulle lære at *skrive smukt*. Måske er man nu om stunder tilbøjelige til at overse værdien af *smuk* skrift, men udvalget finder, at betydningen af en smuk og letlæselig skrift bør påagtes — vel endda i særlig grad, når det gælder lærere. Af den grund ses det som en værdi, at eleven får mulighed for at vinde personlig dygtiggørelse.

Eleven må indføres i *fagets metodik*, der skal belyses dels ved teoretisk behandling, dels gennem øvelsesskolens praktikundervisning og dels igennem elevens personlige øvelser. Enkeltheder vil blive opfattet, og vanskeligheder erkendt bedre igennem øvelser end ved blot teoretisk gennemgang af stoffet. De gasngse skrivesystemer skal gennemgås og klarlægges gennem personlige øvelser.

*) Fraværende ved betænkningens afgivelse.

Undervisningen skal omfatte:

1. Normalskrift, derunder tallene, dels i stort og dels i mindre format. De almindelige skriftregler (størrelse, hældning, afstand) er hovedsagen; i anden række kommer formerne, som dog bør gøres mest muligt tiltalende. Det store format skaber mulighed for analysen, det mindre for en friere fremstilling.
2. Håndskrift. Det er et rimeligt krav, at læreren skal føre en let læselig, frit løbende og jævn, enkel og tydelig håndskrift med et personligt præg. Håndskriften skal ikke formes efter noget forud fastlagt system, men skal med overholdelse af de ovenfor nævnte skriftregler udvikles ud fra de forudsætninger, eleven har ved sin indtræden på seminariet.
3. Blokskrift (eventuelt kalligrafi eller formskrift) tilstås en rimelig tid til indøvelse og vejledning.
4. Gennemgang af børns skriveproblemer på grundlag af skriftprøver fra barneskolen.

Det anses for nødvendigt, at den personlige indøvelse i god skrift i vid udstrækning er bragt i orden, før eleven optages på seminariet, således at faget kan nøjes med et beskedent timetal.

Sløjd.

Nuværende sløjdlæreruddannelse (omfattende træsløjden) har to former: Udelt og delt.

Udelt uddannelse.

Den foregår udelukkende på sløjdlærerskolerne gennem tre efter hinanden følgende kurser, således at kurserne kan tages umiddelbart efter hinanden eller deles på to eller tre år.

Kursernes varighed er 5, 5 og 6 uger, ialt 16 uger à 40 timer = 640 timer. Dette timetal er *effektivt* bortset fra ganske enkelte timer, som umiddelbart før uddannelsens afslutning anvendes til skriftlig og mundtlig prøve.

Delt uddannelse.

Denne uddannelse omfatter den på seminarierne givne undervisning (7 årstimer a 40 uger = 280 normerede timer) + to kurser à 6 uger på sløjdlærerskolerne à 40 timer = 480 timer, tilsammen 760 timer. Af de på seminariet normerede 280 timer tabes på grund af seminarernes eksamen og ekskursioner ca. 60 timer, hvorefter denne uddannelsesform regnes at råde over $220 + 480 = 700$ effektive timer.

Erfaringen viser, at de 700 timer på denne delte uddannelse *ikke* fører videre end 640 timer på den udelte — snarest er det omvendt. Alligevel har det været de ansvarliges skøn, at den delte uddannelse skulle kunne dække rimelige krav til sløjdlæreren, medens enhver nedskrivning af effektivt timetal af alle sagkyndige uden undtagelse anses for at være uforsvarlig.

Eleven skal nå til at beherske følgende:

1. Fagets teknik og bevægelser.
2. Værktøjsskøtsel.
3. Fagets teori (øvelseslære).
4. Arbejdstegning (skal selv kunne give en arbejdstegning).

5. Kendskab til træsorter og kvaliteter.
6. Overfladebehandling i et vist omfang.
7. Fagets praktik og metode.
8. Arbejdsstillinger.

Desuden skal eleven have lidt kendskab til fagets historie, og han skal være gjort fortrolig med bestående sløjdsystemer og deres pædagogiske ide, både ældre og nyere, ligesom han skal have kendskab til moderne teorier indenfor sløjden. Desuden skal han have lejlighed til at frembringe så mange modeller, at hans sans for genstandens skønhedsværdi bliver vakt.

Foran nævnte timetal til uddannelsen synes at være det strengt nødvendige grundlag, der må lægges for den, der skal gå ind til sløjdlærerens i virkeligheden vanskelige gerning.

Lige så vist som sløjden skal opøve (opdrage) barnet til omhu, til omtanke, til selvbeherskelse, til skarp og nøjagtig iagttagelse og give det glæde ved vellykkede frembringelser og gennem forstandig arbejdsgang og påpasselig udførelse hjælpe det til at vinde respekt for manuelle frembringelser og føre til agtelse for manuelt arbejde og således kan blive af en stilfærdig, men dybtgående social indvirkning, lige så vist kan disse værdier gå tabt eller endog slå over i modsætningerne, om en uskikket sløjdlærer får arbejdet lagt i sin hånd.

Ved den afsluttende prøve i faget skønnes det rimeligt, at prøven omfatter:

1. Oplægning af de gennem sidste år fremstillede arbejder, blandt hvilke skal forefindes mindst 3 demonstrationsmodeller, der viser vanskeligere øvelser (f. eks. sinkning, halvskjult sinkning, hjørnetapning e. L.). Disse modeller må ikke være behandlet med fil eller sandpapir.
2. Oplægning af tegninger, specielt arbejdstegninger og demonstrationstegninger.
3. Oplægning af værktøjsreparationer (slibning, filing af save og egentlige reparationer af værktøj og høvlbænk).

Mindst 5 stk. reparationer skal fremlægges.

4. Mundtlig prøve omfattende et hovedspørgsmål fra øvelseslære (modelkundskab) eller værktøjslære og et bispørgsmål fra sløjdens pædagogik eller historie.
5. Praktik, hvor karakteren fastsættes af skolen forud for prøvens afholdelse.

Fagkarakteren fremkommer ved en nærmere fastsat afvejning og sammenregning af karaktererne fra prøvens enkelte discipliner.

I drøftelserne, som har været ført, er der ikke set anden udvej til et tilstrækkeligt antal timer til uddannelsen end den, der fremkommer ved etableringen af en særlig linie (sløjdhuggeri) på seminarierne. Hvis en sådan linie skabes, og hvis den kan vinde tilslutning blandt eleverne, skal den etableres med ialt 700 effektive timer (jfr. den nuværende delte uddannelse), efter et dertil afpasset antal normerede timer (*Niels Nielsen* ønsker at forbeholde sig sin stilling med hensyn til det foreslåede timetal), idet arbejdstabet er betydeligt, når undervisningen deles så stærkt som på seminarierne, og andre afbrydelser uundgåeligt vil gøre sig gældende. Udvalget vil anse det for heldigt, om sløjdsalen står åben for eleverne i deres fritid.

En linie kan formentlig ikke ventes etableret før seminariets 2. klasse.

For at eleven kan få et grundlag for at vælge og læreren for at skønne over elevens egnethed for linien vil *Th. EgebcJc* foreslå 3 timer i 1. klasse (jfr. kvindelig håndgerning).

Småsløjd må på belejligt tidspunkt optages i samme omfang som nu (40 timer) for *alle* elever.

Det må påpeges, at en ordning som den skitserede kan medføre fare for, at sløjden som fag mister sine kildesteder, der hidtil har været sløjdlærere skolerne i København og Askov.

Dersom tilgangen til fuld uddannelse på seminarierne kan blive så rigelig, at folkeskolens lærer behov derigennem helt eller væsentligt dækkes, er grundlaget for sløjdlærerskolerne udhulet, og det kan muligt blive et spørgsmål om skolernes eksistens. Dette vil faget ikke kunne tåle. Faget må have et centralsted, hvorfra det plejes specielt, vokser frem og udvikles i takt med tidens pædagogiske udvikling, og hvor nyt og gammelt kan blive vurderet og efterprøvet. En snes seminarier, der uden nogen central for faget driver sløjd hver for sig, vil løbe ud i usikkerhed, delthed og måske faglig opløsning, og den rationelle opbygning, som faget altid skal indebære, vil glippe. Ethvert andet fag har sin videnskabelige (faglige) central. Sløjden har det samme behov.

Derfor må der skaffes udveje for, at

- a) enten sløjdlærerskolerne kan bestå,
- b) eller der skabes et centralinstitut, hvor sløjden kommer under pleje af de bedste faglige ledere, således at den til enhver tid kan nyde korrektion, vejledning og udvikling.

Man finder sig så meget mere foranlediget til at fremhæve dette, som der er brug for et stadigt stigende antal sløjdlærere til de forskellige ungdomsinstitutioner, fritidshjem, gymnasier — og vel endog til fængselsvæsenet — alle institutioner, som ikke kan påregnes at have lærere fra seminarierne.

Det bør formentlig i tide erkendes, at behovet for sløjdlæreruddannelse til disse institutioner er til stede. Om det så skal tilfredsstilles gennem de bestående sløjdlærerskoler eller gennem et nyoprettet centralinstitut for sløjd, kan ikke for nærværende skønnes, men det formentlig nødvendigt at fastholde de perspektiver, der åbner sig ved fremtidig færdiguddannelse af sløjdlærere på seminarierne.

Tegning.

Vedrørende dette fag skal udvalget efter at have behandlet spørgsmålet i flere møder og herunder bl. a. forhandlet med tegneinspektøren udtale følgende:

Få af folkeskolens fag har undergået så rig en udvikling som tegning. Til at begynde med var formålet at opøve eleverne til at give en tro gengivelse af en forelagt fortegnelse. Således var stillingen under seminarieloven af 30. marts 1894. I den hertil hørende bekendtgørelse angives fagets fordringer kort og godt ved følgende: „Der aflægges prøve i frihåndstegning, som består i en gengivelse af en brugsgenstand". Det var planchen og klodsen, der her hentydes til, og den teori, der skulle indøves, var perspektivet, samtidig med at øje og hånd skulle opøves til at give en tro gengivelse af de opstillede modeller.

Nye synspunkter kom til udtryk i den læseplan, der efterfulgte seminarieloven af 1930. Det hedder i bekendtgørelsen af 29. februar 1940 § 22 bl. a., at der ved undervisning i børneskolen skal lægges vægt på de børnepsykologiske erfaringer og æstetiske krav. Desuden fremhæves fagillustrationen, hvorved tegning bliver et hjælpefag, navnlig gennem

kridttegning. Vægten skal lægges på skitsetegning både på papir og vægtavle, og det anvises at bruge levende natur som udgangspunkt, f. eks. hjemstavnen, geografien og naturhistorien, således som den kan studeres i den frie natur. Endelig gives der anvisning på ved den fortsatte kridttegning på vægtavlen også at bruge farver.

Alt i alt har udviklingen tilbagelagt vejen fra en produktion og teknik i sort og hvidt til en mere selvstændig skaben eventuelt i farver, så disciplen igennem tegningen dels giver et personligt udtryk for indre oplevelse, men dels også igennem dette udtryk imødekommer et både intellektuelt og emotionelt behov, så arbejdet i sig selv virker befrugtende. Tegningen bliver således ikke blot en udløsning for indre spændinger, men tillige et incitament både intellektuelt og praktisk (klargøren, fantasi, virke- og frembringelseslyst).

Det er almindelig anerkendt, at den nutidige frie form for barnets tegning er det rigtige. Det er af mindre betydning, om barnet i sin fremstilling træffer det nøjagtige; dets arbejde med problemerne betinger både intellektuelt og æstetisk oplevelsens rigdom.

På seminarierne ser man en tilsvarende udvikling. Fra planchetegning til klodser og genstande, hvor perspektivet var hovedsagen, til i nutiden en friere fremstilling efter opstillet eller levende model. Denne udviklingslinje må betegnes som stærkt positiv, men det skulle være muligt at nå endnu videre.

Igennem den vurdering af *barnetegninger*, som i nyere tid er bragt i anvendelse, kan læreren gøre værdifulde iagttagelser med hensyn til barnets udvikling og særpræg. Børns tegninger er — rigtigt opfattet — som tests, der oplyser børnenes psykiske struktur og deres evners udvikling (erkendelsesobjekter, erkendelsesomfang, iagttagelse, fantasi, interesse, meddelelsestrang, virksomhedstrang o. s. fr.). Disse forhold bør have deres belysning — ikke blot igennem psykologiundervisning, men også rent fagligt igennem tegneundervisningen på seminariet.

Seminarieeleven må igennem sine øvelser nå frem til beherskelse af tegningens (billedets) elementer (form, linieføring, skygge, farve, perspektiv), og han skal indføres i de *kunstneriske* grundbegreber (rytme, spænding, komposition) så vidt, at han æstetisk og kulturelt stilles overfor den bildende kunst på et niveau, der svarer til, hvad han kan nå i f. eks. litteratur. Derved får han betingelse for at udvikle sig videre og vil kunne virke inciterende overfor fremtidige egne elever, så han i beskedenhed kan blive en kulturspreder på et område, som hidtil har været lidet opdyrket.

Kunsthistorien i pædagogisk opstilling bør i passende omfang tjene undervisningen. At der her er tale om en sag af både *folkelig* og praktisk betydning tør sikkert hævdes, og det kan påpeges, at danske frembringelser (sølv, tæpper, møbler, porcelæn, keramik etc.) netop søger at hævde sig ved at være skabt ud fra en *sikker smag*. Sammenligning til et andet praktisk område melder sig: Landbrugets frembringelser. Det er anerkendt, at forudsætningen for landbrugets kvalitetsfrembringelser ikke alene er betinget af en højt udviklet teknik, men lige så afgørende af, at medarbejdere lige til det yderste led forstår, hvad sagen er. Det turde være tilsvarende overfor forældet håndværk og industri: medarbejdere til det allersidste led skal have føling med den æstetiske stræben, som er nedlagt i det, de skal frembringe. Først da er muligheden til stede for frembringelsen af det fuldkomne produkt.

Med disse forhold for øje formener man, at *tegneundervisningens mål* bør sættes dels som et rent pædagogisk-psykologisk og dels som et kunstnerisk-folkeligt.

Yderligere må seminariets tegneundervisning støtte rent praktiske pædagogiske fordringer igennem indøvelse i fagillustration, som væsentligst må foregå på den sorte tavle.

Det skønnes, at denne side af faget hidtil har været for svagt dyrket. Udvalget vil mene, at dette forhold bør forbedres.

Da fagillustreringen er en støtte for den praktiske skolegerning, skønnes det, at tegneundervisningen på seminariet bør føres igennem seminariets 1., 2. og 3. klasse.

Maj 1951.

Alfred Andreassen.

G. J. Arvin.

Th. Egebæk,
formand.

Niels Nielsen.

V.

Sang og musik.

Ved skrivelse af 20. maj 1949 nedsatte kommissionen et udvalg bestående af statskonsulent *Johs. Novrwp*, forstanderinde frk. 7. *E. Rambusch*, forstander *W. Stenberdt*, landstingsmand *S. Stegger Nielsen* og statskonsulent *F. C. Kålund-Jørgensen* (formand), der fik til opgave at behandle faget sang og musik og fremkomme med et forslag til betænkning for dette fags vedkommende.

Udvalget begyndte sit arbejde med møder den 8. og 9. september 1949. Som sagkyndig har været tilkaldt sanginspektør *E. Boesen*. Til arbejdet har endvidere foreligget en henvendelse til kommissionen fra formanden for Danmarks sanglærerforening hr. *Thøger Rasmussen*, et memorandum tilstillet kommissionen fra musikpædagogerne professor, dr. phil. *Erik Abrahamsen*, lektor *Viggo Forchhammer*, direktør *Chr. Christiansen* og professor *Thorvald Nielsen* samt en henvendelse fra fællesrådet af musikpædagoger.

Efter at udvalget ved et møde den 26. september 1949 afsluttede sit arbejde, udarbejdedes en betænkning, som under formandens fraværelse forelagdes ved plenarmødet den 19. april 1951 af statskonsulent *Johs. Novrwp*. Kommissionen anbefalede en revision af betænkningen og udvidede udvalget med lærer *Willy Andersen* og inspektrice frk. *K. Jespersen* med sidstnævnte som formand i stedet for den bortrejste statskonsulent *F. C. Kålund-Jørgensen*.

Udvalget holdt derefter møde den 24. maj 1951 og udarbejdede en revision af det oprindelige udkast, som sanginspektøren den 25. maj fik lejlighed til at drøfte med udvalgsmedlemmerne *Willy Andersen*, frk. *K. Jespersen*, *Johs. Novrup* og *W. Stenberdt*. Udvalget holdt afsluttende møde den 4. juni 1951.

Indledende bemærkninger.

Det nye udvalg har måttet arbejde ud fra de nye resultater, man er nået til i seminariekommisionens arbejde, hvorefter der ikke ventes nogen væsentlig skærpelse af optagelsesprøven og ingen særskilt prøve i sang og musik for aspiranter med eksamen, ligesom flertallet af kommissionen er gået ind for eksamensfrihed for faget (se lovforslagets § 12).

Udvalget er enig i det ønskelige i at højne faget mest muligt, idet fagets videre kulturelle sigte anerkendes, og man har derfor bestræbt sig for at finde frem til sådanne forbedringer, som fandtes mulige inden for de rammer, lovudkastet har sat for arbejdet.

Udvalget finder det således meget ønskeligt, at seminarierne i deres skøn over aspiranternes egnethed lader sanglige evner indgå i bedømmelsen ud fra den betragtning, at sangen i skolearbejdet spiller en stor rolle også uden for de egentlige sangtimer.

Da man ikke anser det for muligt at opnå et væsentligt bedre startgrundlag for seminarieundervisningen end hidtil, vil udvalget foreslå en forbedring af den nuværende uddannelse gennemført derved, at man lader de elever, der har naturlige anlæg herfor, modtage en videregående undervisning, der med de formindskede hold, der vil blive tale om, vil kunne resultere i velkvalificerede sanglærere, medens man for de øvrige elevers vedkommende anlægger en mere praktisk betonet undervisning, der byggende på disse elevers mindre udprægede musikalske *anlæg* dog fører så vidt, at disse kan påtage sig skolesang.

Udvalgets forslag.

Optagelsesprøven.

§ 1.

Stk. 1. Prøven går i første række ud på at undersøge aspiranternes musikalske anlæg. Den aflægges i sang, samt violin eller klaverspil efter elevens eget valg.

- a) Sang: Eksaminanden opgiver 20 lettere salmer og sange. Der lægges vægt på, at disse synges med en naturlig og let syngemåde og rytmisk rigtigt. Der prøves endvidere i nodekendskab og i gengivelse af en let rytmisk opgave og af foresungne enkelttoner og intervaller.
- b) Violin eller klaverspil: Der prøves i lette melodier samt skalaer og treklange. Der lægges vægt på, at det elementære grundlag er tilegnet på forsvarlig måde (instrumentets holdning, bueføring, håndstilling o. s. v.).
- c) Aspiranter med særlige forkundskaber kan desuden spille et selvvalgt stykke.

Stk. 2. Karakteren i sang og musik opføres hver for sig, men medregnes ikke ved udregningen af hovedkarakteren, idet seminariet dog i sit skøn over elevens egnethed lader sanglige evner indgå i bedømmelsen.

Undervisningen.

§ 2.

Stk. 1. Fagets særlige afhængighed af medfødte evner gør det u hensigtsmæssigt at gøre hele undervisningen fælles for alle eleverne. Disse undervises samlet i det første, eventuelt de 2 første år. I de sidste år har hver klasse en fast ugentlig sangtime, hvor alle klassens elever deltager i undervisningen og bl. a. indøver enstemmig fællessang og flerstemmig korsang og derved får et fyldigt kendskab til danske salmer og sange. Derudover har hver klasse en ugentlig sangtime, hvor eleverne er delt i mindre hold — normalt 2 eller 3 —, der undervises hver for sig. Holdene sammensættes under hensyntagen til elevernes forskellige musikalske evner.

Stk. 2. Når en elev af seminariet skønnes at være ganske uegnet til deltagelse i sang- og musikundervisningen, kan vedkommende af seminariet fritages for faget, efter at sagen har været forelagt sanginspektøren.

§ 3.

Undervisningen omfatter:

- a. *Sang.*
- b. *Violin- og/eller klaverspil* efter elevens eget valg.
- c. *Musikteori.*
- d. *Praktisk undervisningsfærdighed.*

§ 4.

Fordringerne er følgende:

- a) I sang gennemgås 50 salmer og 50 sange, 25 af hver art er obligatoriske og fastsættes af ministeriet. De øvrige er fakultative og vælges hvert år af seminariet. Desuden gennemgås også andre melodier, især sådanne som dels kan bevare det bedste i vore danske traditioner, dels kan højne sansen for god folke- og kirkesang og tjene til at belyse dens historie. De samme hensyn bør gøre sig gældende ved valget af fakultative melodier. Desuden omfatter undervisningen hørelære (diktat og sang fra bladet) samt en systematisk stemmedannelse og tekstbehandling, således at eleverne efter endt undervisning er i stand til at anvende deres stemme på en naturlig måde.
- b) I violin- eller klaverspil inddeles eleverne i hold på indtil 6 til violinspil og indtil 4 til klaverspil. Hvert hold undervises een time om ugen. Formålet med undervisningen er at gøre eleven fortrolig med sit instrument. Der lægges vægt på, at dette behandles rigtigt, og at elevens musikalske sans udvikles gennem et til formålet og hans tekniske standpunkt passende studiemateriale. De ovennævnte 50 salmer og sange gennemgås. Eleven øves i at transponere og spille udenad.
- c) Undervisningen i musikteori skal give eleverne kendskab til den elementære musiklære i et sådant omfang, at de kan orientere sig i de forskellige tiders kirke- og folkesang, hvis historie gennemgås. Undervisningen omfatter tillige stemmeteori og metodik i nær kontakt med undervisningsøvelserne.
- d) Undervisningsøvelserne drives i 3. og 4. klasse, idet eleverne i mindst 15 timer hver inden for den almindelige praktikundervisning deltager i undervisning i sang af såvel store som mindre børn.

§ 5.

Fordringerne for de elever, der ikke magter den i § 4 skitserede undervisning, afpasses efter disses mindre musikalske anlæg. Undervisningen omfatter de samme emner, der er nævnt i § 4 a, b, c og d, men overalt i et mindre omfang efter elevernes standpunkt, så disse i alle forhold stilles overfor opgaver af mindre krævende karakter og især opnår praktisk færdighed i at kunne synge, spille og undervise.

Det må endvidere tilstræbes, at disse elever modtager en fyldig metodisk vejledning og deltager i praktiske undervisningsøvelser. De må opøves i ved undervisningen at anvende deres instrument eller andre hjælpemidler, så de trods de mindre musikalske anlæg kan lære at undervise i faget.

6.

For dertil egnede elever afsættes een time ugentlig til korsang og en time til orkesterspil.

§ 7.

Elever, der på tilfredsstillende måde har deltaget i seminariets sang- og musikundervisning, og hvis stemmekarakter ikke danner nogen hindring herfor, får påtegning om at kunne forestå kirkesang.

§ 8.

Elever, der ønsker at uddanne sig til organisttjeneste, skal på seminariet have lejlighed til at modtage undervisning i orgelspil og at indstille sig til prøve heri.

15. juni 1951.

Willy Andersen.

K. Jespersen,
formand.

S. Stegger Nielsen.

Johs. Novrup.

I. E. **Rambusch**.

W. Stenberdt.

VI.

Håndarbejde og småsløjd.

Ved mødet 19. april 1951 nedsatte seminariekommissionen et udvalg bestående af kommunelærerinde frk. *Disa Christjansen*, forskolelærerinde frk. *Mathilde Hansen* og inspektrice frk. *K. Jespersen* (formand), der fik til opgave at udarbejde forslag til de bemærkninger, man kunne tænke sig at anføre i kommissionsbetænkningen angående faget håndarbejde og småsløjd.

Man skal tillade sig at fremsætte følgende indstilling til kommissionen:

1. Kvindeligt håndarbejde.

Krav ved optagelsen. I syning: Sømning, kastning, stikning, indersøm, rynkning, maskinsyning samt klipning og syning af lettere modeller. I strikning: Opslagning, retstrikning, vrangstrikning, indtagning, udtagning, aflukning og strikning indøvet på forskellige småmodeller.

Undervisningen på seminariet.

Faget omfatter:

1. *Teori og metodik.* Eleverne opøves i praktiske og hensigtsmæssige arbejdsformer og pædagogisk tilrettelægning af undervisningen i barneskolen.
2. *Syning:* Modelrække til folkeskolens 1.—7. klasse. Særlig indøves de enkeltheder, der forekommer på modellerne.
3. *Tidssvarende broderi*, f. eks. hvidsøm, korssting, sammentrækssyning.
4. *Tilpasning og klipning*, herunder brugen af købte mønstre.
5. *Kendskab til symaskinens konstruktion og behandling*, herunder rensning og smøring af maskinen.
6. *Strikning:* Modelrække til folkeskolens 1.—7. klasse, herunder strømpestriking.
7. *Hækling* omfattende de forskellige maskearter.
8. *Stopning og lapning.* Der indøves almindelig strømpestopning, udbedring af strikket stof, som er tyndslidt, sammenmaskning, stopning af rift og hul på linned stof, lapning på ensfarvet og broget stof.

9. *Under visning søvelser.* Eleverne lærer at fremstille fore visningsarbejder og benytte disse samt det autoriserede undervisningsmateriel.

På forespørgsel har håndarbejdsinspektør fru *Birgitte Buhelt* den 22. april 1951 skrevet til udvalget: „Den foreslåede plan kan jeg helt tiltræde”.

2. *Småsløjd.*

Undervisningen bør finde sted på et tidspunkt, hvor eleverne allerede en tid har haft praktisk skolegerning; den gives i ca. 40 timer, der helst anbringes som 20 gange to sammenhængende timer; den er obligatorisk for alle elever.

Undervisningen søges stadig knyttet til skoleundervisningens forskellige fag. Der udføres dels enkeltmandsarbejder, dels gruppe- og klassearbejder. Undervisningen omfatter nedennævnte 7 arter; disse kan erstattes med tilsvarende emner.

1. *Papirsløjd*: Foldeøvelser, klipning og klistring, dekorerer med farver, farveklip.
2. *Ler sløjd*: Fri formning.
3. *Papmaché*.
4. *Maling* med dekstrin- og limfarve:
 - a) Ler- og papmachéarbejder.
 - b) Maling på papir.
5. *Kartoffeltryk* (eventuelt linoleumssnit).
6. *Peddigrør*.
7. *Skrammelsløjd* (forskelligt kasseret materiale).

Disa Christjansen.

Mathilde Hansen.

K. Jespersen.
formand.

VII.

Engelsk, tysk, fransk, svensk og norsk.

Ved skrivelse af 20. maj 1949 nedsatte seminariekommissionen et underudvalg bestående af undervisningsinspektør *O. Bjørneboe*, seminarieforstander *Th. Egebæk*, statskonsulent *F. C. Kålund-Jørgensen**) og skolebestyrer *W. Stenberdt*, der fik til opgave at behandle undervisningen i de fremmede sprog: engelsk, tysk, fransk, norsk og svensk.

I. Indledning.

Ved lov nr. 130 af 15. april 1930 om seminarier blev undervisningen i fremmede sprog på seminarierne gjort obligatorisk, idet det i. § 6, stk. 1, blev fastsat, at undervisningen for alle elever foruden en række andre fag også skulle omfatte tysk eller engelsk.

Formålet for denne undervisning er i henhold til bekendtgørelse af 29. februar 1940 § 31 „at give eleverne øget mulighed for kundskabstilegnelse, at åbne dem vejen til et nyt dannelsesområde og at sætte dem i stand til at undervise i sprog i folkeskolens ældste klasser”.

* Bortrejst ved betænkningens afgivelse

Skønt i henhold til lov af 18. maj 1937 om folkeskolen denne også omfatter eksamensmellemsskolen, har man dog ved den ovenfor citerede bekendtgørelse ikke haft for øje, at seminariets undervisning i fremmede sprog også skulle kvalificere lærerne til at undervise i denne skoleform (mellemsskolen og realklassen eller præliminærskolen), hvilket dels må siges at fremgå af bekendtgørelsens udtryk: i folkeskolens *ældste Masser* og dels også af ministerielle udtalelser gående ud på, at man netop ikke har tænkt på, at seminariets sprogundervisning skulle kvalificere til dette arbejde*).

Men det vil altså sige, at der stadig ikke var gjort noget for at afhjælpe det stærke og stadig voksende behov hos disse skoler for at få absolut kvalificerede lærere i fremmedsprogene. For at kunne overtage undervisningen i disse var lærerne stadig henvist til at aflægge tillægsprøve i sprogene, til kursus på Danmarks Lærerhøjskole eller til faglærer-eksamen.

Ved bekendtgørelse af 27. august 1947 blev seminarierne bemyndiget „til at indrette en udvidet undervisning i engelsk eller tysk for de elever, der måtte ønske det, og som har bestået real-, præliminær- eller pigeskoleeksamen med mindst mg? i fagkarakter, for real- og pigeskoleeksamens vedkommende beregnet på grundlag af gennemsnittet af karaktererne ved skriftlig og mundtlig prøve“, og det blev tillige fastsat, at studenter skulle kunne deltage i denne udvidede undervisning, uanset hvilken fagkarakter de havde opnået i det pågældende sprog,

Undervisningen skulle bygge på det ved real-, præliminær- eller pigeskoleeksamen opnåede grundlag, og hovedformålet skulle være at kvalificere eleverne til at forestå sprogundervisningen i eksamensmellemsskolen og realklassen. Som noget helt nyt i sammenligning med den almindelige ordning som fastsat ved bekendtgørelse af 29. februar 1940 indførtes ved eksamen en skriftlig prøve i oversættelse fra dansk til det fremmede sprog samt en prøve i undervisningsfærdighed.

Endelig blev der ved lov af 4. juni 1947 om en midlertidig ordning af lærereksamen for studenter (jfr. bekendtgørelse af 6. juni 1947 og cirkulære af 27. august 1947) skabt endnu en mulighed for at imødekomme trangen til kvalificerede sproglærere ved eksamensmellemsskolen og realklassen. Den derved indrettede undervisning bygger på det ved nysproglig studentereksamen krævede standpunkt. Den afsluttes dog ikke med nogen eksamen; men elevernes karakter fra studentereksamen overføres til lærereksamen og opføres i eksamensbeviset under rubrikken for den almindelige sprogp prøve. Som noget særlig for denne undervisning gældende skal eleverne under kursus' forløb udføre et skriftligt arbejde, hvortil de vælger emnet efter samråd med læreren, og det kan, hvis det antages af censuren, hæve den fra studentereksamen overførte karakter eet trin. Som ved den udvidede sprogp prøve "gives der eksamensbeviset en påtegning om, at eleven har deltaget i den udvidede sproguddannelse i det pågældende fag, og om, hvorvidt eleven herefter må anses for kvalificeret til at forestå undervisningen i eksamensmellemsskolen og realklassen og tilsvarende skoleformer".

Efter det af kommissionens flertal fremsatte forslag til § 11 skal der på seminariet gives følgende undervisning i engelsk og tysk: 1) alle elever skal modtage undervisning i engelsk eller tysk, 2) de elever, der har forudsætning derfor, skal kunne få undervisning både i engelsk og tysk, 3) der skal i løbet af seminarietiden — dog tidligst fra begyndelsen af 2. klasse — med sigte på undervisningen i eksamensskolen tilrettelægges en videregående undervisning i engelsk eller tysk.

*) Se den kommenterede udgave af seminarielov en side 112, note til § 31.

II. Undervisning på det 4-årige seminarium.

A.

Læseplan for undervisningen i engelsk eller tysk i I. klasse.

Undervisningen er obligatorisk for alle klassens elever og bygger på de ved forberedelsen til real-, præliminær- eller pigeskoleeksamen eller ad anden vej erhvervede tilsvarende kundskaber.

Selv om der må regnes med, at eleverne, når de kommer ind i I. klasse, har noget kendskab til fonetikken og til læsning af tydskrift (hvilket navnlig er af betydning i engelsk), anbefales det at tage dette middel til erhvervelse af en god udtale op til fornyet behandling og stadig holde det vedlige. Der bør drives skriftlige øvelser ved siden af de mundtlige, ligesom eleverne stadig bør øves i samtale på det fremmede sprog.

Der regnes med, at der igennem dette første seminarieår læses statarisk mindst 200 normalsider prosa, ligesom eleverne bør opmuntres og hjælpes til at arbejde sig igennem noget lettere kursorisk stof, væsentlig af skønlitterær eller rent underholdende art.

Formålet med denne undervisning i engelsk eller tysk skal ikke være at kvalificere alle seminariets elever til at undervise i eksamensskolen, hverken i de lavere eller i de højere klasser, men blot, således som det er udtrykt i bekendtgørelse af 29. februar 1940 § 31 „at give eleverne øget mulighed for kundskabstilegnelse og at åbne dem vejen til et nyt dannelsesområde“.

Medens således denne for alle obligatoriske undervisning, for sådanne som ikke skønnes at være egnede for eller have interesse for at følge en videregående særlig for eksamensskolen beregnet undervisning, i det væsentlige fortsættes i de følgende klasser efter de i bekendtgørelse af 29. februar 1940 § 31 angivne linier med de ændringer, som er en naturlig følge af, at alle klassens elever ved undervisningens begyndelse står på samme ret høje trin, hvad forkundskaber angår, foreslås der for de øvrige en plan for II—IV. klasse, som er i væsentlig overensstemmelse med planen for den udvidede sprogundervisning som angivet i bekendtgørelse af 28. august 1947, og som nærmere udformet nedenfor under B.

B.

Plan for undervisningen i II.—IV. klasse i engelsk og tysk.

Disse elever skulle efter udvalgets mening normalt have gode forudsætninger for igennem de tre års udvidede undervisning at nå frem til en sådan sikkerhed i det (de) valgte sprog, at de må kunne bestride undervisningen i hele eksamensmellemskolen, fra 1. mellemskoleklasse til og med realklassen eller tilsvarende trin i præliminærskolen. Der må igennem de tre klasser lægges vægt på indøvelse af alle de discipliner, som er nødvendige betingelser for at skabe en kyndig lærer.

Som lærer i eksamensskolen vil han navnlig for engelskens vedkommende få stærkt brug for ad fonetikken vej at hjælpe eleverne til den rigtige udtale.

Læsefærdigheden må udvikles og et vist kendskab til engelske eller tyske kulturelle, sociale og politiske forhold vil være af betydning ikke alene for den vordende lærer personlig, men også for hans arbejde i skolen, hvor der tit under gennemgangen af tekster kan blive brug for kundskaber på disse områder.

Den størst mulige grammatiske sikkerhed må tilstræbes, og dette nås dels gennem sproglige iagttagelser og dels gennem mundtlige og skriftlige øvelser, der efterhånden kan

gå hånd i hånd med teoretiske studier på grundlag af en grammatisk lærebog af passende omfang.

Endelig må det kræves, at der jævnsides med de skriftlige øvelser og læseøvelser går øvelser i samtale på engelsk eller tysk. Ved optagelsen på seminariet vil de fleste elever allerede fra deres barneskole være vant til at høre det fremmede sprog talt, og de vil selv have haft lejlighed til at prøve sig frem på det fremmede sprog.

Efterhånden som det opstilles som et stadig stærkere og stærkere krav til sprogundervisningen, at den skal foregå på det fremmede sprog, vil det være af den største betydning, at den vordende lærer møder velrustet i denne henseende. Det må derfor kræves, at der ved undervisningen på seminariet på denne linie gøres mest muligt brug af det fremmede sprog; men samtidig må det naturligvis tilstræbes, at det ikke sker på læsefærdighedens og den nøjagtige sproglige tilegnelses bekostning.

Udvalget er enig om at foreslå, at undervisningen på denne linie afsluttes med en eksamen, der er både skriftlig og mundtlig og desuden omfatter en prøve i undervisningsfærdighed. Hvad det rent sproglige angår, finder man det rimeligt, at prøven i vanskelighed ligger mellem prøven i engelsk og tysk ved nysproglig studentereksamen og faglærereksamen i disse fag.

Der gennemgås i løbet af de 3 år statarisk mindst 450 normalsider, hvoraf de 150 skal omfatte faglige emner og stof, der behandler samfundsmæssige, politiske eller almindelige kulturelle forhold, og resten skal bestå af udvalgte stykker af det 19. og 20. århundredes litteratur, hvoraf der, navnlig for så vidt angår tysk, tages et passende udvalg af poesi. Desuden opgives som læst kursorisk mindst 450 normalsider af væsentlig skønlitterær art.

Eleverne gennemgår i det sidste undervisningsår et kursus i sprogundervisnings praktik og metodik, omfattende mindst 20 timer og i det hele tilrettelagt i overensstemmelse med den for den udvidede undervisning fastlagte ordning (jfr. bekendtgørelse af 27. august 1947).

Dette kursus slutter med en prøve, der skal vise elevernes evner til at tilrettelægge og gennemføre en undervisningstime i engelsk eller tysk; timen skal være af normal-længde (40—50 minutter); eleven får 1 time til at forberede sig til prøven.

III. Undervisningen på den 3-årige studenterlinie.

Plan for undervisningen i engelsk, tysk og fransk på den 3-årige studenterlinie.

Udvalget er enig om at foreslå, at undervisningen for disse elever, som må formenes at have adskilligt større forudsætninger end eleverne på det fire-årige seminarium, i det hele og store tilrettelægges som efter plan II, idet det dog må antages, at man både kan række videre og gå frem i et stærkere tempo end med eleverne i I.—IV. klasse.

Det turde være unødvendigt at anvende væsentlig tid på fonetikken og den helt elementære grammatik, selv om færdigheden i fonetisk transskription og kundskaberne i grammatik stadig bør holdes ved lige. Heller ikke skulle det være påkrævet at ofre videre tid på oversættelse af de gennemgåede tekster, idet det bør være muligt at sikre sig forståelsen af disse ved samtale om dem på tysk eller engelsk.

Det vil være naturligt ved undervisningen at tage direkte sigte på at dygtiggøre eleverne til deres fremtidige arbejde, samtidig med at det dog ikke bør glemmes, at en meget væsentlig side af formålet med undervisningen må være at udvide elevernes horisont ved direkte at indføre dem i fremmede landes og folks kultur.

Udvalget har overvejet spørgsmålet: eksamen eller ikke eksamen ved afslutningen af undervisningen i de fremmede sprog på denne linie.

Ved ministeriets cirkulære af 27. august 1947 om specialuddannelse i sprog på den 2½-årige studenterlinie er det fastsat (i § 4), at undervisningen ikke afsluttes med nogen prøve; men elevernes karakter fra studentereksamen overføres til lærereksamen og opføres i eksamensbeviset under rubrikken for den almindelige sprogprøve.

Til gengæld udfører eleverne under kursusets forløb et skriftligt arbejde, der kan bestå af en sproglig kommenteret oversættelse fra dansk til det fremmede sprog af et sammenhængende prosastykke af passende længde, f. eks. 6 normalsider, hvortil der må benyttes ordbøger og andre hjælpemidler, eller af en fristil eller mindre afhandling på det fremmede sprog om et selvvalgt emne af litterær, sproglig eller samfundsmæssig art. Dette arbejde, hvortil eleven vælger emnet efter samråd med læreren, indsendes som et årsarbejde til censorernes formand senest 2 måneder før eksamen og kan, hvis det antages af censuren, hæve den fra studentereksamen overførte karakter eet trin.

Udvalget er imidlertid enig i at betone det ønskelige i, at også undervisningen i de fremmede sprog for studenterlinien afsluttes med en prøve, og man foreslår, at denne prøve bliver af samme form som for de elever, der har gennemgået de sidste klasser i det fire-årige seminarium på den sproglige linie.

Når udvalget har indtaget dette standpunkt, er det, fordi man ønsker, at det så godt som det lader sig gøre med den gældende karaktervurdering, må blive fastslået på eksamensbeviset, hvorledes elevens standpunkt er på det tidspunkt, da han forlader seminariet, medens det turde være af mindre interesse at få oplyst, hvordan det var 3 år i forvejen eller endnu længere tilbage, da han forlod gymnasiet. Der kan ikke være nogen større sikkerhed for, at hans standpunkt i faget er det samme nu som dengang; om det er bedre eller dårligere, oplyser beviset for studentereksamen ikke noget om, og begge muligheder er jo til stede.

Udvalget er endvidere stemt for at anbefale, at kravet om, at eleverne under kursusets forløb udfører et skriftligt arbejde som nævnt i § 4 i cirkulære af 27. august 1947, opretholdes.

Tanken med dette arbejde er væsentlig den at give eleverne lejlighed til selvstændigt at give sig i lag med et arbejde, som de måske omfatter med en særlig interesse, men naturligvis også at give dem en mulighed for at dokumentere deres skriftlige sprogfærdighed, selv om denne i nogen grad kan tilsløres, da de jo har fuld adgang til at benytte leksikalske og grammatiske hjælpemidler.

Udvalget er ligeledes stemt for, at dette skriftlige arbejde, hvis det antages af censuren, skal kunne hæve den ved eksamen opnåede karakter eet trin.

Med hensyn til *fransk*, i hvilket sprog der ved skolerne praktisk talt kun undervises i realklassen eller ældste realskoleklasse, skal udvalget udtale, at det, så vidt det er udvalget bekendt, altid har været ganske særlig vanskeligt for realskolerne, offentlige så vel som private, at skaffe fuldt kvalificerede lærerkræfter i dette fag. Faget er normalt valgfrit i realklassen; men en ikke ringe del af realklassens elever vælger alligevel fransk som det tredje fremmedsprog, bl. a. fordi det kræves for ansættelse i etaterne og inden for visse erhvervsgrene, specielt inden for handels- og bankverdenen.

I lovudvalgets udkast af 14. oktober 1950 er fransk imidlertid slet ikke nævnt blandt de fag, der skal eller kan gives undervisning i på det 4-årige seminarium. Kun på den 3-årige studenterlinie kan dette sprog tages med på den sproglige linie. End ikke under omtalen af tillægsprøven nævnes fransk.

Det må dog formentlig være hensigten at opretholde fransk som et fag til tillægsprøven, og formålet må da være at give en sådan uddannelse, at eleverne kan overtage undervisning i realklassen, når de har bestået tillægsprøve i dette fag.

Et naturligt krav må i så fald være, at uddannelsen og prøven er af væsentlig samme omfang som den udvidede sprogprøve i henhold til bekendtgørelse af 27. august 1947.

IV. Undervisningen i svensk og norsk.

Formålet med undervisningen i disse sprog, der efter lovudvalgets forslag af 14. oktober 1950 skal indgå som et led i danskundervisning, er dels at give eleverne en indførelse i sprogene (gloseforråd, udtale og grammatik), dels at gøre dem bekendt med den nyere norske og svenske litteraturs historie i hovedtræk.

Med hensyn til det første slutter udvalget sig til den almindelige opfattelse, at de nordiske sprog ikke skal læres på samme måde, som man lærer de egentlige fremmedsprog. Eleverne forstår jo umiddelbart den hovedmængde af ord, der er nuværende fælleseje, og hensigten med den sproglige læsefærdighed, der skal opøves, er blot at få eleverne til at tilegne sig et fyldigt forråd af de ord og vendinger, der forekommer fremmede eller har et andet indhold end de tilsvarende danske ord. Med hensyn til udtalen er det ikke hensigten gennem en systematisk fonetik som på engelsk at lære eleverne at tale svensk eller norsk. Kun de mest elementære udtaleregler må læres. Oplæsning af svenske eller nynorske tekster kan kun antydningssvis være præget af svensk eller norsk udtale, ved at man overholder reglerne om stumme bogstaver, udtalen af g og k foran e, i, y, å og ø, sk foran de samme vokaler, gn som ngn, r som tungespidsslyd o. s. v. En sådan tillempet udtale må anses for det højeste, man kan nå til på seminarierne, og den må også anses for at være et tilstrækkeligt grundlag for undervisningen i folkeskolen med tilhørende mellemskoleformer.

På samme måde må det også anses for tilstrækkeligt, at den sproglige undervisning omfatter en indførelse i de vigtigste afvigelser fra dansk grammatik. Man skal gøre opmærksom på, at navneord som på dansk kan danne flertal på -er eller uden endelse, men at man afvigende herfra har flertalsendelser som:

-or: flicka — flickor
 -ar: bjørn — bjørnar
 - r: sko — skor
 - n: bi — bin.

Ligeledes må talordene indøves samt den afvigende brug af stedord (honom, dessa, Ni, Er, edert, edra), og det må klargøres, at svensk hyppigt gør forskel på ental og flertal i udsagnsord:

Jag är — vi äro
 Jag fick — vi fingo.

Endelig bør de uregelmæssige udsagnsord gennemgås af hensyn til forståelsen.

Med hensyn til kendskab til norsk og svensk litteratur må omfanget af, hvad der kan læses, bero på, hvor mange timer der kan ofres til dette arbejde. Fikseringen af et bestemt sidetal bør derfor formentlig opsættes, til der kan siges noget nærmere herom.

V. Læseplan for småbømsseminarierne.

I den betænkning vedrørende forskoleseminarierne, som er afgivet af det af seminariekommissionen ved skrivelse af 20. maj 1949 nedsatte udvalg, stilles der forslag om, at der indføres obligatorisk undervisning i eet fremmedsprog ved småbømsseminarierne.

Nærværende udvalg for fremmedsprogundervisningen ved seminarierne kan slutte sig til de af det fornævnte udvalg fremsatte bemærkninger angående formålet med sprogundervisningen på småbømsseminarierne og kan for så vidt også slutte sig til tanken om, „at lade de enkelte seminarier selv bestemme omfanget af denne undervisning, således at de blot søger at nå så vidt, som det er muligt indenfor den timemæssige ramme af 2 timer ugentlig gennem de to år“.

Udvalget ønsker dog at bemærke, at visse hovedtræk i undervisningen bør være de samme på alle de pågældende seminarier. Selvom der må lægges passende vægt på at give eleverne en god udtale, og også det mest elementære af grammatikken må slås fast, må hovedformålet dog være af skaffe eleverne en god læsefærdighed d. v. s. bibringe dem evnen til og interessen for at læse lettere værker og tidsskriftsartikler af faglig eller litterær art, i det hele give dem en mulighed for ad direkte vej at gøre sig bekendt med fremmed civilisation og kultur uden at skulle være henvist til altid at anvende oversættelser.

Udvalget må tillægge det en ikke ringe værdi, om fagets lærer ved så meget som muligt at tale til eleverne på det fremmede sprog efterhånden kan vænne dem til også at forstå det talte sprog.

Undervisningen i fremmedsprog slutter uden prøve.

Juli 1951.

O. Bjørneboe,
formand.

Th. Egebæk.

W. Stenberdt.

VIII.

Skolekøkken.

Til medlemmer af udvalget har været beskikket følgende: *G. J. Arvin, Disa Christjansen, Mathilde Hansen, I. M. Nordentoft* og *E. Torkild-Hansen* (formand). I de afsluttende forhandlinger har *Utoft Sørensen* deltaget. Kommissionens sekretær har fungeret som sekretær for udvalget.

Udvalget har i sit arbejde søgt sagkyndig bistand hos forstanderen for Danmarks Lærerhøjskoles skolekøkkenafdeling frk. *Martha Jacobsen*, skolekøkkeninspektør frk. *K. Munk Nielsen*, formanden for Danmarks skolekøkkenlærerindeforening fru *G. Lebrecht Nielsen* og forstanderinde fru *Magdalene Lauridsen*.

Udvalgets flertal, (/ *I. M. Nordentoft, Disa Christjansen, Mathilde Hansen, E. Torkild-Hansen*), har anset det for udvalgets opgave at finde frem til en ordning af skolekøkkenlærerindeuddannelsen, der kan indpasses i det af kommissionens flertal fremsatte forslag til en fremtidig seminarieordning, hvorefter uddannelsen bl. a. i faget skolekøkken på seminariet skal foregå på en særlig linie i løbet af de sidste 3 seminarieår med et timetal af ialt 6 ugentlige timer årlig eller et samlet bruttotimetal på 720 timer.

Efter den gældende uddannelsesordning kan fuld skolekøkkenlærerindeuddannelse opnås enten ved deltagelse i Danmarks Lærerhøjskoles 10 måneders kursus, der omfatter

ialt 1260 timer, eller gennem den såkaldte 2-delte uddannelse, hvorefter eleverne i de 2 sidste seminarieår benytter specialetimerne, 5 timer ugentlig i 2 år eller ialt ca. 400 timer til en forberedende skolekøkkenuddannelse og derefter deltager i et supplerende kursus på 5 måneder med et timetal af ialt 720 timer, således at denne uddannelse ialt kommer til at omfatte brutto 1120 timer. Den delte uddannelse gives i øjeblikket for den første dels vedkommende på Haderslev, Ranum og Ribe statsseminarier, statsseminariet på Emdrupborg og Zahles seminarium, medens den afsluttende 5 måneders uddannelse i almindelighed kan gennemgås på Ribe statsseminarium Ankerhus husholdningsskole eller Danmarks Lærerhøjskole. Til sammenligning kan oplyses, at uddannelsen i Norge, der ligesom i Danmark benytter fuldt uddannede lærerinder til varetagelse af skolekøkkenundervisning, omfatter ca. 1635 timer, medens Sverige benytter ikke fuldt pædagogisk uddannede speciallærerinder.

Til den bestående ordning af skolekøkkenuddannelsen knytter sig den afvigelse fra den grundlæggende læreruddannelse i andre fag, at uddannelsen ikke afsluttes med en eksamen, et forhold som er faldet ganske naturligt under hensyn til den 10 måneders uddannelses særlige tilknytning til Danmarks Lærerhøjskole, hvis særkende jo bl. a. er dette at meddele en fri undervisning uden eksamensafslutning. Det er imidlertid med vægt gjort gældende, at uddannelsen i skolekøkken ikke, som lærerhøjskolens øvrige undervisning, er et supplement til en forud meddelt grunduddannelse i det pågældende fag, men netop er selve grunduddannelsen, at det er en uddannelse i eksakte fag, som ikke påvirkes uheldigt af en eksamen, samt at der, efterhånden som denne uddannelse nu foregår på flere steder og på flere måder, er 'trang til en eksamen til sikring af en så ensartet uddannelse og kontrol som praktisk muligt.

Ved udvalgets nedsættelse forelå der for kommissionen følgende forslag til ordning af skolekøkkenlærerindeuddannelsen:

1. Forstander frk. *Martha Jacobsens* og professor *Rich. Eges* forslag af 16. april 1947 om en 2-årig uddannelse på lærerhøjskolen afsluttende med eksamen, subsidiært en eetårig uddannelse, der havde til forudsætning, at kursisterne mødte med større kundskaber i kemi, fysik og fysiologi end i øjeblikket. Til dette forslag var knyttet en udtalelse fra undervisningsministeriets husholdningsudvalg om, at udvalget kunne anbefale det subsidiære forslag.

2. Fru *Magdalene Lauridsens* forslag af 14. september 1948, hvorefter uddannelsen skulle kunne gives i seminariets specialetimer under forudsætning af, at deltagerne i denne undervisning forud havde deltaget i et 5-måneders kursus på en husholdningsskole eller havde anden tilsvarende teoretisk og praktisk uddannelse, og seminariets undervisning i naturfagene tilrettelagdes under hensyntagen til skolekøkkenundervisningen.

Man har indenfor udvalget været ganske klar over, at det ville være vanskeligt at indpasse en uddannelse, der hidtil har omfattet mindst 1100 timer, i et timetal af kun 720, men da man med kommissionens flertal er enig i, at det kun ved at lægge uddannelsen ind i seminarietiden kan anses for muligt at sikre uddannelsen af et tilstrækkeligt antal skolekøkkenlærerinder, har man ment, at en ordning, der byder på en afrundet, men på grund af timetalsbegrænsningen særlig i teoretisk henseende mindre fyldig uddannelse i seminarietiden, vil være at foretrække for den nuværende, der ikke er i stand til at dække behovet, og som derfor, såfremt den blev opretholdt, måtte forudsættes at få til følge, at undervisningen i barneskolen ved folkeskolelovens endelige gennemførelse i vidt omfang måtte overlades til lærerinder med halv eller slet ingen uddannelse i faget eller til hushold-

ningslærerinder. Disse sidste har en indgående specialuddannelse i de huslige fag, men forer ikke hermed den pædagogiske uddannelse i folkeskolens almindelige fag, som efter folkeskoleloven er betingelsen for at opnå fast ansættelse ved folkeskolen, i hvilken henseende faget husgerning ikke bør være stillet ringere end skolens andre fag.

For at opnå en lettelse i kravene til, hvad der skal kunne nås indenfor det til rådighed stillede begrænsede timetal, har man fra udvalgets side været enige om, at den uddannelse, der kan gives på seminarierne, alene skal sigte på undervisningen i folkeskolens 6. og 7. klasse og ikke som den nuværende fuldstændige uddannelse, tillige give kompetence til undervisning i 8. klasse og i aften- og ungdomsskolen. De særlige krav, som denne undervisning måtte stille til lærerinderne, må efter udvalgets formening tilgodeses gennem særlige kursus efter seminarietiden.

Man har endvidere fundet, at det ikke vil være urimeligt for dette specielle fags vedkommende at opstille visse særlige krav med hensyn til foruddannelsen udover de for optagelsen på seminariet iøvrigt gældende, og endelig har man ment, at skolekøkkenuddannelsen må kunne få nogen støtte af undervisningen i seminariets øvrige fag, såfremt man ved tilrettelæggelsen af undervisningen i disse fag er opmærksom på hensynet til faget skolekøkken. Hvad specielt angår fysik og kemi er der overfor udvalget antydnet mulighed for at tilrettelægge undervisningen i en af 1. classes 3 timer i faget med særlig tilknytning til praktiske forhold i hus og hjem og i 2. klasse at tilrettelægge undervisningen i de 2 her til rådighed for fagene værende timer således, at de elever, der vælger skolekøkkenkursus, specialiserer sig i husholdningskemi, (medens de øvrige elever får almindelig undervisning i kemi).

Udvalgets forslag og bemærkninger til disse kan herefter sammenfattes om følgende tre hovedspørgsmål:

1. Spørgsmålet om foruddannelsen.
2. Spørgsmålet om omfanget og indholdet af den uddannelse, der skal gives i seminarietiden.
3. Spørgsmålet om hvorvidt seminariets uddannelse bør afsluttes med en eksamen.

ad 1. Foruddannelsen. Udvalget finder det påkrævet, at alle elever, der ønsker at deltage i skolekøkkenuddannelsen på seminariet, forud har skaffet sig nogen praktisk og teoretisk kendskab til husligt arbejde f. eks. gennem deltagelse i et 5 måneders husholdningskursus eller lign. Da imidlertid de færreste af eleverne kan forventes inden optagelsen på seminariet at have besluttet sig til at lade sig uddanne som skolekøkkenlærerinder, må et absolut krav i denne henseende efter udvalget formening befrygtes at føre til, at mange af eleverne ikke vil opfylde betingelserne for at deltage i uddannelsen, således at tilgangen til uddannelsen ikke vil blive tilstrækkelig til at fyldestgøre behovet for skolekøkkenlærerinder. Man mener derfor, at måtte begrænse kravet til foruddannelsen ved optagelsen på seminariet til, at de pågældende har deltaget i barneskolens undervisning eller har modtaget en tilsvarende undervisning i aftenskolen. Med gennemførelsen af folkeskoleloven vil alle kvindelige elever med tiden automatisk opfylde dette krav.

For de elever, der ikke ved optagelsen har husholdningsskoleuddannelsen eller anden tilsvarende teoretisk og praktisk uddannelse, foreslår man derhos, at der indrettes et særligt sommerferiekursus på Danmarks Lærerhøjskole eventuelt tillige andetsteds. Dette kursus tænkes gennemgået i begyndelsen af sommerferien efter afslutning af det

første seminarieår, på hvilket tidspunkt eleverne skal have taget stilling til, hvilken af seminariets linier de vil vælge.

Udvalget forudsætter, at deltagelsen i dette kursus på lærerhøjskolen bliver gratis, ligesom deltagelsen i lærerhøjskolens øvrige kursus, og at der til seminarielever ydes rejse-godtgørelse og dagpenge, som til lærerhøjskolens korte kursus.

Et sådant kursus bør omfatte ca. 144 timer ialt, der foreslås fordelt således:

I. Praktisk husgerning	1) husligt arbejde (rengøring og vask) og 2) mad-lavning (almindelig mad, bagning og konservering)	4 timer daglig
II. Teori (varekundskab og kostlære samt regnskab med beregning) . .	2 —	6 timer daglig
ialt 24 dage à 6 timer eller ialt 144 timer.		

ad 2. *Seminariets undervisning.* For denne har de foran nævnte, specielt sagkyndige efter udvalgets anmodning udarbejdet følgende plan:

Timefordeling:

II. kl. praktisk husgerning	6 timer ugentlig à 60 min.	ialt 240 timer
III. - —	3 — — - 60 — ..	120 timer
III. - teoretiske fag	3 — — - 60 — ..	120 —
IV. - undervisningsøvelser	160 —	
praktisk arbejde	80 — — - 60 —	240 —
samlet timetal. . .		720 timer

Fagenes fordeling

Praktisk arbejde m. arbejdsteknik og materialelære	440 timer
Undervisningsøvelser m. beregning	160 —
Hygiejne, bakteriologi	20 —
Varekundskab (næringsmiddellære).	20 —
Kostlære (ernæringslære).	80 —

Ialt. . . 720 timer

Til dette forslag har de pågældende imidlertid knyttet følgende bemærkninger:

„Da man ved de forskellige seminarier næppe kan regne med mere end 4—6 elever på hvert hold, vil denne uddannelse blive forholdsvis dyr og besværlig for seminarierne, så meget mere som lærerne i de forskellige naturfag sikkert må have supplerende uddannelse. Det vil desuden blive vanskeligt for naturfagslærerne at skulle bruge så meget af tiden indenfor de enkelte fag — især fordi kun så få af klassens elever antagelig vil være direkte interesserede. Dertil kommer, at den teoretiske undervisning på denne måde vil blive spredt og derfor måske ikke give det udbytte, den burde. Også til undervisningen i praktisk husgerning, kostlære og undervisningsøvelser udkræves særlig kvalificerede lærerkræfter.

Da ovenstående forslag vil gribe dybt ind i de øvrige seminariefag uden dog samtidig at give en tilfredsstillende uddannelse af skolekøkkenlærerinder, tillader vi os at fremsætte skolekøkkeninspektørens forslag (se herom følgende) til udnyttelse af de disponible 720 timer, således at disse kun anvendes til gennemførelse af en foreløbig uddannelse, brugbar til at undervise som vikarer og aspiranter ca. 2 år, medens der før fast ansættelse og

timer i eksamens- og ungdomsskoler og 8. klasse, kræves et supplerende kursus på ca. 600 timer."

For det af skolekøkkeninspektøren fremsatte forslag, hvortil ovenanførte bemærkninger henviser, er opstillet følgende plan (også denne plan forudsætter, at kemitimerne i 2-klasse stilles helt til rådighed for skolekøkkenuddannelsen):

	På seminariet	På fælles forsættelses- kursus	Ialt
Praktisk arbejde m. v.	360 timer	160 timer	520 timer
Undervisningsøvelser (incl. forev.) . . .	160 —	120 —	280 —
Næringsmiddellære	120 —	30 —	150 —
Varekundskab.	40 —		40 —
Ernæringsfysiologi.	20 —	40 —	60 —
Bakteriologi m. øvelseshygijne	20 —	60 —	80 —
Sygepleje m. v.		40 —	40 —
Redskabslære.		20 —	20 —
Materialelære.		20 —	20 —
Arbejdsteknik.		20 —	20 —
Kemi		40 —	40 —
Hjemmets vedligeholdelse og boliglære		80 —	80 —
	720 timer	630 timer	1 350 timer

Timernes fordeling på seminariet.

II. kl. Praktisk arbejde m. v.	120 timer	
Næringsmiddellære	40 —	
Varekundskab.	40 —	
Ernæringsfysiologi.	20 —	
Bakteriologi med øvelseshygijne.	20 —	
		240 timer
III. kl. Praktisk arbejde m. v.	160 timer	
Næringsmiddellære	80 —	
		- 240 —
IV. kl. Praktisk arbejde m. v.	80	
Undervisningsøvelser (incl. forberedelse)	160	
		Ialt... 720 timer

Med hensyn til det sidste forslag skal udvalget bemærke, at det ikke løser den opgave at give fuld uddannelse i faget på seminariet. Udvalget finder det iøvrigt principielt urigtigt at fastslå, at den unge og uerfarne lærerinde, der virker som vikar eller timelærerinde, skulle kunne klare sig med en mindre uddannelse end den ældre og mere erfarne, der står overfor eller har opnået fast ansættelse. Udvalget finder således ikke, at det foreliggende subsidiære forslag i princippet betyder nogen forbedring af den nuværende ordning, idet det efter denne også er muligt at give ca. den halve uddannelse på seminarierne. Begge ordninger lider af den mangel, at de unge lærerinder går ud fra seminarierne med en uaf-rundet uddannelse, som man ikke kan tvinge dem til at gøre færdig. Skolekøkkeninspek-tørens forslag om at gøre fastansættelse betinget af gennemførelsen af det supplerende

kursus kunne lige såvel k yttes til den nuværende ordning og ville efter udvalgets for-
 mening i begge tilfælde f øre til samme uheldige resultat — at man ikke i tilstrækkeligt
 omfang, måske bortset fi perioder med stor overproduktion af lærere, får behovet for
 skolekøkkenlærerinder dæ ket.

Efter en nøje afv else af de foreliggende, praktisk gennemførlige muligheder for
 tilvejebringelse af en i d ørskellige henseender fyldestgørende ordning af uddannelsen af
 lærerinder til skolekøkke ndervisning, er udvalget herefter nået til den opfattelse, at den
 uddannelse, som kan giv indenfor de til rådighed værende 720 timer i overensstemmelse
 med den ovenfor opstillede plan, vil være den efter omstændighederne bedst mulige, som
 man derfor skal foreslå gennemført.

Der vil hermed — på samme måde som i en række andre af seminariets fag — være
 givet lærerinderne en nødtørftig, men afrundet uddannelse, på grundlag af hvilken man
 anser det forsvarligt at lade dem undervise i barneskolens 6. og 7. klasse.

Man vil naturligvis ikke herved have sagt, at de pågældende lærerinder ikke vil
 have behov for en videre uddannelse og udvikling i deres fag, og man forudsætter derfor,
 at den nuværende adgang til uddannelse på lærerhøjskolen bevares, samt at den lærerinde,
 der har deltaget i sådan efteruddannelse i dette specielle fag, ikke afskæres fra at få støtte
 til deltagelse i et ordinært lærerhøjskoleophold, ligesom kursus i dette specielle fag forud-
 sættes tilrettelagt, således at deltagerne får mulighed for samtidig helt eller delvis at følge
 lærerhøjskolens mere højskoleprægede undervisning.

ad 3. Eksamen. Udvalget må anse den foran omhandlede kritik af den eksamensløse
 ordning af skolekøkkenuddannelse under den iøvrigt bestående stærkt eksamensprægede
 afslutning af læreruddannelsen for i nogen grad berettiget.

Udvalget foreslår derfor, at skolekøkkenuddannelsen afsluttes med prøve i kost-
 lære, varekundskab og praktisk husgerning.

Man har herved heller ikke kunnet se bort fra den mulighed, at deltagelse i skole-
 køkkenuddannelsen på seminariet vil blive valgt af en del kvindelige elever, der ikke har
 nogen særlig interesse for noget af liniefagene, ud fra den betragtning, at denne linie vil
 være den letteste at komme igennem og tillige på en nem og billig måde vil kunne give dem
 en huslig uddannelse, som de vil kunne have glæde af i deres privatliv, således at prøven
 vil være ønskelig til sikring af den nødvendige alvor i arbejdet.

Udvalget må dog ønske, at dets forslag på dette punkt tages med ind under — og
 afpasses efter — det forslag, som kommissionen iøvrigt vil fremsætte angående lærer-
 uddannelsens afslutning.

Et mindretal (*Arvin*) er af den opfattelse, at der næppe i en fremtidig seminarie-
 ordning, der skal give plads for en så omfattende uddannelse i eet fremmed sprog, at under-
 visningen i fremmedsprog i folkeskolen på landet kan sikres, vil kunne blive de af flertallet
 forudsatte 720 timer til rådighed til skolekøkkenlærerindeuddannelsen. Han mener derfor,
 at det timetal, der kan indvides fra naturfagene, bør inddrages til sprogundervisningen og
 derfor afskrives i de 720 timer.

Da de af de sagkyndige opstillede forudsætninger for overhovedet at gennemføre
 en blot nogenlunde tilfredsstillende skolekøkkenlærerindeuddannelse på seminarierne
 herefter ikke kan opfyldes, foreslår mindretallet, at man opgiver tanken, om at lægge en
 fuld skolekøkkenuddannelse ind i seminarietiden.

Juli 1951.

IX.

Legemsøvelser.

Det til behandling af spørgsmålet om seminariernes undervisning i idræt nedsatte underudvalg, der har bestået af *Alfr. Andreassen* (formand), *Disa Christjansen*, *Mathilde Hansen* og *Jørgen Jørgensen*, og som i sit arbejde har modtaget sagkyndig bistand af gymnastikinspektør *Peter Trap*, fremsætter herved følgende forslag:

Faget omfatter:

- a) praktiske øvelser,
- b) undervisningsøvelser,
- c) teori.

ad a) *Kvindelige elever*: gymnastik, boldspil, (langbold, håndbold) og leg (herunder orienteringsøvelser); eleverne må desuden gøres bekendt med de former for atletik, der kræves for at opnå de forskellige skoleidrætsmærker.

Mandlige elever: gymnastik, boldspil (langbold, håndbold, fodbold), leg (herunder orienteringsøvelser) og atletik (løb, spring og kast).

Undervisning i praktiske øvelser må dels omfatte øvelser, der tjener elevernes egen udvikling, dels være en gennemgang af det undervisningsstof, der passer for de forskellige aldersklasser af børn i folkeskolen.

ad b) Undervisningsøvelserne henlægges til den almindelige praktikundervisning og skal omfatte undervisningen af folkeskolens forskellige aldersklasser.

ad c) Fagets teori består af en almindelig og en særlig del. Under den almindelige del hører af anatomi knogler, led- og muskellæren, idet det forudsættes, at der ved den undervisning i fysiologi, der er henlagt til naturhistorietimerne, også tages hensyn til de spørgsmål, som særlig angår legemsøvelser.

Den særlige del omfatter den specielle gymnastikteori, derunder dagsøvelser og forklaring af de typiske øvelser,

Til gennemgangen af samtlige under gymnastikteorien og metodikken hørende emner må der anvendes ca. 80 timer.

Deltagelse i gymnastikundervisningen er obligatorisk for alle elever, der ikke i henhold til lægeattest med gymnastikinspektørens godkendelse fritages for faget, fordi de slet ikke eller så godt som ikke kan deltage i praktiske øvelser.

Elever, der har taget eksamen ved Danmarks Højskole for Legemsøvelser med mindst $g+$ i hovedkarakter, er fritaget for eksamen i faget, men bør deltage i de praktiske øvelser på seminariet.

Hvor forholdene tillader det, bør der — uden for den normale undervisnings-tid — gives undervisning i svømning, og det må tilstræbes, at eleverne kan aflægge de for svømmelærere og -lærerinder fastsatte prøver.

Juli 1951.

Alfr. Andreassen,
formand.

Disa Christjansen.

Mathilde Hansen.

Jørgen Jørgensen.

X.

Betænkning angående oprettelse af en særlig ungdomsskolelinie på seminarierne.

Underudvalget, bestående af statskonsulent *Johs. Novrup* (formand), fhv. undervisningsminister *Jorg. Jørgensen*, statskonsulent *Alfred Andreassen*, førstelærer *Niels Nielsen* og seminarieforstander *Utoft Sørensen*, har afholdt to møder og er enigt om at udtale følgende:

Ifølge seminarielovforslaget tænkes der i 2. klasse afsat 7 timer, i 3. klasse 8 timer og i 4. klasse 9 timer til valgfri fag. Dette giver ialt ca. 900 timer, idet der i 3. klasse vil gå en del timer tabt, når eleverne er praktikander. Den mulighed består da, at seminarieeleverne kan vælge ungdomslinien i forbindelse med sløjdlinien eller en almen-kulturel linie, derimod ikke i forbindelse med sproglinien, matematik- og fysiklinien og skolekøkkenlinien.

Udvalget er enigt om, at en særlig ungdomsskolelinie indenfor seminariets rammer ikke er nødvendig af hensyn til undervisningen i *efterskolen* eller *aftenskolen*. *Aftenhøjskolen* vil være stærkt interesseret i en særlig almen linie (litteratur, historie, samfundsøkonomi), men nogen særlig ungdomsskolelinie er der af den grund ikke motivering for.

Anderledes forholder det sig med *ungdomsskolen for den ufaglærte ungdom*. For øjeblikket kræves der i ungdomsskolen mindst 40 timer pr. halvår i erhvervsbetonede fag. Her er et område, hvor den almindelige folkeskolelærer har følt et savn, og hvor en særlig undervisning på seminarierne vil være værdifuld. Selv om loven i løbet af et års tid vil blive ændret, er der næppe grund til at formode, at behovet for lærere med særligt kendskab til erhvervsbetonet undervisning skulle være ringere.

Dertil kommer, at *fritidsklub-arbejdet* har vist sig at være af en sådan betydning for ungdomsskolen, at det må være rigtigt på en særlig ungdomsskolelinie at tage hensyn dertil.

Endelig må der afsættes plads til *praktik i ungdomsskolen*, til *ungdomspsykologi* og til *ungdomsskolens* — derunder hele den frivillige ungdomsundervisnings — *historie, grundtanker, lovgivning og problemverden*, ligesom det vil være nærliggende at drøfte det omfattende kompleks af spørgsmål, som angår ungdommen (uddannelsesforhold, boligforhold, fritidsanvendelse, ungdomsforeninger, ungdomsklubber o. 1.) •

For lærerindernes vedkommende gælder noget tilsvarende, blot at undervisningen her sandsynligvis må samles om *håndarbejde med vævning, boliglære, barnepleje og familie-kundskab*.

På grundlag heraf har udvalget i samarbejde med særlige sagkyndige (viceinspektør *Arne Jørgensen*, magister *Knud Grue Sørensen*, skoleinspektør fru *Anna Næsgaard*, boligkonsulent fru *Illeris* samt adjunkt fru *Else Merete Ross*) udarbejdet følgende plan for en særlig ungdomsskolelinie på seminariet.

1) Den erhvervsbetonede undervisning må tilrettelægges således, at den kommer til at virke som en indførelse i det moderne samfunds problemer. Den må omfatte *erhvervs-lære* med en gennemgang af Danmarks erhvervsliv og *produktionslære* med en gennemgang af råstoffernes forekomst og forarbejdning. Stoffet bør belyses såvel historisk som samfundsmæssigt, og der skønnes, at der må afsættes 100 timer hertil. Det ville sikkert være hensigtsmæssigt til denne undervisning at knytte en teoretisk gennemgang af de vigtigste kraftmaskiner (dampmaskine, benzinmotor) samt en opøvelse i brugen af de mest elementære værktøj og maskiner (filebænkens redskaber, boremaskiner, stansemaskiner m. fl.) gennem fremstilling af simple genstande. Hertil skønnes det nødvendigt at anvende ca. 120 timer.

Denne undervisning i teoretisk og praktisk erhvervslære skulle virke som en samfundslæreundervisning, hvor man ikke udgår fra samfundets opbygning (administration, styreform o. s. v.), men fra arbejdslivet, der gør styreformer nødvendige. Det ville være gavnligt, om der kunne anvendes f. eks. 30 timer til øvelser i pædagogisk tilrettelægning af ovenstående stof, hvorved der skulle lægges vægt på arbejdsopgaver, der stiller krav til eleverne selvvirksomhed og til dansk, regning og tegning.

Herefter skulle der ialt medgå 250 timer til den erhvervsbetonede undervisning for drenge.

2) *Fritidsklublære*. Undervisningen må omfatte en almindelig indførelse i fritids- eller ungdomsklubbernes historie, oplysninger om og drøftelse af, hvordan en klub bedst oprettes, hvilke almindelig anerkendte regler der findes for organisationen af klubben, dens styreform, økonomi o. s. v. Der findes på dansk, men navnlig på engelsk, tilstrækkelig litteratur herom. Der anvendes ca. 20 timer hertil.

Det må anses for nødvendigt, at seminarieeleverne på ungdomsskolelimen får en ret betydelig praktisk undervisning i de i klubben hyppigst forekommende hobbies. I samarbejde med Dansk Husflidsselskab vil man kunne give denne undervisning det rigtige indhold. Der beregnes skønsmæssig 75 timer dertil,

Der burde også afsættes enkelte timer til gennemgang af spil og leg i klubben, og det vil være nødvendigt at give en virkelig undervisning i amatørteater. Erfaringsmæssigt spiller sketches og opførelsen af små skuespil en betydelig rolle i klubberne. Som grundbøger kan anvendes bøger om amatørteater af *Just Thorning* og *Kai Nielsen*. Skønsmæssigt afsættes 50 timer hertil, eller ialt 145 timer til fritidsklublære.

3) *Praktiske ungdomsproblemer*. En gennemgang i studiekredsform af *ungdommens almindelige problemer: erhvervsvalg, boligforhold, fritidsudnyttelse etc.* på grundlag af danske og svenske ungdomskommissionsbetænkninger, samt engelske pjecer om disse problemer. Hertil kommer en særlig gennemgang af ungdomsskolens grundtanker og hele den frivillige ungdomsundervisnings historie, lovgivning og statistik (50 timer).

Der bør også afsættes tid til en nærmere beskæftigelse med *ungdomsårenes særlige psykologi*. Foruden gennemgang af en teoretisk ungdomspsykologi, som eventuelt burde henlægges til seminariets almindelige psykologiundervisning, må man her mere praktisk og mere konkret gennemdrøfte ungdomsproblemer, f. eks. i forbindelse med læsning af enkelte betydelige litterære skildringer af unge mellem 15 og 20 år. Hvis den teoretiske ungdomspsykologi henlægges til seminariets almindelige psykologiundervisning, vil 30 timer antagelig kunne slå til.

Endelig har *Arne Jørgensen* i denne forbindelse slået stærkt til lyd for, at der blev afsat 50 timer til en orientering i socialrådgiver virksomhed. *Arne Jørgensen* henviser til en institution i göteborgske skoler, hvor en særlig interesseret og informeret lærer er mellemled mellem de unge og børneforsorgen, retterne o. 1. „Her har vi“, slutter Arne Jørgensen, „efter min formening et meget vigtigt led i vort ungdomsarbejde.“

4) Endelig må der på ungdomsskolelinien være adgang til *praktik*, enten i en nærliggende ungdomsskole, eventuelt aftenskole, eller 3 ugers praktik på en ungdomskostskole eller efterskole. Disse timer (ialt 108) kan antagelig gives indenfor den på den almindelige seminarieplan afsatte praktikundervisning.

Når disse 108 timer ikke regnes med, skulle der da ialt på ungdomsskolelinien, beregnet for undervisning af drenge anvendes ialt 525 timer. Det er muligt, at timetallet til praktisk arbejde med maskiner o. 1. kan indskrænkes til f. eks. 60, således at der kun

skulle anvendes ca. 460. Eleverne vil da kunne deltage enten i den almene linies undervisning eller på sløjddliniens.

Ungdomsskolelinien beregnet på undervisning af unge piger foreslås tilrettelagt således, at samtlige timer (ca. 900) anvendes til håndarbejde med vævning, boliglære med familiekundskab, samt, som foran nævnt, klublære, ungdomsproblemer og socialrådgivervirksomhed.

1). I *håndarbejde* forudsættes deltagelse i seminariets almindelige undervisning beregnet på alderstrinene 7—14 år. Der sys pyjamas, bluse (måltagning, stof drøftelse, klipping, prøvning, ærmeteorier o.s.v. o.s.v.), nederdel, kittel, bluse med bærestykke, moderne kjole.

Desuden i forlængelse af børneskolens pensum: strikning og hækling, dekorative arbejder som videreførelse af tidligere lærte teknikker, drøftelse af stoffer, garner, farver, samt korsstingsarbejder, hulsøm, dansk hvidsyning etc. Hertil beregnes ialt 360 timer, deri indbefattet også timer i symaskinens rette brug.

2). Spædbørnsudstyr i tilslutning til barnepleje under boliglære. Hertil beregnes 60 timer. Iøvrigt henvises til fru Næsgaard's detaljerede gennemgang af emnet.

3). Vævning. I stedet for rammevæven anbefales toskaftvæven (se bogen „Vævselv“). Undervisningen omfatter: Vævens historie, dens almindelige dele og funktioner, dannelse og påsætning af trend, valg af garn, farver og mønster. Prøvestykke med repsvævning, indstribning, rosengang, årblade o. s. v. Anvendelse af væveteori i pude, løber, stolesæde, håndklæde o. s. v. Ialt bruges hertil 80 timer, således at håndarbejde kommer til at omfatte ialt 500 timer.

4). *Boliglære med familiekundskab*. I boliglære gennemgås bl. a. boligtyper gennem tiderne, boligens funktioner, møblering, de enkelte værelser, farveteori, tekstillære, hjemmets brugsting. Hvad koster det at sætte bo.

Hertil vil det være naturligt at medtage barnepleje for så vidt man tænker på børnenes muligheder for at udfolde sig i hjemmet (hensigtsmæssige børnemøbler, opbevaring af legetøj, babyseng og puslebord, opbevaring af børnenes tøj, indretning af særlig legeskrog eventuelt eget barneværelse o. l.).

I familiekundskab vil det være nærliggende at gennemgå 1. erhvervsvalget i relation til ægteskab, 2. økonomiske problemer (betale hjemme, forældrenes og egen budgetlægning, opsparing o. l.), 3. psykologiske problemer i forholdet til forældrene, søskende, kammerater, 4. seksuelle problemer, 5. sociale problemer (samfundets støtte til familien, til børn og unge, hjælp til udeerhvervende mødre, rentabiliteten af moderens erhvervsarbejde, familiens og de unges retsstilling). Her måtte det tilrådes at studere de dele af sociallovgivningen, som tager sigte på familie, børn og unge.

Til hele dette kompleks af emner beregnes ca. 324 timer, således at timetallet ialt bliver 824. Der er da ca. 100 timer til rest, som må anvendes til fritidsklublære (20 timer), til amatørteater, spil og leg (50 timer), samt ungdomsskolens historie, grundtanker, lovgivning og statistik (15 timer), og desuden 25 timer til praktisk ungdomspsykologi. Dette kunne dog måske tages med under familiekundskab ligesom den tidligere omtalte socialrådgivervirksomhed. Således skulle det i det store og hele være muligt at gennemføre en ungdomsskolelærerindeuddannelse, omfattende godt 900 timer, med håndgerning og vævning, samt boliglære og familiekundskab som de dominerende fag, flankeret af

fritidsklublære, ungdomspsykologi og den frivillige ungdomsundervisnings historie og lovgivning.

Udvalgets medlemmer har ment, at de — uden hensyn til spørgsmålet om *ønskeligheden* af en ungdomsskolelinie — skulle udarbejde en plan for en ungdomsskolelinie. Men udvalget vil derefter gerne tilføje, at det *ikke føler sig overbevist om, at en sådan ungdomsskolelinie vil være den mest hensigtsmæssige løsning af spørgsmålet*. Dels er man tilbøjelig til at mene, at måske kun ganske få ville vælge en sådan linie — i hvert fald indtil ungdomsskolen får fastere form — dels er man også noget ængstelig for en så stærk opsplitning af undervisningen som den påtænkte liniedeling vil kunne medføre, idet seminariets primære opgave dog fortsat må være at uddanne lærere til den almindelige folkeskole, ikke til realskolen og ungdomsskolen.

Man har i denne forbindelse berørt muligheden af andre løsninger af ungdomsskolelærerproblemet — for at et sådant problem findes og søger sin løsning, er klart. Størst interesse har udvalget vist tanken om at oprette *særlige 2—3 måneders kursus for ungdomsskolelærere*, helst på en kostskole, hvor man gennem en nær menneskelig kontakt mellem elever indbyrdes og mellem elever og lærere formentlig ville kunne nå betydelige resultater på relativt kort tid.

Man har dog ikke ment, at man i denne forbindelse skulle gå dybere ind på denne plan, idet udvalgets opgave jo er begrænset til at drøfte spørgsmålet i forbindelse med den nye seminarielov.

De af de særlig fagkyndige udarbejdede forslag findes vedlagt som bilag.*)

7. juli 1950.

P. u. V.

sign. **Johs. Nøvrup.**

XI.

Forskolelærerindeuddannelsen.

Ved skrivelse af 20. maj f. å. nedsatte kommissionen et udvalg, bestående af forskolelærerinde frk. *Mathilde Hansen*, fhv. minister *Jørgen Jørgensen*, skoleinspektør frk. *Nordentoft*, skoleinspektør *H. Paaskesen*, forstander frk. *Rambusch*, rektor *Arvin*, statskonsulent *F. C. Kålund-Jørgensen* og landstingsmand *Stegger Nielsen* (formand).

Som det vil fremgå af lovforslaget og de dertil knyttede bemærkninger (side 44 flg.) er der indenfor kommissionen enighed om, at forskolelærerindeuddannelsen skal oprettholdes som en særuddannelse for småbørnslærerinder.

I øvrigt har kommissionen delt sig i et flertal, der ønsker, at denne særlige uddannelse skal tage sigte på at uddanne småbørnslærerinder til undervisning af børn i de 4 første årgange, og at sådanne lærerinder skal kunne ansættes både på landet og i købstæderne, og et mindretal, der vel er enig med flertallet i, at forskolelærerindeuddannelsen ikke på nærværende tidspunkt kan bortfalde, men at den på den anden side ikke bør have flere

*) Er ikke trykt her, men indsendt til undervisningsministeriet.

opgaver, end den har efter den nugældende ordning, og at forskolelærerinderne derfor kun bør kunne ansættes ved lands by ordnede skoler og kun undervise børnene i de 3 første årgange.

Med hensyn til undervisningen på småbørnsseminarierne er der derimod enighed indenfor kommissionen og med hensyn hertil fremsættes følgende bemærkninger:

For at øge den almindelige udvikling hos småbørnslærerinderne og skabe et bredere grundlag for mulighederne for videre dygtiggørelse foreslår udvalget, at der indføres obligatorisk undervisning i *eet fremmedsprog* på småbørnsseminarierne, og man har som nævnt nedenfor anvist mulighed for at afsætte 2 ugentlige timer gennem de 2 år til en sådan sprogundervisning. I modsætning til de almindelige seminarier skal småbørnsseminarierne dog ikke tilstræbe en sproguddannelse, der sigter mod et pædagogisk formål, eftersom småbørnslærerinder selvsagt ikke får brug for at undervise i fremmede sprog i deres klasser. Deres indførelse i det fremmede sprog skal som nævnt kun tage sigte på deres personlige udvikling og imødekomme det almindelige krav om, at samtlige lærere fremtidig må have kundskaber i mindst eet fremmedsprog. Omfanget af denne undervisning skal man foreslå at lade de enkelte seminarier selv bestemme, således at de blot søger at nå så vidt, som det er muligt inden for den timemæssige ramme af 2 timer ugentlig gennem de to år. Der bør derfor ikke stilles krav om sprogkundskaber ved optagelsesprøven, hvorved man iøvrigt også vil komme til at begunstige aspiranter med realeksamen eller lignende uddannelse fremfor de unge piger, der i deres første ungdomsår har beskæftiget sig med praktisk arbejde ved husgerning, barnepleje o. l., hvilke ofte har de bedste forudsætninger for at blive småbørnslærerinder.

Med hensyn til uddannelsens ordning og tilrettelægning har udvalget iøvrigt kun få ændringer at foreslå fra den nuværende læseplan. Man skal foreslå, at optagelsesprøven som hidtil bliver kontrolleret af en 3-mands censorkommission, der beskikkes af ministeriet. Da uddannelsen på seminariet iøvrigt ikke er underkastet nogen eksamenskontrol i kundskaber og færdigheder, — en ordning, som man meget kan anbefale at bevare, — må det siges at være formålstjenligt, at der aflægges en offentlig kontrolleret kundskabsprøve ved indgangen på seminariet, og efter overensstemmende vidnesbyrd fra alle sider har den bestående censur virket fuldt tilfredsstillende. For at gøre fagene dansk og regning til det centrale ved udvælgelsen af eleverne skal man foreslå, at ikke blot skriftlig dansk og regning tæller dobbelt som hidtil, men at også mundtlig dansk får samme vægt, og at der i alle disse discipliner kræves mindst g, for at optagelse kan finde sted. Ligeledes foreslår man, at den nuværende minimumskarakter for bestået prøve $g \times (5\frac{1}{3})$, bibeholdes, uanset at man ved de almindelige seminarier kan bestå med g i gennemsnit.

Med hensyn til *fordringerne* i de enkelte fag ved *optagelsesprøven* foreslås iøvrigt følgende ændringer:

Skriftlig dansk, diktat. Efter dikteringens afslutning bør stykket oplæses i sammenhæng.

Mundtlig dansk. Der bør ud over de nuværende fordringer kræves læst et passende udvalg af digterværker, hvoraf mindst 6 må opgives til prøven.

Hegning. Der bør medtages lettere former af delingsregning samt beregning af flader.

Kvindeligt håndarbejde. Kravene med hensyn til medbragt garn foreslås nedsat fra 5 til 3 fed.

Med hensyn til *uddannelsen få seminarierne* kan man anbefale, at det allermeste af den gældende læseplan opretholdes. I normaltimeplanen foreslås timetallet i fysik og kemi i 1. klasse nedsat fra 2 til 1 ugentlig time og i dansk i 2. klasse ligeledes fra 2 til 1 ugentlig time. Forøges det samlede ugentlige timetal med 1 i hver klasse, vil der herved være tilvejebragt de til sprogundervisningen fornødne 2 ugentlige timer i hver klasse, og afsættes der derhos 3 ugentlige timer i hver klasse til praktik, vil det samlede ugentlige timetal blive 36 i hver klasse.

Med hensyn til undervisningen i de enkelte fag foreslås følgende ændringer:

Kristendomsundervisningen. I kirkehistorie bør der gives anvisning på læsning af kirkehistoriske tekster.

Fysik med kemi: Fagets omfang bør som hidtil svare til en almindelig mellemskolebog, men under hensyn til det nedsatte timetal foreslås følgende afsnit kun gennemgået i hovedtræk: mekanisk fysik og bevægelseslære, magnetisme og elektricitetslære, varmelære, lyslære og lydlære samt kemi; herunder tages der særligt hensyn til en eventuel efteruddannelse i skolekøkken.

Legemsøvelser. Under dette fag bør også medtages atletik, og fordringerne må i det hele udformes på samme måde som for det 4-årige seminarium under hensyn til, at småbørnslærerinderne i dette fag skal kvalificeres til at overtage undervisningen for piger i hele den undervisningspligtige alder.

Kvindeligt håndarbejde. Også i dette fag må undervisningen stå på højde med undervisningen på det 4-årige seminarium, jfr. det ad gymnastik anførte.

Pædagogik. Undervisningen bør omfatte *psykologi* med en gennemgang af den almindelige psykologi i hovedtræk. Hovedvægten må lægges på småbørnspsykologi, skolealderens og overgangsalderens psykologi, *pædagogik* omfattende opdragelseslære og undervisningslære. Opdragelsens historie frem til nutiden, den danske skoles historie og hovedtræk af skolen nuværende ordning i Danmark og de andre nordiske lande, samt skolehygiejne i hovedtræk.

Praktisk skolegerning. Undervisningsøvelserne bør i alle fag omfatte aldersklasserne 7—11 år og i pigegymnastik og kvindeligt håndgerning endvidere samtlige aldersklasser. Den planmæssige praktikundervisning foreslås suppleret med 3 måneders ophold ved folkeskoler i land- eller købstadkommuner, hvor eleverne overværer og forestår undervisningen i småbørnsklasserne samt i fagene pigegymnastik og kvindeligt håndgerning også i de ældre klasser.

Med hensyn til bestemmelserne om undervisningens afslutning foreslår man bibeholdt den hidtidige ordning med *en fælles karakter for kundskaber og færdigheder*, givet af seminariet selv, og *en særlig karakter i sang* af hensyn til, at dette fag i det hele taget er bestemmende for, om en elev kan få adgang til uddannelsen, samt i *kvindeligt håndarbejde og gymnastik*, da begge disse fag kræves i et sådant omfang, at uddannelsen kvalificerer eleverne til undervisning i alle folkeskolens klasser. Også disse karakterer udstedes af seminariet selv. I praktisk skolegerning gives en standpunktskarakter af rektor efter forhandling med lærerrådet og de lærere i øvelsesskolen, der har haft praktiske øvelser med eleverne.

Endelig skal anføres, at man vel finder det rimeligt, at der ved indmeldelse **til** optagelsesprøven erlægges en *afgift* af aspiranterne for at understrege alvoren i indmeldelsen, og at man ville anse 10 kr. som et passende beløb i stedet for som nu 5 kr. Til gengæld finder man, at eleverne ved den endelige afslutning bør fritages for at betale noget gebyr, på samme måde som eksaminanderne er fritaget for at yde nogen eksamenskendelse ved indstillingen på de almindelige seminarier.

Januar 1950.

G. J. Arvin.

Mathilde Hansen.

Jørgen Jørgensen.

I. M. Nordentoft.

Holger Paaskesen.

I. E. Rambusch.

S. Stegger Nielsen,
formand.

Redegørelse for en undersøgelse af folkeskolens lærerbehold i forskellige fag.

Da det har været af interesse for kommissionen at komme til klarhed over, i *hvilket omfang der allerede er behov for sprog lærere* og andre lærere i eksamensskolens fag samt for lærere i *sløjd* og lærerinder i *skolekøkken*, har man foranlediget, at der gennem undervisningsministeriet blev foretaget et rundspørge til de kommunale skoler om det omfang, hvori krav i så henseende stilledes til lærerne; da der har været tanker om også at gøre *håndgerning, musik og sang* og *gymnastik* til specialfag, som ikke alle elever skulle deltage i, lod man rundspørget omfatte også disse fag.

Man anmodede om oplysning om *det samlede antal af lærere, lærerinder og forskolelærerinder* og om, hvor mange af disse der underviste i *engelsk, tysk, matematik* og *fysik* samt i *gymnastik, håndgerning, sang, sløjd* og *skolekøkken*, idet man samtidig bad om oplysning om, hvor mange lærere der skulle bruges i de nævnte fag, hvis fagene koncentreredes mest muligt på de forhåndenværende lærerkræfter; herved tænkte man ikke på, at en lærer skulle have 36 ugentlige timer i samme fag, men kun på den praktisk mulige og pædagogisk forsvarlige koncentration af faget på få lærere.

Samtidig blev der foretaget en underhåndsforespørgsel gennem *Danmarks Lærerforening* hos *samtlig seminarielærer* om, *hvilke fag de ville vælge*, hvis de blev stillet overfor valg mellem forskellige linier på seminariet.

Resultaterne af disse forespørgsler må selvfølgelig ikke overvurderes — der er mange fejlmuligheder, og der er kommuner, der slet ikke har svaret; men et vist fingerpeg kan de indkomne oplysninger dog give..

Tager man først *sprog*, og nævner man først kommunens oplysning om, hvor mange procent af lærere indenfor den samlede lærerstab der er nødvendig til undervisning i faget i eksamensskolen, dernæst procenttallet af seminarielærerne, der ønsker at vælge faget, fremkommer følgende tal:

engelsk 4,37 pct. — 59,0 pct.

tysk 3,67 pct. — 27,1 pct.

Det iøjnespringende her er det forholdsvis meget ringe procenttal af lærere, der for tiden kommer til at undervise i sprog i den kommunale skole; dette tal er forsvindende lavt, men selvom hertil må lægges det ikke ringe tal, der må være til rådighed til *den private realskole*, vil tallet dog næppe overstige 10 pct. af det samlede lærertal. Herefter synes det ikke udelukket, at det særlige behov for eksamensskolens lærere kunne dækkes ved dimittenderne fra studenterklasserne.

Bemærkelsesværdig er tillige den stærke trang til sprogundervisning blandt seminarielærer, og dette gælder i fuld så høj grad dem, der møder uden eksamen, som dem, der har haft sprog i skolen.

Med hensyn til *den matematisk-naturvidenskabelige* linie stiller de tilsvarende procenttal sig således:

Matematik 5,11 pct. — 40,6 pct.

Naturlære 3,27 pct. — 32,3 pct.

Også her må det antages, at studenterlinien i det væsentlige kan dække eksamensskolens behov; men alligevel bør der også for eleverne på de andre seminarier være adgang til videregående uddannelse i disse fag, der særlig nu har en så stor almen interesse i hvert fald for naturlærens vedkommende.

Med hensyn til de særlige fag *sløjd* og *skolekøkken* stiller tallene sig således (tallene her og i det følgende vedrører hele skolen):

sløjd 26,54 pct. — 22,6 pct.

skolekøkken 30,74 pct. — 28,6 pct.

Herefter vil der være god grund for seminarierne til at søge at gennemføre en undervisning i disse fag, der kan kvalificere til lærergerning i fagene.

Gymnastik viser følgende tal: 41,70 pct. af lærerne, 46,99 pct. af lærerinderne og 79,39 pct. af forskolelærerinderne kommer til at undervise i faget.

Af seminarieeleverne har 53,8 pct. valgt faget.

Alle elever bør derfor have undervisning heri.

I *håndgerning* kommer 55,48 pct. af lærerinderne og 92,38 pct. af forskolelærerinderne til at undervise, og faget bør derfor ubetinget være obligatorisk for de kvindelige elever.

Hvad endelig *sang* angår, går de indhentede oplysninger ud på, at 38,92 pct. af lærerne og 28 pct. af lærerinderne kommer til at undervise i faget, der derfor også ubetinget bør være obligatorisk på seminariet.

Redegørelse for forsøg med »egnethedsprøve« på Haderslev Statsseminarium.

Som bilag til seminariekommissionens betænkning skal her gives en kortfattet beskrivelse af et forsøg på en „egnethedsprøve“, som man i juni 1951 har ladet alle aspiranter, der søgte ind i 1. klasse på Haderslev statsseminarium, gennemgå.

Prøven blev arrangeret under ledelse af magister Grunddal Sjalling fra Københavns psykotekniske institut og faldt i det væsentlige i fire dele 1) en intelligensbedømmelse, 2) en prøve i evne til indprægning og forståelse af lærebogstekster, 3) en kundskabsprøve og 4) som det væsentligste for formålet en bedømmelse af aspirantens pædagogiske dømmekraft og af hans (hendes) karakterologiske egnethed.

Prøven for karakterologisk egnethed er udformet på grundlag af amerikaneren Cattells arbejde. Aspiranten skal gennemlæse en række på 184 spørgsmål og besvare hvert spørgsmål ved understregning af enten et „Ja“ eller et „Nej“, idet han (hun) får at vide, at hensigten er at give ham (hende) lejlighed til at indleve sig i, hvorledes han (hun) tænker, føler og handler i forskellige situationer. Det gælder om så hurtigt som muligt at sætte sig ind i den situation, som spørgsmålet omhandler, og så svare efter bedste overbevisning uden at sidde og tænke længe over svaret.

De 184 spørgsmål i denne prøve samler sig i 9 grupper repræsenterende lige så mange karaktertræk eller elementer.

Det er naturligvis ikke muligt at sige noget om prøvens sikkerhed ud fra et enkelt forsøg, men bedømmelsen ved den af de 32 aspiranter, som var kendt af seminariet forinden prøven gennem deres ophold i seminariets forberedelsesklasse, faldt så nøje sammen med det indtryk, som lærerne i denne klasse havde af eleverne, at det dog synes muligt ved hjælp af en sådan prøve at bedømme ikke mindst de aspiranter, som melder sig udefra til optagelse på grundlag af en tidligere bestået eksamen.

17. september 1951.

J. Utoft Sørensen.

Redegørelse for forsøg med »egnethedsprøve« på Silkeborg Seminarium.

Ved optagelsesprøverne i 1949, 1950 og 1951 har der været arbejdet med at finde frem til en prøve, der kunne fortælle noget om visse menneskelige egenskaber hos aspiranter, egenskaber som det er vanskeligt at opdage noget om ved den almindelige optagelsesprøve.

Seminarielærer O. Randlev Pedersen har været leder af disse forsøg, og nedenstående gengives i korthed hans beretning om disse.

Prøven 1949.

I skoleåret 1948—49 begyndte vi at interessere os for en prøve, der kunne supplere optagelsesprøven. Tanken faldt først på en intelligensprøve for voksne, og dertil anvendtes i uddrag en norsk udgave af Termans intelligensprøver for voksne. Prøven faldt i følgende afsnit:

- 1) Termans forkortede ordprøve. Eleven skal forklare betydningen af 30 ord af stigende sværhedsgrad — en fremragende prøve, der i usædvanlig grad korrelerer med helhedsresultatet.
- 2) Almindelig udfyldningsprøve. I en tekst er visse ord udeladt, så meningen er let sløret. Eleven skal nu udfylde med ord, så helheden i teksten træder tydeligt frem. Når teksterne drejer sig om almindelige emner som skole, lægevæsen, vækstforhold o. s. v. giver prøven et billede af elevens orientering på disse områder.
- 3) Fortolkning af fabler — her drejer det sig om at få fat på det idemæssige i en tekst.
- 4) Besvare spørgsmål ud fra en forelæst tekst. Her prøves evnen til koncentration, opmagasinering og reproduktion.
- 5) En lille selvbiografi skrives på grundlag af en række spørgsmål. Hvis eleven er tilbøjelig til at tale om kald og på anden måde gøre sig tiltrækkende, er det jo også en form for selvkaraktistik.
- 6) Desuden en række mere praktisk betonedede prøver, der skulle prøve sanserne og vurderingsevnen. De sidste var de vigtigste.

Resultaterne af disse prøver svarede i forbløffende grad til optagelsesprøvens resultater og sagde ikke meget derudover.

Prøven 1950.

Dette år fik vi forbindelse med Psykoteknisk Institut i Randers. Lektor Graversen var meget interesseret og tilbød at udvalge en serie prøver af instituttets store samling, der måtte formodes at være egnede til at prøve læreraspiranter. Prøven kom til at omfatte såvel en række „papirprøver“, hvoraf de fleste allerede var kendt her gennem forsøgene

med Termans intelligensprøver, og desuden en række „praktiske“ prøver, som skulle måle elevens sansning, diverse reaktioner, omtanke, overblik, omhu, tegnefærdighed (reproduktiv) o. s. v., en meget alsidig og omhyggelig testning. Særlig må nævnes den store Bobertagtest, som i sig selv giver et fremragende billede af eleven.

Samtidig foretog en række faglærere skriftlige standpunktprøver i deres fag for at få et helt pålideligt billede af de faglige kvalifikationer. Disse standpunktprøver var i hvert fag ret omfattende og ens for alle, idet prøven var en skriftlig besvarelse af en række spørgsmål eller en gøren rede for forhold af væsentlig betydning i det pågældende fag. Vi ønskede disse prøver i fagene for at få klarhed over, om den psykotekniske prøve samstemmede med de faglige kvalifikationer. Vi mente, at disse prøver, hvor eleverne havde et større og samme stof ville sige mere end de daglige overhøringer var i stand til.

Resultatet blev, at den psykotekniske prøve oprangerede eleverne i praktisk talt samme rækkefølge som standpunktprøverne (og iøvrigt også optagelsesprøven). Noget væsentlig nyt var der ikke at hente her udover dette, at det faglige standpunkt for enkelte elever kunne afvige lidt fra den psykotekniske prøve, og i sådanne tilfælde er der måske en mulighed for at komme på sporet af den faktor, der hedder flid og omhu eller negativt: dovenskab og manglende koncentration.

Prøven 1951.

I dette år tog vi igen den psykotekniske prøve for at få så stort et materiale som muligt at slutte ud fra. Resultatet var som tidligere: en overraskende korrelation mellem denne prøves og det faglige standpunkt.

Som noget nyt underkastede vi en halv snes elever, som var optaget uden prøve, den psykotekniske prøve. Efter vore erfaringer skulle dette give et billede af disse svarende til, hvad man opnår gennem et års iagttagelse i en klasse. I de kommende år vil resultaterne af prøven for disse elever blive sammenholdt med lærernes vurdering ud fra det daglige arbejde. Endvidere prøvede vi i år, fordi vi ønskede et supplement til optagelsesprøven, at lade eleverne udarbejde en ret omfattende selvbiografi. Den blev skrevet ad flere gange på klassen og omfattede to hovedafsnit: 1) til konfirmationen, 2) efter konfirmationen.

Der blev i forvejen talt med eleverne om, at det gjaldt om at være absolut ærlig, og man søgte at inspirere eleverne til at tale løs uden at tage hensyn til disposition og andet hæmmende af formel art, for derved at søge at få eleven ind til „jeget“.

Det lykkedes at få mange interessante ting frem. Nogle var af diverse grunde ikke til at få til at slippe deres forbeholdenhed. Andre afslørede påfaldende umodenhed (klassen var i det hele tung).

Efter en omhyggelig gennemlæsning, hvorunder visse punkter blev noteret ned, blev eleverne sat sammen i hold på 3—4 stykker og inviteret til en lille uddybende rundbordssamtale. Efter en samtale, som varede en halv time til tre kvarter, noteredes det ned, som syntes at være af betydning. Denne samtale på grundlag af biografien synes os at være noget i den rigtige retning, idet den giver et kendskab til disse mennesker, der ligger langt over, hvad man ellers ville kunne nå. En mangel er det, at ikke alle skolens lærere kan deltage i eller overvære en sådan samtale. Dette kunne naturligvis lade sig gøre ved hjælp af wire-recorderen, men formodentlig vil dennes tilstedeværelse ændre samtals karakter så meget, at den ville blive nærmest betydningsløs.

Ved prøven i 1952 lader vi antagelig den psykotekniske prøve udgå for de elevers vedkommende, der har gået i forberedelsesklassen. Derimod er det tanken at lade alle,

som søger optagelse uden prøve gennemgå den psykotekniske prøve og tillige lade dem skrive den biografiske stil efterfulgt af en samtale. For præparandklassens vedkommende er det tanken at bruge noget af det materiale, der i år har været anvendt i Haderslev.

I korthed udtrykt er resultaterne af de foretagne forsøg, at disse giver et vurderingsgrundlag, der påfaldende nøje falder sammen med optagelsesprøvernes, og disse prøvers betydning vil derfor være størst over for de aspiranter, der søger optagelse på grundlag af en eksamen uden at have gået i seminariets præparandklasse.

Der er næppe tvivl om, at det gennem nogle års erfaring vil være muligt at nå frem til større kendskab til elevernes menneskelige kvalifikationer end det hidtil har været, således at „egnethedsprøven“ vil kunne blive et værdifuldt hjælpemiddel ved udpegningen af elever til seminariernes 1. klasser.

18. september 1951.

Herluf Jensen.